ప్రి॥ యత్ర సమానాధికరణానాం మిత్యాదినా॥ అత్రేదం చింత్యతే॥ అథాత్ర సాధ్యతా వచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక విశిష్టే
నిష్ఠావచ్ఛేదకతాక ప్రతియోగితాకానాం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్యం. హేత్వవచ్ఛిన్న విశిష్టాభావ
భయోర్భావ మాదాయ సవ్యత్ర కేషుచిదపి సంభవాదుక్తేర్ గ్రంథార్థతా నుపపత్తేః॥ అవచ్ఛేదకతా
౧ కర్తృత్వ రవి వైశిష్ట్యా దిత్యపి సర్వ మనియతాభావా నాం కేవలం ధూమ సాభావ వద్ధూమ వవృత్తిత్వ విశిష్ట వహ్న్యాదేర్ వహ్ని
స్వభావ మానాధికరణ్య దత్వాభ్యాపి తేద్వృత్తిని విశేషణతావచ్ఛేదకతా ఽవి॥ ప్రథి॥ స్వా॥ ధూమ వృత్తి నధూమా[illegible]
మివత్ర వహ్నేర్ధూమాదినా ధూమాద్యభావ తేంచాం వహ్నిత్వ ప్రతి తత్తదాపి ఖ్యాతా వచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకా వచ్ఛిన్న సమా
నాధికరణ్య ప్రాదితి నిరస్తం ఇతి యోగ్యతా [illegible] ప్రతియోగితా [illegible]॥ ఇతి కేచిత్॥ ప్రకృత సాధ్యావచ్ఛేదకా॥ తే
సధూమాధూమ యోగ్యతా [illegible] [illegible] ॥ ప్రథ॥ త్రే॥ అధికే॥ స
నుకేచిన్నియత్వాభావ్యైక్యమితి ఘటత్వేన వహ్న్యభావ సౌవ వహ్నిత్వేన ఘటాభావ తయోః హేతు సమానాధి
కరణైక వృత్తిత్వా దుప్రసక్తైవ సాధ్యభావ సత్త్వ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం వహ్నిత్వాదికమితి వ్యాప్తి లక్షణ సమన్వయ

~~లక్షణేనమప్యస్ఫయోశిల్పా~~ తాంభావాంసాత్ప్రకృతమితి నిరుక్తియాం హేతిత్సిలి:॥ అథాత్రహేత్వ

ధికరణావృత్తిమభావస్యకేనసంబంధేన స్వరూపసంబంధేన సత్తావాన్ ద్రవ్యమిత్యాదిత్యాదౌ అవ్యాప్తి

రితిచేన్న నిరుక్తఘటత్వాభావసాధ్యకస్థలే తాదవ్యాప్తిః యదివ స్వప్రతియోగివత్త్వాబాధంప్రతియోగిన

సంబంధేనసప్రతియోగ్యాకాశంజ్ఞానంవిరోధితి సంబంధేనితానివేశ్యతే తదాసత్తావాన్ ద్రవ్యమిత్యాది

దత్వాదౌ అవ్యాప్తిరితిచేన్న సాధ్యవన్నిష్ఠసంబంధేతర సాధ్యప్రతియోగికసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వ

స్వనికేవా సకోపి దోషః పదనాదధాతి కపవదేయం॥ ॥ సాధ్యవత్ప్రతిహేతుసమానాధికరణాన్యా

వన్నరూపకం సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితానవచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకమిత్యుక్తౌ నకోపి దోషః

॥ ॥ కేవలస్య సామానాధికరణ్యమత్రేదః తదాత్మ్యహేతుసమానాధికరణాన్యా వచ్ఛ

సాధ్యం సప్రతియోగికాయాః అవచ్ఛేదకం యద్ద్రూప తదవచ్ఛిన్నం సాధ్యంతావచ్ఛేదకీభవ

కత్వం ప్రతియోగిత్వం హి స్వరూపసంబంధవిశేషః స సామాన్యాభావస్య ప్రతియోగితాక

తకస్వరూపసంబంధవశికి॥ ॥ ప్రతియోగితాయాః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్వరూపత్వే

విరం ఇనాస్తిత్వేరా అనన్యనవేరా న్తివితే త్వితో దూషణాంతరమాహ ॥ ౧ స్వాశ్రయవృ
త్తిత్వరూప విశేషణానుధావనే నావయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వే ప్యాచేక విశేషణాం ప్రవేశనా
పరవిశేషణాం సాక్షుకల్ప్యయుక్త్యా ప్యరసేత్యాహ ఇత్యేన సమూహావృత్తితి పరం తత్తేస్ప త్వా తత్వ్ర
త్వం స్వాశ్రయ వృత్తిత్వాను ధానా విషయతా సంబంధేన పుప వచ్ఛిత్ప్రజ్ఞానత్వాద విత్వాదౌ తాత్ప
ర్యయావత్తృతి యోగానితానవప్రతిం యోగితావిప్రనిత్వరతోగాంత అన్యాక్రత్వం తథాపప్తు
౭ త్యేన ఘటాభావేంయ ప్రతియోగితా యాః తదనవచ్ఛేదకవ్యాప్తిరతో నైమానాధిక
రణ్యాపరం ఇతి శ్రీప్పుం చత్తువిరుద్ధం ॥ ౧ త్రి।వ।। ఏవం చేతి తత్ర లోకస్థితాః।। అధ్యభాశస్య బంధక
ఛే అభ్యహారి నిస్సంబంధ ఇతి వ్యవృత్తత్యా సాధ్యాభావవత్ప్రవృత్తిత్వే హేతుని శ్రాసాధుసాం మానాధికరణ
స్యా ప్రతీప్యతే అభ్యహారి నిస్సంబంధ ఇతి వ్యవృత్త త్వాపతే హేతునిష్ఠ సాధ్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛే
దకసాధ్యతావచ్ఛేదకశ్రయాసాం మానాధికరణ్యాత।। ౧

త్రగణాధికరణతయేన న మః యత్సమానాధికరణేత్యాది॥ అత్ర యత్సమానాధికరణా

ఇత్యనుక్త్వా అయమాత్మా జ్ఞానాదిత్యాదౌ తాదృశాయామపదం తద్గగనత్వవిలక్షణాకాశత్వసా

మాన్యాభావస్య వ్యాపకతాఘటకస్వసమవాయిసంబంధేన ప్రతియోగ్యధికరణక్షి

నాదిసంబంధేన అవర్తమానత్వాదవ్యాప్తిః అతో యత్సమానాధికరణా ఇత్యు

క్తం సమానకాలీనత్వాదిసంబంధస్య వృత్తినియామకత్వాభావేనాదిసంబంధేన

ఆకాశత్వసామాన్యాభావస్య ప్రతియోగ్యధికరణే అవర్తమానత్వాత్

న చ తథాపి యత్సమానాధికరణా ఇత్యనుక్తావపి వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదౌ

ధూమత్వం నాభావాభావమాదాయావ్యాప్తిసంభవాత్ కేవలమయమాత్రాప్రత్యా

దితివతావచ్ఛిన్నం తత్ సమసరణమితివాచ్యం॥ స్వవిశిష్టహేత్వధికర ణాదశనివి

శివవతత్వవ్యాప్తేః తస్మిన్ తదనివిష్టేహం భయ ఘావిభయ మాత్రాప్రత్యానాదిత్యాదా

వితవవ్యాప్తిరతస్తత్పరిత్యాగాత్॥ నన్వేవమపిహేతుసమానాధికరణాత్యన్త

వచ్ఛేదకత్వం ఆత్మత్వాభావస్యాపిప్రతియోగ్యధికరణే సమానకాలసత్త్వాది

నాసంబంధిత్వసంభవాదితిచేత్ పరయథాసంబన్ధపరిచ్ఛేదకత్వాత్॥ వృత్తిత్వని

వేశాభిప్రాయేణ అనవచ్ఛేదకాంతరత్వాత్॥ కింపునః నాభావాభావనివేశయావదం

తస్యతత్సంబన్ధసప్తమీవర్తమానకాలసత్త్వాదిసంబన్ధేన వృత్తియోగ్యధికరణసంబద్ధ
త్వాత్ ॥ ఏనాపి వర్త్యధికరణదేశాద్యవచ్ఛిన్నాభావం తేషాం నసంభవతి వృత్తియోగ్యవృత్తిత్వా
దిత్యర్థానుసంధేయః ॥ వర్తమానకాలసత్త్వం కాలికసంబన్ధేన తదధికరణీభూతకాలిక
౧ సంబన్ధేన వర్తమానత్వం ఏవం చ కాలికసంబన్ధేన గగనాదివృత్తిత్వమప్యాపాదనచ్ఛేద
నమిగగనాదేస్సంబన్ధిత్వం న సంభవతి గగనాదేః కాలికసంబన్ధేన వృత్తిమత్త్వం
గత్వతత్సంబన్ధిత్వస్య కాలికత్వే తయోర్వ్యధికరణవృత్తిత్వనియమేన గగనాభావాభావ
వదాయలక్షణాసమన్వయస్సంభవతి ప్రతియోగివృత్తిత్వేత్యాదినా కథం తాం వక్తారానుపపత్తేః

తదవస్థైవేతివాచ్యం స్వవిషయకజ్ఞానవిషయత్వాదిసంబంధేనాపిసంబంధిత్వసం
భవాత్॥ సమతాదృశగగనస్వరూపాభావమాదాయాసంభవస్యభవేతథాప్యవ్యాప్తి
రిత్యుక్తం తాదృశాభావవారణాయ సంవృత్తిమత్త్వమేవ ఏతాదృశాభావేయుక్తః సమాహితమ
సమానాధికరణవృత్తిత్వం తథాత్వం తాత్పర్యాదేవం కాలికసంబంధేన గగనవృత్తిమత్త్వ
మతేతత్వస్యసంభవోగగనం వృత్తివ్యయం॥ కించిత్తు హేతుధికరణాసంబంధిత్వనవిశేష
త్వధికరణావస్థితేసత్యంతియోగసంబంధిత్వమేవసవిశేషం సమువ్యాప్తిర్వ్యాపకతావిశేషం
యోగాభావగాధర్మికేవిశేషం యోగానాత్యంతాభావనిరూపకవిశేషం యోగాభావరూప

ప్రతియోగ్యధికరణైకజ్ఞాన విషయత్వాదినా సంబంధత్వేనావ్యాప్యభావాః

తథాపి వాచ్యత్వాదినా ధర్మేణ యానాధికరణ ధర్మవత్త్వ గగనాభావాభావ ధర్మ

యాదాత్మ్యే వలక్షణాకం గతిర్భవతి కిం త్వధికరణావృత్తిదిన యిసకేసమసంబంధేన కంబం

౭ ధి. ప్రమేయత్వాదిత్రితయోగ్యవృత్తిత్వైశిష్ట్యం భవతాం నుపపత్తిః ఇతి వృత్తిమత్త్వనివే

మాత్రేణ శనమత్త్వాహుః సమ్యక్త్వ యేకజ్ఞానవిషయత్వాదినాం సంబంధతాయాం అప్రాసంగిత్వాత్తు

శేషే హేతుమాత్రాసామానాధికరణ్యవలక్షణాత్సప్తమిత్యాహుః। నమ్వా త్వత్రప్రమాతానాధికర

విలక్షణై ప్రయోజ్యత్వా స్వవిదసత్తాలాభేన వృత్తిసత్తా యత్నసామానాధికరణా

వ్యాప్యవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నత్వం సంయోగనిష్ఠాత్యంతాభావేకదేశవృత్తిధర్మాభావవత్త్వమవచ్ఛిన్నదేశత్వ
నిరుక్తత్వ ఘటకీభూతానాం తత్తద్వ్యక్తీనాం॥ నవ్యవంశతిధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వం భూతలాభా
వత్వాదివత్ అయం సంయోగాభావ ఇతి కాలత్వావచ్ఛిన్నాప్రత్యక్ష్యవృత్తిః ఏవం సంయోగాభావత్వం భావత్వాదిక
ం. యథా సంయోగాభావత్వం ఘటాభావత్వం తథైవ సంయోగాభావత్వమపి సంయోగాభావత్వం తత్ర
యోగాభావే ఘటాభావ సంయోగాభావత్వం తత్ర వ్యాప్యవృత్తిత్వం నతు తయోః సంయోగాభావత్వం వ్యా
ప్యవృత్తిత్వధర్మానవచ్ఛిన్నత్వమితి తత్ర సంయోగాభావ ఇతి నవ్యసంయోగత్వావచ్ఛిన్న
సంయోగాభావత్వం యోగాభావత్వాదిభ్యో వ్యావృత్తధర్మతః ఘటాభావత్వం భూతలే నఘటా
ద్యనుయోగిక సంయోగాభావవ్యతిరేకస్య తత్ర సంయోగాభావత్వం నాశ్రయతయా వ్యాప్యవృత్తి
భావత్వాద్ధర్మావచ్ఛిన్నత్వాదిరూపత్వమితి తత్ర సంయోగాభావ యోగాత్ ఙ్ఞానాదిరూపాభావత్వం

స్వత్వాద్యభావవ్యాప్తితాదృశయోరవచ్ఛేదకత్వయోః తద్విశిష్టే తత్ర ధికరణాత్రే

ఇచ్ఛాదంశన్యాన్యస్వత్వాభావవ్యాప్తితాదృశయోరవచ్ఛేదకతయా ప్రతియోగినా తత్స్వరూపసంబంధేనాధికరణ

బంధేనావృత్తేః॥ వస్తుతః॥ కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్వత్వాభావసామానాధికరణ్యాప్రసిద్ధేః

ధర్మ నతు ప్రత్యక్షవిషయత్వాభావ తదభావవ్యాప్యత్వాభావాం వా అథవా యదా తత్ర ప్రతియోగివిశిష్టసామానాధికరణ్య

త్వాత్॥ తద్వ్యక్తిత్వసామానాధికరణ్య తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాధికరణత్వాభావ వ్యాప్తిస్వరూపత్వే విశేషణతయా

వస్తుతస్తు విశిష్టలక్షణాద్యాపత్తిః॥ విశిష్టతద్వ్యక్తి తత్సంయోగసంబంధేన వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యుక్తే సంయోగసం

బంధేన ధూమాదిత్వాదావవ్యాప్తిః॥ అత్ర వ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగివృత్త్యధికరణత్వాఘటితమేవ॥ నతత

ఘటత్వం॥ తథా నేతి వృధికరణాధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్యాప్రసిద్ధ్యాపత్తిరిత్యాదీకత్వాదిత్యర్థః

ఘటసామాన్యాభావమాదాయ విశిష్టతత్ర విశిష్టంచ ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వాభావవతామితి జనకే

స్వేతర పక్షలక్షణే వక్షేవ మాం నాత్రాం॥ అత్ర సాధ్యవదన్యవృత్తిత్వమభావసంబంధరూపేణ సంబంధేన గ్రాహ్యం

తేనస్యాందః కాలత్వాదితవత్రనాతివ్యాప్తిః తథాహి సత్త్వతత్త్వాభావాభావవదవృత్తితత్వస్వరూప

త్తేస్వరూపసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వాభావాత్ తాదృశాభావత్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వతయో

ఇత్యంతతత్త్వాభావనిష్ఠేన పర్యాప్త్యాం భావేన ఘటత్వమాత్రాదినిరూపితాః భావభిన్నత్వం నాస్తీతి

చేత్ ఘటత్వేనాభావస్యాప్యవిశిష్టత్వేన నాన్యస్యేదినిరూపితత్వాభావరూపత్వత్తయోరధికరణాయాం తదాసా

భావాత్॥ నను అత్ర మధ్యసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నసాధ్యవత్త్వం తాదృశసంబంధేన పరూపసాధ్యహేతుత్వం

ధూమసంయోగసంయోగసంబంధేన ధూమవదత్త్వాభావందత్తాదివదన్యత్ర మాం తయా అత్రాతివ్యాప్తిః॥ సంయోగేన వహ్ని

వ్యాప్యా మాన్యాభావవిశిష్టావృత్తిత్వమతే వక్ష్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకా యాంశ్చస్వరూపసంబంధేన సాధ్యవన్నిష్ఠత్వేనా

ద్యాభావత్రతయోరనవచ్ఛేదకత్వతయోరనాపాదనత్వనిష్ఠత్వేతయోరవృత్తిత్వనాభావయోరనాతివ్యాప్తిః॥ త్రిభావ

దాన్యత్వాభావపరత్రభావసంబంధాపృష్ఠే ధూమత్వమాత్రావచ్ఛేదకత్వంతయోరధికరణవృత్తిత్వాదతివ్యాప్తిః॥ తాదృశవృత్తి

దేశానవచ్ఛిన్నపదేన మాత్రవృత్తిభావాభావ అత్ర విశిష్టవదంశే అవచ్ఛేదకత్వానపదేనాం నిష్ఠత్వాభావాభావాద్వాన్యం ౧

వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥
త్ర తయోర్వ్యధికరణతాయాం వ్యాపకత్వాపత్తేః [illegible] నవచ్ఛిన్నత్వనివేశే [illegible] ఇతి వ్యాప్తి [illegible] సంభవాత్ [illegible]
అతే నను [illegible] సంయోగసంబంధేన వహ్నిమాన్ [illegible] ధూమాదిత్యాదౌ వహ్న్యభావ యత్ర [illegible]
[illegible] భావ [illegible] వహ్నిమతి [illegible] భావ [illegible]
[illegible] వ్యాప్తి [illegible]
[illegible] (వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ [illegible])
హేతుమత్సమానాధికరణ [illegible]
[illegible] సమానాధికరణ [illegible]
[illegible] కరణం [illegible] సమానాధికరణ [illegible]
[illegible] వహ్ని [illegible]
[illegible] సమానాధికరణ [illegible]
[illegible]

ణాధికరణత్వాత్తద్వృత్తిత్వస్యాపి సాధ్యాధికరణత్వాప్రతియోగిత్వాద్వ్యాప్తిసంభవః న [illegible] కవానుసంధానం వృథా ఇతి
వాచ్యం వైశిష్ట్యస్య సావృత్తిత్వప్రసంగాత్ [illegible] ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వం [illegible]
వచనం [illegible] సాధ్యావిశిష్టాభావ [illegible] వ్యాప్తి [illegible]
యాం వ్యాప్తిఘటకతయా సార్థకత్వం ॥ అత్ర సాధ్యవతి యేన యేన సంబంధేన వృత్తిత్వం తేన తేన సంబంధే
న వృత్తివైశిష్ట్యం బోధ్యం ॥ తేన వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సమవాయకాలికసంబంధేన సాధ్యవదధికరణానివృత్తిత్వం దత్వా
త్వాభావస్య స్పందానుయోగితావచ్ఛేదకసంబంధేన [illegible] తద్భిన్నసాధ్యవత్త్వం దత్వా వృత్తిత్వం [illegible]
మానాధికరణ [illegible] నాతివ్యాప్తిః కాలికసంబంధేన [illegible] అతివ్యాప్తేః ॥ ద్రవ్యమితి ॥ సాధ్యవతి
యేన సంబంధేన వృత్తిత్వం ప్రోక్తం నాతివ్యాప్తిరితి తు న [illegible] కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్య
గగనే సాధ్యవద్భిన్నానాధికరణత్వం [illegible] సంబంధేన వృత్తిత్వం [illegible] కాలి
కసంబంధేన ప్రతియోగి సాధ్యవత్త్వం దత్వా వ్యాప్తేః సాధ్యవత్త్వం [illegible] బోధ్యమ్ ॥

చం।జా।చా (శ్రీ)గణాధిపతయే నమః ॥ ఇందీవరదళశ్యామమిందిరానందకందళం ॥ వం ప్ర:
౧ దారుజనమందారం వందేహం యదునందనం ॥ యత్సమానాధికరణ్యే
త్యాది అత్ర యత్సమానాధికరణ ఇత్యనుక్తౌ అయమాత్మా జ్ఞానా
దిత్యాదౌ తాదృశయాపదం తదసత్త్వస్య ఆత్మత్వస్య మానాభావస్య
వ్యాపకతాఘటకసమవాయసంబంధేన ప్రతియోగ్యధికరణే
ఽపి నాపి సంబంధేన అవర్తమానత్వాదవ్యాప్తిః అతో యత్సమానా
ధికరణేత్యుక్తం సమానకాలసత్త్వాది సంబంధేన వృత్తత్వనియా

వృత్తిత్వాత్మనా విసంబంధిన ప్రాత్యక్ష సామాన్యాభావస్య ప్రతియో
గ్యధికరణే అవర్తమానత్వాత్ నఘటత్వప్రతియోగ్యధికరణసం
బంధిత్వనివేశేనైవ అవ్యాప్తివారణాసంభవే వే యత్సమానా
ధికరణా ఇత్యస్య వైయర్థ్యాదితి వాచ్యం గగనాభావాభా
వస్య యావదంతర్గతస్య సత్త్వేన సమానకాలీనత్వస
ంబంధిన ప్రతియోగ్యధికరణాసంబంధిత్వాత్ వినా పి వ్య
ధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావం లక్షణాసంభవే ప్రతియోగ్యవృ

చం॥జా॥చ॥ నజేనసమానకాలీనత్వం కాలికసంబంధేన తదధికరణే కాలికసంబం ప్రస్తా
౨ ధేన వర్తమానత్వం ఏవంచ కాలికసంబంధేన గగనాదివృత్తిమత్త్వా
నభ్యుపగమే గగనాదేస్సంబంధిత్వం నసంభవతి గగనాదేః కాలి
కసంబంధేన వృత్తిమత్త్వమంగీకృత్య సంబంధిత్వస్వీకారే తత్ప్రతి
యోగ్యధికరణావృత్తిత్వనివేశేవి గగనాభావాభావమాదాయ
లక్షణాసమన్వయసంభవే ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వాదిగ్రంథా
వతారానుపపత్తిః తదవస్థైవ ఇతి వాచ్యం స్వవిషయకజ్ఞాన

విషయత్వాదిసంబంధేనాపి సంబంధిత్వసంభవాత్ సత్తాత్పర్యగ
గనస్వరూపాభావమాదాయాసంభవసంభవే కథమవ్యాప్తిరిత్యు
క్తం తాత్పర్యాభావస్యవారణార్థం వృత్తిమత్త్వనివేశఏవాభావ
యుక్తః సతుహేతుసమానాధికరణత్వవిశిష్టమితి తాత్పర్యా
త్తైవం కాలికసంబంధేన గగనస్య వృత్తిమత్త్వమతే పునసంభ
వోన సంభవతీతి ధ్యేయం నన్వాక్షత్వనామనాభావస్యా
విలూంత్వఘటోభయత్వావచ్ఛిదిన లూం క్షణవర్తమానత్వాదు

చం॥జా॥చ॥ త్వమానాధికరణాన్యత్వసుక్తావపి నా వ్యాప్తిః వ్యాసజ్యవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నప్రప్పు॥

౨ న్న అనుయోగితాకైకదేశవృత్తిధర్మాభావస్య అవచ్ఛేదకత్వేనరు

క్తౌ జగదీశానాం నిష్కృతత్త్వాత్ తన్నిష్ఠేవం సతి ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ

ఏవం రీత్యా ధూమాభావస్యాపి ప్రతియోగిసమానాధికరణత్వాదతివ్యా

ప్తిః ఏవము యోగోలకానలత్వాభావస్య తాదృశయావదంతర్గతస్యా

పి అయోగోలకఘటోభయత్వావచ్ఛేదేన అయోగోలకానలత్వరూప

పే ప్రతియోగ్యధికరణే అయోగోలకే వర్తమానత్వాదితి వాచ్యం

త్రితి యోంగళ ధికీశ శనాత్రా యాం వ్యాసజల వృత్తి ధమాం నరుజ్ఞ గృష్టనివేశ అతి
వ్యాప్తి వారణా సంభవాత్ ఇతి నధూంవు వాంవక్షో రిత్యాధా [illegible]
ంతు క్రతింతిరాంనితా [illegible] వత్యాధి [illegible] తపు [illegible]
వచిటిన [illegible] వరాంరివా [illegible] వచిట [illegible]
[illegible] వాక్య [illegible]
[illegible] అయివరా [illegible]
[illegible] తత్వరా [illegible]
[illegible]

చం.టీ.చ॥ తయోరంతత్ప్రతియోగి జన్యానవచ్ఛిన్నవ్యాసజ్యవృత్తి ధర్మానవచ్ఛిన్నాధికరణతావత్త్వ ప్రసు॥
నితేరనిష్టేన జనవచ్ఛిన్నత్వరూపేణ జన్యానవచ్ఛిన్నత్వాభావసత్త్వేన విశిష్టసంబంధేనావృత్తేః స్వత్వ
౪ మహాకాలఏవవ్యాసజ్యవృత్తి ధర్మానవచ్ఛిన్నత్వప్రతియోగ్యధికరణతావత్కాలికే
నవర్తనత ఇతి వాచ్యం॥ వస్తుతః కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న అధికరణతావ
దనవచ్ఛిన్నత్వాభావమాదాయాఽవ్యాప్తిర్బోధ్యా॥ నతు ఘటత్వరూపాభావం జ త్వ
నవచ్ఛిన్నరూపాభావం వాఽఽదాయ మహాకాలే తత్ప్రతియోగిసమానాధికరణ
త్వాభావసాన్నిధ్యేతు సమానాధికరణా ఇత్యనుపాదానే అయమాత్మా జ్ఞానాది
త్యాదావవ్యాప్తిస్స్వవంధవృత్తి ధీర్యం॥ నచైవం సమానాధికరణా ఇత్యత

త్వాంయను సాధ్యసమానాధికరణాయాం వంతస్త్రావృత్త్యాభావాంఽస్య వివక్షిత యద్ధర్మా
వచ్ఛిన్నహేత్వధికరణాశేవచ్ఛేదిసప్రతియోగిసమానాధికరణాన్తర్ధర్మవత్త్వమితి చే
వంలక్షణాంశుతూనక్రమతమితి వాచ్యం తత్ర వలం అంశేత్త్రాది వ్యాదామహాకాలి సాధ్య
ధసమానాధికరణాసంబద్ధవత్త్వాదభావసంబన్ధవిశిష్టహేత్వధికరణాత్తన్నిధ్యావతత్రా
వ్యాప్తిః ద్వితీయవిశేషణతయా సాధ్యాధికరణావృత్తిత్వోక్తౌ గౌరవమితి జగదీశః
న చ వృత్తిత్వాదౌ వృత్తిత్వవత్సంబన్ధవిశిష్టత్రవత్త్వాభావసంబన్ధద్వితీయవిశేషణతయా సా
ధ్యసమానాధికరణాత్యన్తవిశిష్టహేత్వధికరణాత్తన్నిధ్యా అవ్యాప్తిసంభవే గౌరవాను

తర్క
మిథి
౫
జంబావా॥

సంధానం వా వ్యాప్యం ప్రతిశిష్టవ్యాప్యసజలవృత్తి ధర్మానవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాని విశేషతస్తార్కికనార్థం
భవాన్తరవ ఎవ తరవవసానం అతో విశిష్టాభావమాదాయావ్యాప్తిముపేక్షితా ప్రసూ॥
రవం దర్శితం॥ కేచిత్తు విశేషణవతి విశిష్టాభావో విశేషణాభావ ఏవ తథా చ పృథి
వీనవత్త్వవిశిష్టత్రవత్త్వాభావప్రతియోగితా యాః సా ధర్మవ్యాపకతానవచ్ఛేద
కత్వాత్ సా ధర్మాధికరణే పృథివ్యాదౌ పృథివీనవత్త్వాభావరూపవిశిష్ట పృథివీనవత్త్వవి
శిష్టత్రవత్త్వాభావస్యలక్ష్యే సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వవిరహాత్
నలక్షణాఘటకతా న చ పృథివ్యాం పృథివీనవత్త్వవిశిష్టత్రవత్త్వం నాస్తీతి ప్రతీతిబలాత్
విశిష్టాభావస్య విశేషణాభావత్వే సామాన్యే విశేషప్రతియోగిత్వమావశ్యకం॥

॥ త్రవలత్వ ॥

అతఏవోక్తం జనకీశేన విశిష్టాభావస్యావదతి రిత్యుతాం మావాత్రవచ్ఛిన్నవ్యానచత్త్రవి
శిష్టసత్తా నాస్తి విత్రతీతిబలాల్ప్రతియోగిత్వం మునన్యత్రాయామావచ్ఛేకమితి
వాచ్యం ప్రాటినమతేయుక్తాశ్వివినష్టే ఇత్యాదౌ న్వవృత్తిశిఖానిష్టప్రతియోగితాకత్వ
సంబంధేన శిఖినోధ్వంసే త్రకారత్వం తథాప్యభావ్యాంత్యభావచనపుత్తవిశిష్టేంన్నాస్తి
ప్రతీతావధిశ్యామానాధికరణ్యసంబంధావచ్ఛిన్నస్వవృత్తిత్వవిశిష్టశృంభవచనపుత్త్వే
నిష్టప్రతియోగితాకత్వసంబంధేన త్రవచ్ఛత్వస్యాభావత్రకారత్వానతాత్పర్యప్ర
తీతిబలాత్రవచ్ఛత్వనిష్టప్రతియోగితాకత్వం విశేషణాభావరూపేన్యవిశిష్టా
భావస్యేతి జనకీశేనం తస్మనవచ్ఛేతాభిప్రాయేణాతన్మతే సామాప్రతియోగి

ప్రతియోగి

చం॥ జా॥ చూ॥ స్వసంబంధేనద్రవచ్ఛిన్నవిశిష్టవిషయకప్రత్యక్షత్వాద్యశక్యత్వతావనుభవనిష్ఠత్వాల్ అప్రష్ట॥
తదవచ్ఛిన్నమతేహితు సామానాధికరణ్యఘటితలక్షణానాం విశిష్టాభావోభయా
భావమాదాయసద్ధేతౌనసంభవతి॥ యత్స్వసామానాధికరణా యావంతస్తాశ్రే
కాంభావాః సాధ్యసమానాధికరణాః తత్త్వమితి నిరుక్తిస్త్వత్రమతేఽవవధికర
ణాధర్మావచ్ఛిన్నాభావంవినాసంభవతీతివిశిష్యైతదుక్తం॥ యద్ధర్మీయస్వసమా
నాధికరణాః యావంతస్తాదృశాభావాః దైశికవిశేషణతయోభయవృత్తి
యః తత్త్వమవాస్తు లక్షణాం స్వస్వత్రిత్రితయోంగసామానాధికరణ్యానివేశసారవాల్
హేతుసమానాధికరణాసత్తత్తదయోనైకాకాలసత్త్వాభావస్య దైశికవిశేష

ణాం తయోరుభయవృత్తిత్వవిరహాదితి తన్మందం హేతుసమానాధికరణాభావప్రతి
యోగినాం ద్విత్వత్వాభావస్యైకవిశేషణాతయోరుభయవృత్తిత్వవిరహేణావ్యాప్తేరవ
ఘటపటాదిత్వాదావవ్యాప్తిః నచ భావభిన్నస్యైవ హేతుసమానాధికరణాభా
వస్య లక్షణే ప్రవిశ్యాస్యేతద్దోష ఇతి వాచ్యం తద్ఘటభిన్నం ఘటత్వాదిత్యాదౌ అతి
వ్యాప్త్యాపత్తేః తద్ఘటభిన్నత్వాభావస్య తద్ఘటత్వస్వరూపత్వేన భావత్వాత్ ఘట
త్వాదినా తద్ఘటభిన్నత్వాభావస్య ఉభయవృత్తిత్వాదితి సదిశః॥ అత్ర కా
ఘటితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాప్తికతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకా ఇత్యనుక్తౌ తత్త
ద్ఘటాన్యత్వాభావస్య తత్త్వప్రతియోగిరూపత్వం ఘటాభావాభావస్య ప్రతియో

సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వముక్త్వా కేవలసాధ్య●వా
గభావ శక్యత్వావచ్ఛేదకసంబంధప్రతియోగితాకో విశేషణాద్వి
చం॥జా॥చ॥ విశేషణతయోభయవృత్తిత్వవిరహాదవ్యాప్తిః పృథివీవేనేలత్వవిశిష్టత్రవత్త్వవత్ ప్రస్తా॥
త్రవత్త్వాదిత్యాదౌ తద్ఘటయరూపద్వం సాధ్యో నసాధవ్యాప్యకేతావచ్ఛేదకత్రతి
౭ యోగితాకః పృథివీవనత్త్వవిశిష్టత్రవత్త్వ సత్రవత్త్వానతిరిక్తతయాసాధ్యవ
త త్వఘటేతద్ఘటయరూపద్వం సాభావాభావ్యవృత్తిప్రతియోగితావిశిష్టసత్
అభావసత్త్వాత్తాదృశాభావాంతరసంబంధ్యేకవిశేషణతయోభయావృ
త్తిత్వాదతివ్యాప్తిః అతస్సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రతియోగికవ్య
ధికరణాఘటితవ్యాపకత్వమేవ నసుతృతి యోగివ్యధికరం న్యఘటితం

తథాసతి తత్తద్వృత్తియావద్రూపధ్వంసాభావాభావత్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య
తద్వృత్తియ్యరూపధ్వంసాభావసత్వ రూపసత్త్వదశాయాం తత్త్వవతేపి సత్త్వాత్
స్వావచ్ఛిన్నానధికరణసాధ్యవన్నిష్ఠాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకప్రతియో
గితానవచ్ఛేదకత్వం యద్రూపధ్వంసాభావనిష్ఠప్రతియోగితాకిం ఘటత్వత్వాభా
వనిష్ఠప్రతియోగితైవ తదనవప్రతియోగితాకస్య తత్త్వవృత్తియ్యరూపధ్వం
సాభావాభావస్య వృత్తికవిశేషణతయోభయవృత్తిత్వాభావాదవ్యాప్తిః
ప్రతియోగివైయ్యధికరణ్యాషు టి తవావిరకల్పోక్తౌ దతత్త్వవృత్తియ్యరూపా

చం।జా।చా॥ సప్తదశానాం యామేవ తత్తద్వతీయ రూపత్వం నా భావాభావీయ్యప్రతియోగితా ప్రస్తు॥

౮ విశిష్టస్య అభావ సత్త్వేన తాదృశాభావస్య లక్షణాఘటకత్వే తన తద్ఘట
ఘటితం ఘటత్వాద్యవచ్ఛిన్నాది తద్ఘటీయ్యరూపత్వం నా భావాభావస్య భావభిన్నత
యా నిరుక్తయా వదభావాంతర్గతస్య వ్యధికరణ విశేషణాయాం వ్యఖ్యస్య వృ
త్తిత్వవిరహాన్నాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం॥ యద్ఘటనాశాదేవ [illegible] ఘటీయ్యరూపస్యామా యు
నవినాశః తద్ఘటఘటితస్యైవ నాశత్వాత్ తథా చ తద్ఘటం నవ ప్రతియోగిత్వమాయి
దివ వృత్తిత్వ యాం తద్రూపత్వం నికాలితద్రూపస్య మాయి తద్ఘటస్వరూపవిశా
సత్త్వాత్॥ తద్రూపత్వం నిర్ణీత తద్ఘటవృత్తేః అత ఏవ మోక్షం మన్నిర్వహ్రాత్ర యు

నాశజన్యగుణనాశః కేవలాన్వయిత్వేతివ్యాప్తిస్సంగచ్ఛతే: నచతద్ఘటీయరూపప్రా
గభావాభావస్యతద్ఘటీయరూపప్రాగభావస్వరూపస్యతద్ఘటేవృత్తేః
తస్యనిరుక్తయూపవదంతర్గతస్యప్రతియోగివిశేషణతయావుభయవృత్తిత్వ
విరహాత్కథమతివ్యాప్తిరితివాచ్యం దీధితికృన్మతేప్రాగభావానంగీకారాత్తన్మతే
తమవలంబ్య అతివ్యాప్తేస్సంగమయితుమశక్యత్వాత్ నచతథాపి ॥ తద్ఘటానా
శ్రితతద్ఘటప్రాక్కాలికయత్కించిజ్జన్యజ్ఞానవిషయత్వేతదభావాభావస్యతద్ఘ
టేతద్ఘటప్రాక్కాలికయత్కించిజ్జన్యజ్ఞానవిషయత్వాభావస్యవర్తమానస్య
తాదృశయూపవదంతర్గతస్యప్రతియోగివిశేషణతయావుభయవృత్తిత్వవిరహాత్క

చం॥ఋ॥చా॥ తేషాం అతివ్యాప్తిః నహి తాదృశాభావీయ విషయత్వ స్వరూపః తద్ఘటే తద్ఘటత్వావచ్ఛిన్నా ప్రప॥
రకీయత్వే జనకజ్ఞాన నపత్వ దశాయాం అనవతరం న్యాప్రితచత్రే తతః తద్ఘటత్వావిష్ట
రూపత్వేనాప్యశత్రు తవయత్రేగంగాదితివాత్యం సమానాకారకజ్ఞానీయ్యం ఏక విష
యతావిశిష్టతద్ఘట ఇతి జనకజ్ఞాన విషయతాయాః స్వాత్రకజ్ఞానీయ్య విషయతా
త్వేనయతదనవతరనవతాదృశజ్ఞానశూన్యతాదశాయాం మతివత్సమానత్వాత్
స్వాత్రరయ్యజ్ఞాన విషయతాయాః స్వదస్త్రైవసత్వాత్ సతతఘావిసు నాత్వప్రేరా
ఠతానికూరితతద్ఘటనిష్ఠయత్వంబిద్ధఘవిషయత్వతద్ఘటానవత్వతదనవతరా
భావమాదాయస్యాతివ్యాప్తిః స్వాత్రకత్రయాభావాల్ వాత్రశర్థము విషయతా-

యాం శాబ్దేర్వ్యజ్ఞానీయ్యావిశేషయత్వాత్వాభావా దితి వా ధ్వంస్పైత్ నన్వేవం ఘటా
ద్యాయి తద్ఘటోత్పత్తిక్షణే గుణాత్వాదిభ్రమః తద్ఘటభేదస్యైవ సాధ్యత్వాత్తద్ఘటాద
తాదృశభ్రమస్యాపి ద్వి క్షణాద్యాయితయా తద్ఘటానత్వకాలస్యైవ తద్ఘటవృ ట
త్వాభావావచ్ఛేదకతయాంశతాదృశాభావేన కదాపి తద్ఘటవృత్తిత్వం అత ఏవ
తద్ఘటానధికరణప్రకారకజ్ఞానవిషయత్వాభావేనలక్షణే తద్ఘటానధికరణప్రకార
కభ్రమవిషయాయాం ఘటత్వాతాదృశాభావేన తద్ఘటత్వాదిస్వరూపేః కింత్వతిరి
క్త ఏవ తథా చ తాదృశాభావస్యైవ భావత్వం న స్యాత్ కవిశేషతయా మఖండయ
వృత్తిత్వావరవాన్నాతివ్యాప్తిరితి వ్యాప్తిరితి తత్ర త్యక్తం యద్ఘటే తద్ఘటానత్వ

ఏవకా

చం।టా।చ॥ త్రిప్రకారకప్రమ ఏవ న జ్ఞాతః తద్ఘటభేదసిద్ధి వశాధత్వాత్ అత్రైవమవధేయం ॥ ప్రష్టా॥
తత్ప్రకారకతీయ్యరూపత్వం స్వాభావాభా[illegible]విప్రత్యయస్య[illegible]గోద్వం గవత్తి నన
౧౦ వాంతవంతాభావానధికరణత్వాదితి చేన్ తత్స్వరసేన కాంతిత్వైకవిశిష్టత
యా వృత్తిత్వస్యాప్యయవృత్తిత్వాదవ్యాప్తి వారణాయ సాధ్యతావచ్ఛేదకా
వచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్రితయోర్నితాకత్వ నివేశేనేం భవతి కిం
తుయత్ప్రకా[illegible]నలభ్వితీయప్యా ఏవ తత్ప్రకారతానలక్షత్రప్రకారకప్రమోవత న
తి తత్ప్రకారతానలత్త్రప్రకారకజ్ఞానవిషయత్వాభావసలక్షానకాంనల[illegible]కాలా
వచ్ఛిన్నతత్ప్రకారతానిరూపితతత్ప్రకారతాభిన్నత్వేన తత్ప్రకారతాభిన్నత్వప్రకారకప్రమావి

త్తస్వగతప్రత్యేకస్థాలా తృప్తతఖం స్తత్ప్రకారకజ్ఞానవిషయత్వాభావేనకదా తి చి
దుభయవృత్తిరితి తదభావమాదాయావ్యాప్తివారణాయ బాధలవ్యాప్తికతావచ్ఛేద
కత్వాదిదలనార్థక్యంచంతత్తద్బలానవత్ప్రకారకజ్ఞానవిషయత్వాభావమాదాయా
వ్యాప్తివారణాయ హేతుసమానాధికరణదలనార్థక్యమితిధ్యేయం॥ ॥సమత
థాశతత్తద్బలానవత్ప్రకారకజ్ఞానవిషయత్వాభావస్వరూపకాలికసంబంధేనహేత్వధికరణ
వృత్తిత్వా లాతావృత్తయాంవదంతర్గతత్వేన తస్యాలికవిశేషణతయా వృత్తయ
వృత్తిత్వాభావాదవ్యాప్తితాదవస్థ్యంహేత్వధికరణే వృత్తికవిశేషణతయా వృత్తిత్వాకైవ
ప్తి ~~[illegible]~~ నం యోగాభావాభావస్వరూపకాలికవిశేషణతావిశిష్టేనవృత్తిత్వ

చం।జ।చ॥ విరోధేలేతాదృశాభావమాదాయాఽవ్యాప్తివారణార్థం భావభిన్నత్వోక్తివఘేత్తష్టా॥
తినిష్ఠసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం హీనసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నస
౧౧ మానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావః
తథానతిగురుధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వానఙ్గీకారపక్షే మన్నిష్ఠాభావప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకత్వత్వముక్తేష్వగురుత్వేన ప్రమేయవత్త్వవిశిష్టసంబంధిని
ష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వాప్రసిద్ధ్యా మేయవ
ష్ఠివాన్ ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిః॥ కింతు సాధ్యసమానాధికరణాభావీయప్ర
యాయాప్రతియోగితా తత్తదవచ్ఛేదకత్వాభావకూటరూపం తథాచ భావత్వరూ

నివక్తవ్యం

వా భావనీలఘటత్వనిష్ఠకరూపేణాప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వవిరహాద్విశేషణార్థం అత

స్సాధ్యవన్నిష్ఠాభావభిన్నస్థాయ యత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాభావ కూటం

విశిష్టవిశేషణనివేశాంత స్మాబతత్తత్వప్రత్యక్షాకరకయత్వం బిజనఖ్యాని

వ్యావిషయత్వాభావాభావసాధ్యాదితాద్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితా

కత్వనహేతుధికరణవృత్తికవిశేషణతయా వృత్తిత్వేనచ యావదంతర్గత

తతయా తద్వ్యక్తి కవిశేషణతయా ముఖ్యవృత్తిత్వవిరహాదవ్యాప్తిః అ

తః భావభిన్నవర్ణసాధ్యకత్వం ననుప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యఘ

టితలక్షణే భావభిన్నత్వం సాధ్యవద్వృత్తిభావప్రతియోగి ~~తా~~ప్రతియోగి కానుత్త

మూ॥ ప్రష్టాధ్యా

మూ॥ మననుభవసిద్ధం వక్తవ్యం ఇనుబ్బా జాతిసామాన్యాభావసుఘటత్వేన అభావస్సంభావ

చం॥జ॥చ॥ ఛంస్వతయూతాదృశయూవదం తగ్ర తస్యస్వశ్చ విశిష్టహేతృధికరణవజ్జైదిన తప్ప॥

౧౨ జాతిసామాన్యాభావరూపప్రతియోగిత్వాభావాదస్సంభవతాదవక్తవ్యం

౫ ఏవం సాధ్యవత్ప్రత్తిః యోజాతిరూపాభావః ప్రతియోగి జాతిసామా

న్యాభావస్సుఘటత్వేనాభావస్సాపి తత్ప్రతియోగితా కతయూనలక్షణాఘ

టకతాల్లతనాస్సంభవతాదవక్తవ్యం॥ ఏవంచ ద్రవ్యే కవిశేషణతయావ

ఛయవృత్తిస్వకత్తి విత్తాదృగ్భావభిం స్వత్తనివిశిష్ట్రైవ లక్షణంఘట

జాతిసామాన్యాభావః

తద్ఘటభిదాభావస్య లక్షణఘటకత్వసంభవాత్

త్వాదితత్ర నాతివ్యాప్తిరితిచేన్న॥ వస్తుతస్తు త్వాదినాన్యోన్యాభావవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాశ్రయసామానాధికరణ్యకత్వప్రతియోగితాయాం యావత్త్వా
నివేశాత్॥ జాతిసామాన్యాభావస్య లక్షణత్వేనాభావస్య సమనియతాభావయో
రైక్యలక్షణత్వేనావచ్ఛిన్నాభావత్వయా తదియ్యాన్యోన్యాభావవృత్తిధర్మావచ్ఛి
న్నావచ్ఛిన్నత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛిన్నత్వనిష్ఠప్రతియోగితాత్వవిశిష్టస్వాధికరణావ
చ్ఛిన్నత్వాద్యప్రతియోగితాశ్రయసామానాధికరణ్యాత్॥ ప్రతియోగితా
సమానాధికరణనిరూపకత్వవిభావభిన్నత్వం సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగి
తియోగితానవచ్ఛేదకత్వం ... తు యథా వ్యాప్తత్వం రక్షితం॥ న ... తద్ఘటభిన్నం ఘటత్వా
... వవ

చం।జా।చ॥ దిత్వవ్యత్రలంతి వ్యాప్తివారణార్థం సాధ్యవద్వృత్తిభావవద్భిన్నం వృత్తమేవభావవద్భిన్నత్వ ప్రశ్న॥
వదినవివక్షితో ఽయం॥ తథా చ లక్షణ తత్స్వరూపేణ చ తద్ఘటభేదాభావవని। తద్ఘ
టభేదరూపస్య సాధ్యాధికరణే అవర్తమానత్వాత్॥ తద్ఘటభేదాభావవని॥ ల
౧౨ క్షణాఘటకతయా నాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం సాధ్యవద్వృత్తిత్వం న యుక్తం క్ష హి
త్వనిత్యత్వం బంధినతథానతి తద్ఘటత్వస్యాపి కాలికసంబంధేన తద్ఘటభేద
వతి వృత్తేః॥ నాపి ద్విశికవిశేషణతయాంతథానతివ్యాప్తిః సంయోగేనాత్మకా
భావవద్వృత్తికవిశేషణతయా సాధ్యవద్వృత్తిభావవద్భిన్నతయా తద్వద్వా
విశేషణతయా మఖయవృత్తిత్వవిరహాత్॥ అవ్యాప్తిరాదవర్జనీయమేవేతి॥

కింతు స్వప్రతియోగిమత్త్వాగ్రహవిరోధితాఘటకసంబంధేనసాధ్యవ
ద్వృత్తియోఽభావః తదనవచ్ఛిన్నం ఖవచ్ఛిన్నో యత్ తత్తాదాత్మ్యఘటితాభావ
స్వప్రతియోగిమత్త్వాగ్రహవిరోధితాఘటకసంబంధేన తద్ఘటితవ
తద్వృత్తిత్వవిరహాల్లక్షణాఘటకతా ఏవం వహ్నిసంయోగాభావాభావవస్వ
స్వప్రతియోగిమత్త్వాగ్రహవిరోధితాఘటకీభూనిరవచ్ఛిన్నస్వభావాంశ
ఏవనతుఖుక్తసమవాయితత్సంబంధేన వహ్నిసంయోగవత్త్వాబుద్ధి
సత్త్వేపి వహ్నిసంయోగాభావవత్త్వాబుద్ధేరుదయాత్ ॥ తత్త్వాదనిరవచ్ఛిన్న

పం॥౫॥౭౪ సంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిభిన్నత్వస్య వహ్నిసంయోగాభావాభావేऽసత్త్వాచ్చ ద్రవ్యత్వవిశిష్ట ప్రత్య॥
కాలికయా వృత్తిత్వవిరహాద్వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ అవ్యాప్తితాదవస్థ్యమేవ।
౧౪ అతఏవ జాతిసామాన్యాభావాభావముపేక్ష్య వహ్నిసంయోగాభావాభావమా
దాయావ్యాప్తిదర్శనాత్ తత్తత్ప్రతియోగిమత్త్వాన్తర్భావవిరోధితాఘటక నిరవచ్ఛి
న్నసమవాయసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వస్య జాతిస్వరూపాభావసత్త్వాత్
తాదృశనివేశేऽపి వారణాసంభవాత్। కేవలభావభిన్నత్వనివేశే తద్ఘటభిన్న
ఘటత్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తిర్యోగ్యాసాధ్యవద్వృత్తిభావప్రతియోగిప్రతియో

గికానవచ్ఛిన్ననివేశే నమవికత్వం నశక్యతే తద్ఘటభిన్నం ఘటత్వాదితవత్రసాధ్యవ
ద్వృత్తిర్ఘటత్వస్వరూపయో(యో)ర్భావః తన్నిష్ఠప్రతియోగితాకత్వతద్ఘటత్వైకతదన్యతరా
భావః। తత్ప్రతియోగికత్వస్య తద్ఘటత్వస్వరూపతద్ఘటభేదాభావవిశిష్టత్వాత్।
ఏవం సాధ్యవద్వృత్తిభావప్రతియోగిప్రతియోగికానవచ్ఛిన్ననివేశే విశేషతాభా
వభిన్నమభావత్వాదితవత్రాతివ్యాప్తిః ఘటాభావభేదాభావనిష్ఠఘటా
భావస్వరూపనిష్ఠస్వరూపసంబంధేన ఉభయవృత్తిత్వాత్ తద్భావమా
త్రనిష్ఠనిష్ఠాభావనిష్ఠతాదాత్మ్యసంబంధేన [illegible]దభావస్వరూపతాయాః

చా॥ జా॥ చా॥ స్వయమేవ విశేషవ్యాప్తౌ వక్ష్యమాణత్వాత్ ఘటాభావనిష్ఠతద్వ్యక్తిత్వాభావాభా
వేంఽపి తాదాత్మ్యేన ఘటాభావస్వరూపమేవ ఘటాభావత్వప్రకారకయత్కిం కస్త॥
౧౩ చిజ్జనకజ్ఞానవిషయత్వం భావాభావస్య విరుద్ధవృత్తితయా ఘటాభావ
స్త స్వరూపత్వానభ్యుపగమః సమానాకారకజ్ఞానీయవ్యక్తివిషయతావ
తినసంభవతీత్యుక్తత్వాయమేవ ౨ దం తు ఘోరలం హేతుసమానాధి వాది
కరణానాం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ లయోర్నితాన్తా
యోర్వంతో భావాం వుభయవృత్తయోః తత్త్వమేవ నవ్యాః ॥ హేత్వధి

హేత్వధికరణసా

కరణవృత్తిత్వం యత్సంబంధావచ్ఛిన్నసంబంధిత్వరూపం సాధ్యతావచ్ఛే
దకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతాఘటకీభూతం సాధ్యాధికరణవృత్తిత్వమపి త
త్సంబంధావచ్ఛిన్నసంబంధిత్వరూపం ఉభయవృత్తిత్వమపి తత్సంబం
ధావచ్ఛిన్నసంబంధిత్వమపి సంబంధత్రయస్య [illegible] వ్యాపకతావిశేషణాత్
తథా చ అవస్థామూర్ధూమాది తత్ర ఘటత్వేనవ[illegible]భావః హేత్వధి
కరణవృత్తికవిశేషణతారూపయత్సంబంధేన వృత్తిర్భవతి తత్సం
బంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్తిత్వాభావః తత్రత్యయో

చం॥జా॥ నిరూ నవచ్ఛేదకప్రతియోగితాకోఽపి భవతి స్వదైశికవిశేషణతయోభయవృత్తి ప్రష్టు॥
భవతీతి లక్షణే సంశయః మన్వ్యాః పక్షే సంయోగాభావాభావస్తు పక్షే
౧౬ సంయోగస్వరూపః సమవాయస్వరూప యత్సంబంధేన వర్తమానః నిష్ఠ సమవాయ
రూప తత్సంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణావృత్త్యభావప్ర
తియోగితానవచ్ఛేదకప్రతియోగితాక ఇతి నవ్యోక్తసంయోగాభావా
భావో లక్షణే ఘటకః ఏవం తాదాత్మ్యసంబంధేన సంబంధపరిహృత
ధికరణే వృత్తాభావాభావో నతి నసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛి

న్నాధికరణావృత్తిత్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదక~~...~~త్వప్రతియోగితాక ఇతిన
౮ తభావో ద్విలక్షణాఘటకః ఏవం ధూమవాన్ వహ్నేః తద్ఘటభిన్నం ఘటత్వాత్
ఘటాభావభిన్నమభావత్వాదిత్యత్ర యథాక్రమం తత్తదయోగోలకత్వ
రూపవద్భిన్నత్వాభావాభావోఽపి తద్ఘటరూపవత్తాద్రవ్యత్వాభావా
వాభావో [stain] ఘటాభావరూపవత్తాద్రవ్యత్వాభావాభావానాం హేత్వధికరణే
నతాదాత్మ్యసంబంధేన వృత్తిరితి తాదాత్మ్యేన సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికర
ణసంబంధియోభావః తత్ప్రతియోగితాయాః అవచ్ఛేదకప్రతియోగ

చా|జా|చా|| లాంకత్వాత్ లక్షణాఘటకతయా అవిశేషణాం తా. దా తైవ సోంఢయ వృత్తిత్వవి ప్రత్యు||
రతాత్ తాదృశవఖభూమాదిహేతౌ నాతివ్యాప్తిః యత్సమానాధికరణా ఇతి
౧౨ లక్షణే సాధ్యవత్తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణావృత్తిత్వాభావ యత్ప్రతియోగితా
యాః సామానాధికరణ్యేనావచ్ఛేదికా యాప్రతియోగితా తత్త్వమే
వ సాధ్యవత్తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వమితి వస్తుతస్తు ౧ శేషత
త్త్వే సాధ్యవత్తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యం హేతౌ విశేషణాత
యా వక్తవ్యం అన్యథా స్వం దః కాలత్వాది తవత్ర అతివ్యాప్తిః వహ్నిమాన్ధూమా

మాందిత్యాదౌ జాతిసామాన్యాభావాభావమాదాయ వ్యాప్తివారణాయ సంభ
వత్కిన్నత్వం నివేశితం ఇదగోచేన నను యత్ర గుణత్వసామాన్యాభావస్వవిషయ
తాసంబంధేన సాధ్యతా గుణత్వాభావవిషయకజ్ఞానత్వం హేతుః తత్రావ్యాప్తిః
తాతిహేత్వధికరణే గుణత్వాభావవిషయకజ్ఞానే కాలికసంబంధేన వర్త
మానో యో గుణత్వాభావః సాధ్యవ్యాపికతావచ్ఛేదకీభూతా యా విష
యతా సంబంధేన గుణత్వాభావాధికరణభేదనిష్ఠా దైశికవిశేషణతాసం
బంధావచ్ఛిన్నా యా ప్రతియోగితా తాదృశప్రతియోగితానవిషయతా
తాదృశప్రతియోగితా
భావః॥

భేదాభావనప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్వరూపత్వా

చా।జా।చ॥ సంబంధేన గుణత్వాభావాధికరణేషు జ్ఞానేచ్ఛాకృతిషు విషయతాసంబం ప్రష్ట॥

ధావచ్ఛిన్నో గుణత్వాభావనిష్ఠ అవచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకభేదనిష్ఠా

౧౮ యాః స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా తదవచ్ఛిన్నస్య యో

విశేషణతావిశేషసంబంధేన అభావః గుణత్వాభావస్వరూపః తస్య

స్వరూపసంబంధేన వృత్తేర్యానత్వయా స్వరూపసంబంధేన యత్తత్త్వ

వత్వమ్ స్మో యోఘటాభావః తదనవచ్ఛేదకత్వసంభవాత్ ద్వ భేదనిష్ఠస్వరూ

పసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా యామువినత్వాల్లాత్ వృత్తిప్రతియో

గిత్వాశ్రయతాదృశధిరసులికాలికసంబంధేనగుణత్వాభావనిష్ఠం యద్వృత్త
ధికరణే భూతగుణత్వాభావవిశిష్టయత్కిజ్ఞానం తత్రాన్నత్వాత్ 4 నసుస్నా
ధవతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణావృత్తిత్వం స్వప్రతియోగిమత్త్వాగ్రహావి
రోధితాఘటకసంబంధేనవక్తవ్యం తథా చ సాధ్యతావచ్ఛేదకావ
చ్ఛిన్నాధికరణే యాదృశప్రతియోగిమత్త్వాగ్రహావిరోధితాఘటకస
ంబంధేన సంబంధి యో భావః తదభావీయవ్యాయాం ప్రతియోగితా
తద్భిన్నప్రతియోగితాకత్వమేవవిరవనితం తథా చ విషయతాఘ్నం

భాక

చం॥జా॥చ॥ బంధావచ్ఛిన్నసుఖత్వాభావనిష్ఠ అవచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకభేదని తప్పు॥
ష్ఠాయాఃప్రతియోగితాతదవచ్ఛిన్నవత్త్వబుధింప్రతివిషయతాసం
౧౯ బంధేనసుఖత్వప్రకారకనిష్ఠయస్యైవవిరోధిత్వాత్తాదృశసంబంధే
నసుఖత్వాభావసవ(ప్రకారకతావచ్ఛేదకసంబంధేన)సాధ్యధికరణేవర్త
మానతయాతత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వంయత్తాదృశభేదనిష్ఠప్రతియో
గితాయామపితాదృశప్రతియోగితాశ్రయసవ్వివిష్టహేత్వధికరణా
వృత్తిత్వాన్నాతివ్యాప్తిః ఇతినవ్యవంగతిజాతిప్రామాన్యభావ

(జాతిసామాన్యభావ
నిష్ఠాయాం)
నిష్ఠాయాంత్రితయోరపి తాంతదవచ్ఛిన్నవత్వాత్తథాపి విరోధితాఘటకసంబంధే
ననుమహాయిన జాతిస్వరూపాభావస్య శక్యాధికవతి వర్తమానతయా తాదృ
శత్రితయోరిహాయాంః ప్రతిష్ఠానాం ఘటకత్వేన జాత్యాత్మకాభావమాదాయ
సతిశ వ్యాప్తిబసింభవాల్ భావభిన్నత్వేనివవచ్ఛిన్నత్వాదవృత్తేః ననుయత్స్వరూపతసిబ
వృత్తిత్వవిశేషణే అయంపరవత ఇతిజ్ఞానముత్పన్నం తత్త్వస్వరూపతసిబత్రిత
యవిశేషణే విశిష్టాదృశజ్ఞానముత్పన్నం వహ్నిమత్త్వస్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నమశేషే సంభవ
నాశః తాదృశజ్ఞానానన్తరం భావాభావయోర్హి తుల్యమానాధికరణాః ౪

చం౹౭౮-౭ తత్రతాదృశాన్యతరాభావనిష్ఠప్రతియోగిత్వావచ్ఛిన్నత్వత్వాగ్రహావిరోధితా పపు॥
ఘటకనిరవచ్ఛిన్నవిషయతాసంబంధేనసాధ్యవతి తద్వ్యక్తివర్త్తమానో
నతాదృశాన్యతరత్వరూపాభావస్తత్రాదర్శజ్ఞానాభావస్యప్రత్యక్షేణా
౧౦ వచ్ఛేదేనతత్ప్రత్యక్షత్వప్రత్యక్షజ్ఞానాభావస్యప్రాదర్శేనావచ్ఛేదేనతత్ప్రకార్త్వా
లేతయోరేకజ్ఞానస్యాపివ్యాపివృత్తిత్వవిరహేణనిరవచ్ఛిన్నవిషయతాసం
బంధేనతత్రాసత్త్వాయాతాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాదృశజ్ఞానాన్య
తరాభావనిష్ఠప్రతియోగితాయాఃధర్మావచ్ఛిన్నతయాతాదృశప్రతియో

గితాయాః వ్యధికతావచ్ఛేదకత్వస్య అక్షతతయాం తాదృశప్రతియోగిత్వాశ్రయస్య
తత్ప్రతియోగిత్వలియుల్లక్షణావచ్ఛేదకేన అగ్నిత్వాదవ్యాప్తిః అతః భావభిన్నత్వం అవశ్యం
నివేశనీయమితి వాచ్యం ఏవమపి హేత్వధికరణే నిరవచ్ఛిన్నవృత్తికత్వనివేశేనైవ
తాదృశాభావస్య లక్షణఘటకత్వాసంభవాత్ భావభిన్నత్వనివేశో వ్యర్థ ఇ
తి చేత్ అత్ర కేచిత్ హేత్వధికరణే నిరవచ్ఛిన్నవృత్తికత్వవిశేషణేనాపి తాదృశా
నవతరాభావస్య ఘటత్వేన యోభావః తస్య హేత్వధికరణే నిరవచ్ఛిన్నవృత్తి
తయా తత్ప్రతియోగిత్వాశ్రయస్య హేత్వధికరణావచ్ఛేదేన అగ్నిత్వాదవ్యాప్తి

చా॥టీ॥ వా॰కరణాయసాధలవత్వృత్తిభావప్రతియోగిత్వతయోగకానవచ్ఛే(స్వ)దకాఠభాషి ప్రస్టా॥
కభావభిన్నత్వసివనివేశనీయత్వాత్ ఏతేనత్రితియోగ్యగిమత్తాప్రహావిహాధితాషే
టకసంబంధేనసాధలవత్వృత్తిత్వోక్తౌభావభిన్నసివత్వేయ్యర్థ్యవచ్ఛిన్నాపినిరా
౨౧ స్త్రతావిరితు నిరుక్తభావభిన్నాయూవంతోఽభావాః ద్రవ్యకవిశేషణతా వి
శేషసంబంధావచ్ఛిన్నఆధేయతావచ్ఛేదకీభూతానుయోగితానిరూపిత
ప్రతియోగిత్వాత్ప్రముసమానాధికరణాః తత్త్వంవ్యాప్తిః తథావిషయతా
సంబంధావచ్ఛిన్నగుణత్వాభావనిష్ఠ అవచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకోం ఇం

భేదః

ధ్వంసః తదభావత్వరూపే అనుయోగితాంశాన త్రైశికవిశేషణతావిశేషసంబం
ధావచ్ఛిన్నాధేయతావచ్ఛేదకాంతధ్వాంతత్వఘటవిశిష్టయత్తాస్వంబంధావచ్ఛిన్నగుణా
త్వాభావనిష్ఠ అవచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాక భేదోనాస్తీతిప్రతీత్యా/ప్రతీతేః త
థా వసైశికవిశేషణతావిశేషసంబంధావచ్ఛిన్న ఆధేయతావచ్ఛేదికాయాం గుణా
త్వాభావత్వరూపానుయోగితాంతన్నిరూపితాయాం గుణత్వనిష్ఠప్రతియోగి
తాంతరాత్వయాధికరణీభూత గుణత్వాభావవిశేష్యకజ్ఞానే గుణత్వాభావ
స్వప్రకాలికసంబంధేన వర్తమానత్వాల్ సగుణత్వాభావత్వరూపాభావరూపా

చం॥జా॥చ॥ యానిరుక్తన్తెలి అవ్యాప్తిః ఘటత్వాభావవాన్ద్రవ్యత్వాదిత్యత్ర వృత్తిభాగానాం తు ఘట ప్రస్తా॥
త్వాభావనిరూపకఘటత్వేన రూపేణ యో భావః తన్నిరూపకాభావభిన్నత్వాత్ తన్నిరూపవిశి
౨౨ షణతావిశేషణసంబంధావచ్ఛిన్న ఆధేయతావచ్ఛేదకీభూత తాదృశాభావత్వరూ
పేణానుయోగితానిరూపితఘటత్వాభావనిష్ఠప్రతియోగితాతదాశ్రయని
ష్ఠనిరూపకత్వాధికరణావచ్ఛేదేన అసత్త్వాన్నాతివ్యాప్తిః సప్రతియోగినో భావ
విరహాత్తత్వే (వస్తునః ప్రతియోగిత్వే) సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నఘటాభావః
కపాలేనాస్తీత్యబాధితప్రతీతేః ప్రామాణ్యాత్ ఘటాదేః కాదృశఘటాభావ

విరహేణ సమవాయస్యైవ కపాలే సత్త్వాదితి వాచ్యం కపాలే ఘటసమవాయేన ఘటత్వావ
చ్ఛిన్నవత్త్వ విరహస్య సమవాయేన సత్త్వం సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్న ఘటాభావాభావవత్త్వాత్ తన్నిష్ఠ
వత్త్వరూప విరహస్య మాత్రాణం ధర్మాభావస్యం యోగాదిసంబంధే [illegible] న తాదృశఘటాభా
వాభావత్త్వావచ్ఛిన్న అధికరణతాయాః కారణమాత్రవృత్తిత్వాత్ తత్తద్ధర్మావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాకత్వమాత్రేణ తత్తద్ధర్మావచ్ఛిన్నవత్త్వ విశేషణ ఘటితత్వాత్ ॥ అన్య
థా విశిష్టసత్తాయాః అనతిరిక్తతాగుణాః విశిష్టసత్తావానితి ప్రతీతేః ప్రమా
త్వాపత్తిరిత్యవధేయమితి కేవలాన్వయిగ్రంథే జగదీశలిఖనస్వారస్యాత్ ॥

చా।చ।చ॥ యథాసం యోగసం [redacted] బంధావచ్ఛిన్నత్రితియోగితాకభావాభావత్వరూ ప్రస్య॥
పేను యోగితానసమవాయత్వరూపేను యోగితాసమవాయసంబం
౨౨ ధావచ్ఛిన్నఆధేయతా(సంబంధ)వచ్ఛేదకతాకావిషయతాసంబంధావచ్ఛిన్న
గుణత్వాభావనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకభేదాభావత్వరూపేను
యోగితావిషయవిశేషణతావిశేషసంబంధావచ్ఛిన్నఆధేయతావచ్ఛేదకావ
వంపసిద్ధాంతనిరుక్తౌ ద్రవ్యేకేవిశేషణతయావృత్తిత్వనివేశేహిత్వధికరణే
అకాశేఘటత్వాభావసత్కాలికేసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్య

మూ తా శ

ద్వైశికవిశేషణతాసంబంధేన సాధ్యతాయాః ~~తవకం~~త్వాదిహితావవ్యాప్తిః
ఘటత్వాభావరూపసాధ్యాభావస్య లాక్షణికస్వరూపసంబంధేన వర్తమా
నతయా తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసంభవాత్ సాధ్యతావచ్ఛేదకీసత్వాదితి జ
గదీశలిఖితమపత్రయది కోత్ర ధికరణే ద్వైశికవిశేషణతావిశేషణం
బంధావచ్ఛిన్న ఆధేయతావచ్ఛేదకీభూతఅనుయోగితానిరూపిత
తత్ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకే వివక్షితే తదా తా
దృశావ్యాప్తేర్వారయితుం శక్యతే తుల్యయుక్త్యా కాలికసంబంధావ

చిం।జా।వ॥ ఘటఘటత్వాభావస్యాభావః లౌకావైనాస్తిత్వప్రతియోగిత్వాశ్రయత్వాః కాలికసంబంధా ప్రష్ట
వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావాభావస్వరూపత్వానుయోగితాయాః స్వరూపవిశే
షణతావిశేషసంబంధావచ్ఛిన్నత్వాదితిధ్యేయం నవవిషయతాసంబం
౧౪ ధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకోయోగునాత్వాభావవద్ఘటః త
సిబయోః ఘటత్వేనాభావః తస్యాపి విశేషణతావిశేషసంబంధావచ్ఛిన్న
ఆధేయతావచ్ఛేదకీభూతఅనుయోగితానిరూపితప్రతియోగితాక
తయాతాదృశప్రతియోగిత్వాశ్రయగునాత్వాభావవచ్ఛేదనుభవసిద్ధే విశిష్టేత

త్రధికరణావచ్ఛేన అనిత్వాత్ అవ్యాప్తితాదవస్థ్యమేవ యదివ యత్ప్రతియోగిత్వా
వచ్ఛిన్న యత్ప్రతియోగిత్వాశ్రయమాత్రనిష్ఠప్రతియోగితాకాభావత్వం విశేష
ణతావిశేష్యసంబంధావచ్ఛిన్నాధేయతావచ్ఛేదకం స్వవిశిష్టహేత్వధికరణావ
చ్ఛేదేన ప్రతియోగిత్వాశ్రయవిశేషయోః అనుయోగిత్వాభావవచ్ఛేదనిష్ఠాయాః ఘటిత్వా
వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాతత్ప్రతియోగిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వే విశే
షణతావిశేష్యసంబంధావచ్ఛిన్నాధేయతావచ్ఛేదకత్వాభావాన్నాతివ్యాప్తి
రిత్యుపశతేతదావామయం జ్ఞేయప్తా దిత్యాదౌ సమవాయిత్వావచ్ఛిన్నవాచ్య

ప్రతియోగిత్వావచ్ఛిన్న [illegible]

ప్రతియోగిత్వావచ్ఛిన్న

చం।జా।చా। తన్నిష్ఠప్రతియోగితాకాభావాప్రసిద్ధ్యా అవ్యాప్తిరితి వాచ్యం విశేషణతా ప్ర॥
విశేషణసంబంధావచ్ఛిన్నలూంధేయతానవచ్ఛేదికాయా అనుయోగితానిరూ
౨౫ పితప్రతియోగితానవచ్ఛేదికాయాః ప్రతియోగితాస్వవిశిష్టహేత్వధికరణావ
చ్ఛిన్నతాదృశప్రతియోగిత్వాశ్రయసామానాధికరణ్యంవక్తవ్యం తథా చ ఘ
టత్వనిష్ఠాయాఃప్రతియోగితాయాః తస్యాః ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకతయా తాదృ
శప్రతియోగితాయాః సలక్షణఘటకత్వమితి వాచ్యం వాచ్యం త్వేవ
త్వాదితాదృశా అవ్యాప్తేః గునాత్వాభావవద్భేదనిష్ఠప్రతియోగిత్వావచ్ఛిన్నాభావ

వచ్ఛేదకతాకా

నిష్ఠ
కేఛిదప్రతియోగితా ౨

త్తసంబ విశేషణతా విశేషణసంబంధావచ్ఛిన్నత్వాదియుతానవచ్ఛేదకతయోస్తద
నుయోగితా నిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వమేవ విశేషణతా విశేషణసం
బంధావచ్ఛిన్నగుణత్వాభావనిష్ఠ అవచ్ఛేదకతాయామితి నతసబలక్షణఘ
టకతా తత్రాగుణత్వత్వేనావ్యాప్తిరితి ప్రాహుః నను భావభిన్నత్వనివేశేఽ
త్రైన జాతిసామాన్యాభావాభావవారణమశక్యమేవ తత్సంబన్ధవిశిష్టేతి
త్రధికరణావచ్ఛేదేన జాతిసామాన్యాభావరూపప్రతియోగసామానా
ధికరణత్వాల్ న సమానాధికవత్వృత్తిభావప్రతియోగికత్వం సాంఖ్యాషికభావ
ప్రతియోగి ౧

చం॥జా॥ భిన్నత్వం వక్తవ్యం తథా ఘటనాంధవవద్వృత్తి యోర్జాతిస్వరూపయో రభావః తత్సల ప్రస్థ॥
మో త్రితయోర్ని జాతిసామాన్యాభావః తత్రితయోర్నికత్వం జాత్యవత్త్వాభావస్సలతి
ఘటత్వేన జాతిసామాన్యాభావాభావ విరుద్ధస్తాతి తద్వారణామితి వాచ్యం ఏవంగ
౧౬ తి ఘటభిన్నత్రవృత్త్వాదితాదృశనాంధవవద్వృత్తియోర్న [illegible] భావః [illegible] ఘటత్వాదిః త
స్సలత్రితయోర్ని యథా ఘటత్వాభావో భవతి తథా ఘటత్వఘటత్వానలత
రాభావో ఽపి భవతి తత్రితయోర్నిష్ఠనిలఘటత్వస్వరూపఘటభేదాభావవిశి
ష్టా తస్సలలక్షణా ఘటకత్వాపత్తేః నవగాంధవవద్వృత్తిభావత్రితయోనలప్ర

ల్లిప్తమేవ స్వాధేయవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాయాం నియ్యతే తథాచ
ఘటభిన్నం ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ ఘటభేదత్వావచ్ఛిన్నాయాః ఘటభేదనిష్ఠా
యాః ప్రతియోగితాయాః స్వాధికరణవృత్తియోర్ఘటత్వాదిః తదవృత్తి
త్వేన ఘటభేదాభావస్య లక్షణే ఘటకత్వేపి వృత్తేరితి వాచ్యం ఏవము
పి వాచ్యం జ్ఞేయత్వాదిత్యాదౌ సమవాయిత్వావచ్ఛిన్నాభావత్వనిష్ఠప్రతి
యోగితాయాః స్వాధికరణవృత్తియోర్ఘటాభావః ఘటత్వాదిరూపః తస్య ఘ
టభిన్నభిన్నరూపతయా తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వమపి భవతి తదవృత్తి

తైనిచ తత్ర విరహేణా లక్షణా ఘటకత్వానుపపత్తేః యత్ర ఇ మన్నాం ధూమవద్వృత్తిభా
వత్త్రేతి యోగితా దాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్న నివేశ్య తద్విషయక వారణం
సంభవతి ఘటభిన్నం వాచ్యత్వాదిత్యాదౌ యాం ఘటత్వస్వరూపాభావియ్యా
యత్రతియోగితా వచ్ఛిన్నా తాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతిధరణ మవ్యాప్తి
యాం తాత్పర్య యాం ఘటత్వాభావ నిష్ఠ ప్రతియోగితా తదాత్మ్యయాం వృత్తిత్వ
సంభవా వచ్ఛిన్న నిష్ఠ ప్రతియోగితా యాం మక్ష తత్వాం ... న్నాం ధూమవద్వృత్తి
భావత్రేతి యోగితా నవచ్ఛేదకత్వం సంభవాచ్ఛిన్నా వచ్ఛేదకత్రేతి యోగితాం యాం

నివేశనీయం తథా చ ఘటత్వావచ్ఛిన్నజాతిత్వావచ్ఛిన్నాభావవిశిష్టప్రతియోగితాకతా
యాః తద్వృత్తిజాతిత్వస్వరూపాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా న లక్షణ
ఘటకత్వమిత్యత తథాపి సాధ్యవద్వృత్తిత్వం యత్సంబంధేన మాత్రేణ
నివేశయతి తదా ఘటభిన్నం తద్వృత్తిత్వాది ఘటత్వరూపేణ సాధ్యాభావస
సాధ్యవత్తాలిక సంబంధేన వృత్తిత్వే న లక్షణాంశే ఘటకత్వానుపపత్తేః యు
దివ వృత్తిత్వం స్వాశ్రయవిశేషణతా సంబంధేన నివేశయతి తదా జాతిత్వావ
చ్ఛిన్నాభావాభావారణం దుర్వారమేవ జాతిత్వరూపేణ భావస్య స్వరూపేణా

౧ స్వప్రతియోగిమత్త్వాస్రహే విరోధితాఘటకసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వం నివేశ్యతే స్వప్రతియోగిమత్త్వాస్రహే
౧ విరోధితాఘటకసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తియోరభావః తత్ప్రతియోగితా యాస్సామానాధికరణ్యేనానవచ్ఛేదికా యు

మూ॥పృ॥వ॥ సప్తాల్పనియరి వత్ప్రతియోగిమత్త్వాస్రహే విరోధితాఘటకసంబంధేన ప్రస్య॥
సాధ్యవద్వృత్తిత్వాదివం సాధ్యవద్వృత్తిభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదికా ఇత్య
అ స్త్యభావాభావే సాధ్యవద్వృత్తిత్వమపి విశిష్యమేవ కేవలం సాధ్యవద్వృత్తిభా
౧౮ వప్రతియోగితానవచ్ఛేదికా నిత్యవిశేషసంబంధేన వృత్త్యభావప్రతియో
గితానవచ్ఛేదకీభూతా యా ప్రతియోగితా తాదృశప్రతియోగితా యో
భావ ఇత్యన్యథా వ్యాప్తిర్ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర మోగోలకాన్యత్వా
భావీయా యా ప్రతియోగితా తస్యాం సాధ్యవద్వృత్తిభావప్రతియోగితా

తియోగితా తాదృశప్రతియోగితాకత్వమేవాభావే నివేశ్యం జాతిసామాన్యాభావాభావస్య భావరూపత్వం భవతి జాతిసా
మాన్యాభావప్రతియోగితావిశిష్టభావస్యలభ ౧

౧ ఏవం విశేషణసంబంధేన విశిష్టానావృత్తి [illegible] కప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వమిత్యర్థః ౧
ణతా

గ్రంథ

వపక్షైదకత్వముభయనిష్ఠవయోర్కేనబత్త్వాభావోర్లక్షణఘటకః ఏవంశ్చాధబవ

వృత్తిభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వం ప్రకాధబవత్త్వం శ్చాధబతావచ్ఛేదకావ

చ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణత్వం వక్తృత్వం తేన విశిష్టసత్త్వాద్యభాతేరిత్యత్రగునా

నబత్త్వాభావసంబగునావృత్తిభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాలగునాసంబవి

శిష్టసత్త్వాదవచ్ఛిన్నాధికరణత్వాభావాలగునాం నబత్త్వాభావసంబలక్షణ

ఘటకత్వాదవ్యాప్తేః నన్వేవమపి ఘటాభావానబత్త్వవిశిష్టవాచబత్త్వవాన

భావత్వాదిత్యత్రాతివ్యాప్తిః తత్ర ఘటాభావానబత్త్వాభావసంబయోర్ఘటా

చం।జు।చా॥ భావేనవత్త్వవిశిష్టప్రతియోగితాంతస్యాన్యస్యాధవత్తావచ్ఛేదకత్వావచ్ఛిన్నవృత్తి తస్య॥
భావత్ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వైశి విశేషణతావిశేషసంబంధేనవృత్త్యభా
వత్ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వం భావాల్ఘటానవత్త్వాభావఘటలక్షణఘ భావా
దకత్వానుపపత్తేః అతఃస్వాధవత్తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధివృత్తిత్వంద్వైశికవిశే
షణతావిశేషసంబంధేనవత్త్వంతతావఘటానవత్త్వాభావీయప్రతి
యోగితావిశిష్టానవఘటాభావత్వయావిశేషఘటాభావానవత్త్వవిశిష్టావ
నవత్త్వాధికరణద్వైశికవిశేషణతాసంబంధేనవృత్తిత్వవిరహాల్ఘటాభావా

భావా
నలత్వాభావస్వలక్షణఘటకత్వోపపత్తేః ఘటో నలత్వాభావస్వత్వాదౌ ప్ర
సంబంధేన ఘటాభావస్వరూపత్వే తు దైశికవిశేషణతావిశేషసంబంధావ
చ్ఛిన్నసాధ్యవద్వృత్తితావచ్ఛేదకీభూతానుయోగితానిరూపితప్రతియో
గితాం నివేశనీయా తథా చ ఘటాభావో ఘటో నలత్వాభావవ్యప్రతియో
గిత్వావచ్ఛిన్నాభావత్వస్య ఘటో నలత్వాభావారూపసాధ్యవద్వృత్తితానవచ్ఛేద
కత్వాత్ సాధ్యవద్వృత్తితావచ్ఛేదకీభూతానుయోగితానిరూపితప్రతి
యోగితానవచ్ఛేదకత్వం తత్ర లక్షణేమేవ తదా వశం ఘటాభావత్వప్రకారం

చం।ఖా॥ రతానిరూపితవిశేష్యతాసంబంధేన యోఘటాభావవత్త్వప్రకారకజ్ఞానా ప్రప్ర॥
భావః తస్యవిషయిత్వాధికరణే విశేషణతావిశేషసంబంధేనావర్తమానతయా
విశేషణతావిశేషసంబంధేన వృత్త్యభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకాయా
౨౦ తాదృశజ్ఞానాభావనిష్ఠప్రతియోగితా తాదృశప్రతియోగితాకత
యా తాదృశప్రతియోగితాయాః స్వాధికవద్వృత్తియోరభావః తత్త్వ ప్ర
తియోగితానవచ్ఛేదకత్వమస్తి తాదృశాభావస్యలక్షణత్వా[illegible]కత
యా తస్యవిహిత్వధికరణావచ్ఛేదేన హిత్వధికరణఘటాభావతాదృశా

జ్ఞానాజ్ఞానవిరూపవృత్తియోగినాం మనోనాధికరం స్యాభావాదతివ్యాప్తి
విరహాదతివ్యాప్తేర్నాప్యజ్ఞానాభావస్యాపి ఘటాభావత్వప్రకారతాని
రూపితవిశేష్యతాసంబంధేన ఘటాభావమాత్రప్రవృత్తితయా
తాదాత్మ్యసంబంధేన ఘటాభావస్వరూపత్వే బాధకత్వాభావాదభా
వమాత్రాధికరణకత్వాభావస్యైవ జగదీశముకైతాదాత్మ్యసం
బంధేనవ్యధికరణస్వరూపత్వాదేవవిశేష్యతావిశేషసంబం
ధేనవృత్త్యభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వం

చం॥షా॥చ॥ తాదృశజ్ఞానాభావాభావేన సంభవతి తాదృశాభావమాదాయ తత్ ప్రస్థ॥
త్ర వ్యాప్తివారణాయ [illegible] ం శకిలం ఏవం ప్రతియోగిమత్త్వాగ్రహవిరో
౨౧ ధితాఘటకసంబంధేన సాధ్యవత్త్వ తత్ప్రన్నివేశే త్రిపు యమిత్యాకా
రకయత్కించిద్వ్యాపకవిషయత్వాభావబుద్ధిం ప్రతి నిరవచ్ఛిన్నవిశేష్యతా
సంబంధేన ప్రతిబంధకమియమిత్యాకారకయత్కించిద్వ్యాపకవిషయత్వప్రకార
కజ్ఞానస్యప్రతిబంధకతామతి తాదృశాభావస్యప్రతియోగిమత్త్వా
గ్రహవిరోధితాఘటకః నిరవచ్ఛిన్నవిశేష్యతాసంబంధః ౪౪

తథాప్రతియోగివ్యధికరణోఘటితవ్యావచ్ఛేదకతాకత్వే తాదృశాభా
వనలధర్మస్యమరక్షితయా వినావివ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావం
లక్షణాగమన్వయనిం భవత్ప్రతియోగవృత్తిస్వైత్యాదిగ్రంథాపతాం కాను
పపత్తిః అతః స్వాధవవన్నిక్షత్వం స్వరూపసంబంధేనావశ్వతం అత్ర
కిఒఓ॥ [illegible]రత్వేనజ్ఞాతిగాముస్యాభావాభావనిలయాంప్రతియో
గిత్వాంశాంతిగాముస్యాభావనిష్ఠస్యైవఘటత్వేనవాసచ్ఛాంభావియా
వాంసత్వానికాంవి తత్తద్ధర్మానధికరణేషు తత్తద్ధర్మవచ్ఛిన్నేషు త్రితే
క్రాం

వ్యాఖ్య.

ప్రతియోగితయోర్హేతుత్వాకారీభూతకాభావాలోకింత్వత్ర ఘటత్వేనప్రాప్య
చం।ఖి।చ॥ త్వాభావీయ్యావావచ్ఛిన్నావచ్ఛిన్న్యభావియ్యాయాంప్రతియోగితావ కస్య॥
౨౭ చ్ఛిన్నత్వాభావచ్ఛిన్నత్వేనఘటాభావియ్యాఘటనిష్ఠానభవితుమర్హ
తితథాగతిఘటవతిఘటత్వావచ్ఛిన్నవచ్ఛిన్నిష్ఠప్రతియోగిత్వే
ప్రతియో ఘటత్వసామాన్యత్వాల్ఘటత్వేనవచ్ఛిన్నాభావత్వప్రసంగాత్ అతఏవ
వవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నో [illegible] భావఃప్రామాణికస్తదాన్నైవతత్స
న్నైవతత్ప్రతియోగిన్నసమానాధికరణాభావత్వప్రసంగాత్ [illegible]
[illegible] సంబంధేన [illegible] తామితి

వచనస్యార్థః । విశిష్టం ఎవం తాదృశత్రితయోగితాయోః భేదే స్వప్రయోజకాదిత-
త్రం తత్కృతా ఏవం పక్షవిశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదేన తాదృశత్రితయోగి-
తాత్రయసంబంధావచ్ఛిన్నత్వేన తాదృశాభావమాదాయావ్యాప్తిః ఏ-
వం పఞ్చాభావభిన్నత్వం యత్రాన్యతమేవ   పత్రవం ఘటభిన్నం
త్రవృత్త్యాదితవత్రాతివ్యాప్తిః ఘటఘటాభావసంబంధభావభిన్నత్వవిరహాల్ల-
క్షణాఘటకత్వాదితి ఘటవత్తి నఘటఘటాభావస్యల్లక్షణాఘటకత్వా-
త్తదియత్రితయోగితాయాం వక్తుయుక్తోచనాం పచ్ఛేదకత్వాత్తాదృశా

చం॥భా॥ భావనోపశ్లిష్టహేత్వధికరణాం వక్ష్యతినత్రితియోగాగ్గసావయూనా తప్ప
ధికరం న్యాయముక్తమేవేతి వాచ్యం నాధరవృత్తి భావభింనత్వస్య
22 త్రిత్వాత్తభావ ఘటత్వసంబంధాధరవృత్తి భావత్వవిరహాత్
ఘటభేదత్వేన ఘటభేదాభావస్యాపి నిరుక్తవ్యాపకతావచ్ఛేద
కత్రితియోగితాకత్వయోతదిత్యుక్తిప్రతియోగితాత్రయస్సాధ్య
ణాం తన్నావయాన్యాభావస్య హేత్వధికరణా వచ్ఛేదినలక్షత్వాం
కి।

దేవాశ్చైద్ర్ఃక్షారస్థాల్ నమః తాంత్రికా భావియస్త్రిత్రితయోని
తాంరి జాతిస్సామాన్యాభావభిన్నైవర్తతే । । జాతిసా
మాన్యాభావ[జాంస్తత్ర]స్సేత్ । । తం స్త్రిష్టేత్రితయోనితా ।
వృధికేరణాస్థా భావాల్ । । జాతిసా
మాన్యాభావభిన్నత్వేన వస్తు త్రైం భావనశోకవలాన్నయుక్తవిరహాల్

నాశ్యభావత్వస్య తన్నిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వాభావాత్ జాతిసామాన్యాభా
వభిన్నత్వే తన్నిష్ఠప్రతియోగితాయాం [illegible] కత్వాదితి [illegible] తు [illegible] విశేషణతావిశేష
ణావచ్ఛిన్నసామాన్యాభావ: యత్ర తత్ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వవ్యాపకతా [illegible] సంబంధావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత [illegible] తదుభయాభావ [illegible] వ్యాపకతావచ్ఛేదకత
౨౪ [illegible] ప్రతియోగితాయాధికరణేయమితి తథాచ సామాన్యాభావ ఇత్యుక్తం॥ [illegible]
సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా [illegible] జాతిసామాన్యాభావనిష్ఠప్రతియో
గితాయాం విశేషణతావిశేషణావచ్ఛిన్నసామాన్యాభావ: । స న జాతిసామాన్యాభావా-
భావీయప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావో భవతి తస్య జాతిస్వరూపత్వాత్ । కిం త్వభావాం
తర [illegible] తత్ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వ । ఏవం సమవాయేన వర్తమానో య [illegible] త్ప్రతియోగి
తావచ్ఛిన్నాభావ [illegible] ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వే జాతిసామాన్యాభావత్వావచ్ఛిన్నజాతి

సామాన్యాభావప్రతియోగితాయాం ఘటత్వావచ్ఛిన్నజాతిసామాన్యాభావనిష్ఠప్రతియోగి
తాయాం చ సత్వేన నిరుక్తోభయాభావవత్త్వేన తాదృశప్రతియోగితాయామితి సైతాదృ
శప్రతియోగితాయామిత్రిసతాదృశప్రతియోగితాకాభావమాదాయావ్యాప్తిస్సంభావనా॥
ఘటకత్వా[illegible]వచ్ఛిన్నవాచ్యత్వనిష్ఠాయాం ప్రతియోగితా[illegible]దవచ్ఛిన్నస్వరూపసం
బంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావేత్రసిద్ధ్యా తత్ప్రతియోగితాయాం విశేషణతా
విశేషణాసంబంధేన వర్తమానయోర్భావస్వరూపయ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వే
పి వ్యాపకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వసత్వేపి సాధ్యవ్యాపక
తాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాభావాదేతతాదల[illegible]స్యోభయాభా
వత్వవిశిష్టపటత్వేపి వాచ్యత్వాభావోలక్షణాఘటకఏవ ఘటత్వాభావవాన్ ప్రమేయత్వా
దిత్యాదివ్యభిచారిణి ఘటత్వాభావనిష్ఠప్రతియోగితాయాం నిరుక్తోభయాభా

చాంజ.చు ప్రస్వా॥

రేసత్వేనైషతతావ్యభావస్యలక్షణానుపపత్తే విపక్షత్వనిష్ఠతవృత్తిత్వాభావస్యవ్యధికరణా
ధర్మావచ్ఛిన్నాయాః పక్షనిష్ఠప్రతియోగితాక [illegible] భావస్యలక్షణాఘటకతయా
తస్యవ్యక్తవ్యావిశిష్టహేతుత్వవ్యధికరణావచ్ఛేదకప్రతియోగినీసామానాధికరణ్యాభా
౨౫ వానాశ్రయత్వే॥ నన్వేవంకృతి యత్నమానాధికరణాస్వాధ్రుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యా ఫ
పకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకాయావంతోభావఛిన్నాన్యస్యత్వమేవలక్షణం
కుతోనోక్తం॥ జాతిసామాన్యాభావనిష్ఠప్రతియోగితాయాః నిరుక్తోభ-
నా యాభావవిరహే [illegible] లక్షణాఘటకతయావాతాద్యత్మకాభావైభావఛిన్నత్వ
నాభల విరహేణవ్యాప్త్యయోగాత్। వహ్నిమాలిన్యెతువహ్నిమాలనిరూపితాధికరణానిష్ఠ
తవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావాభావస్యభావఛిన్నత్వవిరహేణవ్యాప్త్యనవకాశాత్
యత్నమానాధికరణాస్వాధ్రుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకాయా

౧

వం తయోర్భావాః దైశికవిశేషణతావిశేష(సంబంధ)సంబంధేనోభయవృత్తయః ప్రత్యేకమిత్యపి లక్షణం
ప్రతియోగితాయాం నిరుక్తోభయాభావత్వం నివేశ్యసంభవతి ప్రత్యేకం వ్యాప్యవృత్తిత్వా-
పేక్ష్యాదిరనవకాశాత్॥ తథాచ స్వవిశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదేన తత్సాధ్యాదినివేశనమఫలమితి-
చేన్న॥ అభావమాత్రాధికరణావచ్ఛేదస్యైవ అధికరణస్వరూపత్వే ఘటాభావభిన్నం-
అభావత్వాదిత్యాదివచ్ఛిన్నాధికరణఘటాభావనిష్ఠతద్వృత్తిత్వాపత్తిః నాభావాభావస్య ఘటాభావ
స్వరూపస్యాభావభిన్నత్వం దైశికవిశేషణతావిశేషసంబంధేనోభయవృత్తిత్వాదతః స్వవిశిష్ట
హేత్వధికరణావచ్ఛేదేన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యం నివేశితం। తథాచ హేత్వధిక-
రణఘటాభావే తన్నిష్ఠతద్వృత్తిత్వాభావరూపప్రతియోగినోఽసత్త్వాన్నాతివ్యాప్తిరిత్యా-
హుః॥ ప్రతియోగివైయధికరణ్యఘటితవ్యాపకతాయాం సాధ్యవ్యాపకతాఘటకసా-
ధ్యాధికరణావృత్తిత్వం దైశికవిశేషణతావిశేషసంబంధావచ్ఛిన్నమిత్యత్రైవ హ్యమా

న్నామాదిత్వాదాతాత్వాత్మక్ష్యాభావయోరాయోర్వ్యాప్తిరతస్తద్వరణాయభావభిం న్నాధేర
త అభావపద్మూపాదానం నమ్రైవప్రతియోగిత్వభావస్వపుష్పత్వేనయోః భావస్వస్వాభావభిం
న్నతయోపాద్యాదికరణానిరూపితద్వైశికవిశేషణతాసంబంధేనవృత్త్యభావప్రతియోగితా
౨౯ నవచ్ఛేదకప్రతియోగితాకతయోర్లక్షణాపుష్పకత్వేనయోర్వచ్ఛంతర్గతతాదృశాభావ
యప్రతియోగితాశ్రయ[illegible]వృత్తిశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదనవిరహాదవ్యాప్తేస్తదవ
స్థమితిచేన్న॥ భావభిన్నపదేనస్వరూపసంబంధేనఅవచ్ఛేయోనిరూపితప్రతియోగి-
తాయోస్సమానాధికరణ్యేనానవచ్ఛేదికాయోఃప్రతియోగితాతాదృశప్రతియోగితాక
త్వస్యవివక్షణీయత్వాత్॥ ఏవంపుష్పత్వావచ్ఛిన్నతాతిసామాన్యాభావవత్. స్వస్వప్రతియో
గిత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యభావత్వ(స్వ)రూపత్వయోర్ద్వైశికవిశేషణతాసంబంధేనఅవచ్ఛేయోనో

యోః తద్విరూపితప్రతియోగితాయాం స్వామానాధికరణ్యేనావచ్ఛేదకత్వం జాతిసామా
మాన్యాభావత్వేన తన్నిష్ఠప్రతియోగితాయామివ వృత్తిత్వేన జాతిసామాన్యాభావనిష్ఠ
ప్రతియోగితాయామస్తీతి తదనవచ్ఛేదకప్రతియోగితావదన్తాదృశప్రతియోగితాయా
ధారణాం న సంభవతి తాదృశప్రతియోగితాశ్రయస్య వృత్తివిశిష్టహేత్వధికరణే అసత్త్వేనా
వ్యాప్తిః॥ యద్యప్యేవమపి విషయతాసంబంధేన గుణత్వాభావస్యాధికృతాయాం గుణత్వా
భావవిషయకం జ్ఞానత్వం హేతుస్తత్ర విషయతాసంబంధేన గుణత్వాభావనిష్ఠావచ్ఛేదకతా
కప్రతియోగితాకభేదనిష్ఠప్రతియోగితాయాస్తాదృశ్యత్వాత్॥ తాదృశప్రతియోగితాశ్ర
యస్య వృత్తివిశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదేనాసత్త్వేత్తత్ర వ్యాప్తిః॥ తథాపి నిర్వహ్నిన్యాధికరణే
విశేషణతావిశేషణావర్తమానో యోఽభావస్తత్ప్రతియోగితాయాం స్వామానాధికర
ణ్యేనావచ్ఛేదకతాయాం ప్రతియోగితాస్వవిశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదేన తాదృశప్రతి

యోగితాశ్రయ సామానాధికరణ్యం వివక్షణీయం॥ తథాచ గుణత్వాభావవద్వైదనిష్ఠ
ప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాన్యాధికరణం యత్కృత్వా వితన్నిత్వాయోన్యరూపసంబంధేనవర్త- గగనా
మానో యోగుణాత్వాభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య తత్రసత్వేన తాదృశప్రతి-
22 యోగితానలక్షణాఘటకాః కింతు గుణాత్వాభావనిష్ఠప్రతియోగితైవ తత్ప్రతియోగితా
శ్రయసత్వప్రవిశిష్టహేతుత్వాధికరణావచ్ఛేదకసత్వనాత్వాత్వః తస్యవస్తుహేతుత్వాధికరణావర్త-
మానో ... ప్రతియోగితా యూనిమానాధికరణ్యేనా
నవచ్ఛేదకత్వం సత్వాత్వవత్తాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయానిమానాధి
కరణ్యేనా వచ్ఛేదకత్వసత్వాద్యోవర్ధతిరేకవత్తేపలీనాధృతావచ్ఛేదకసంబంధా
వచ్ఛిన్నాధికరణత్వం బంధేనవర్తమానో యోగ్యాభావస్య ప్రతియోగితానవచ్ఛేదికాయూర్వ
కాధికతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నా॥
[illegible]

ప్రతియోగితావాదః

స్వప్రతియోగితావత్త్వయసామానాధికరణ్యం స్వవిశిష్టే హేతుధికరణావచ్ఛేదేన బాధ్యం॥

ఏతం జాతిసామానాధికరణ్యాభావనిష్ఠప్రతియోగితాయాం స్వరూపసంబంధేన హేతుధికరణావృ

త్త్యభావప్రతియోగితాయాం సామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకత్వస్య వ్యాపకతాఘటక

సంబంధావచ్ఛిన్న ~~[illegible]~~ ప్రతియోగితాయాం సామానాధికర (సత్త్వ)

ణ్యావచ్ఛేదకత్వే తస్యాం ప్రతియోగితాయాం ~~[illegible]~~ (సత్తేన) (ప్రతియోగితా) సత్తాద్యాశ్రయలక్షణాఘటక...

తాభావవద్వైదనిష్ఠప్రతియోగితాయాం స్వసాధ్యాధికరణాని రూపితస్వరూపసంబంధే-

న వృత్తిమదభావప్రతియోగితాయాః సామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకత్వేపి తత్సంబంధా

వచ్ఛిన్నహేతుధికరణావృత్తితా ~~[illegible]~~ భయాభావసత్త్వాత్ స్వలక్షణాఘటకత్వే॥ ఉక్త

త్వసాధ్యవదవృత్త్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకాభావా ఇతి తత్త్వం॥

ఇదభావప్రతియోగితాయాం సామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకత్వవ్యాపకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాత

దు॥

ఎం।ఖు।-వల

తృప్తి॥

కేవలాన్వయిని తాదృశాభావాప్రసిద్ధ్యావ్యాప్తేః॥ ననస్వరూపాభావస్య తాదృశస్వరూ
పత్వేపి తస్య హేతుసమానాధికరణత్వసంభవాదితి చేన్న॥ అత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకావ
చ్ఛిన్నాధికరణావృత్త్యభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య ప్రతియోగితావిశేషణ[illegible]ధి తెవ
౭౮ — కరణావృత్తిత్వయోః (ఘటత్వ) వద్వృత్త్యభావప్రతియోగితాత్వేన ప్రవేశాభావః॥ ఏవం చ శుద్ధకేవలాన్వయి
వేన సామానాధికరణాభావానాం [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక[illegible]ప్రసిద్ధిః॥ ఏవం
సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకపదేన సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధి
కరణావృత్త్యభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వ[illegible]వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వపదయోగా
త్ఽఖండాభావేన త[illegible]త్పదస్య ఆధునికత్వేన [illegible] సాధ్యవ[illegible]భావప్రతియో
గితానవచ్ఛేదకత్వప్రతియోగితాయాం నివేశనీయత్వే॥ ఏవం ఘటత్వేన వహ్న్యభావప్రతియో
గి రూపమేవ వ్యాప్తి [illegible]

భ్రు

నితాయాం సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేపి సాధ్యవద్వృత్తికేవ్యుపపత్త్వేనవ
హ్న్యభావప్రతియోగితానాస్తిత్వాత్ తాదృశప్రతీతిరపి దుర్లభావః తత్ప్రతియోగితావచ్ఛె
దకత్వస్య తాదృశప్రతియోగితాయాం సత్త్వేనాప్రసిద్ధిః ॥ ఏవం తదావ్యాపకత్వపదం
తదధికరణావృత్త్యభావప్రతియోగిత్వపరం అవచ్ఛేదకత్వపదం తత్స్వరూపావచ్ఛేదకపరం
~~నిష్ఠత్వస్య~~ పరవంతేనానాదునికశక్తితాపత్తిః నను ధూమాభావవహ్న్యభావయో [illegible]
తదన్యతరా తథా [illegible]భావనిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావేఽయ ధూమాభావస్వరూపో
తథా వహ్న్యభావస్వరూపోపి తదభావ[illegible]వహ్నిమాన్ ధూమాదితవృత్తి సాధ్యవద్వృత్తిత్వా
వహ్న్యభావస్తదియాయాం స్వత్వేనాన్యతరాభావనిష్ఠప్రతియోగితా తత్ప్రతి-
యోగితాకత్వం ధూమాభావేపి వర్తత ఇతి తాదృశసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాప

త్వ తావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకైతాదృశాభావోపి భవతి తథాచ స్వవిశిష్టహేత్వధికర
ణావచ్ఛేదకప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యావిరహాదవ్యాప్తిరితిచేన్న॥ యదభావ
మాత్రనిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావసాధ్యవ[illegible]త్తితదభావత్వేవతాదృ
౭ వ్యాశ్రితా వచ్ఛేదక శప్రతియోగితాకపదేనవివక్షణీయత్వాత్ ఘటాభావత్వేనైవ అభావ ఏతదనన్యతరా
భావనిష్ఠాయాప్రతియోగితాసాయథా ఘటాభావనిరూపితా తథాపట్వాభావ
నిరూపితాపి తాదృశప్రతియోగితా నఘటాభావమాత్రనిరూపితా కింతు ఘట
తాపవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్యైవ తదవచ్ఛిన్నాభావస్య సాధ్యవత్వృత్తితాదృశాభావ
వమాదాయనావ్యాప్తిః॥ యదభావమాత్రనిరూపితత్వంచయదభావేతరానిరూ
పితత్వం వాచ్యం జ్ఞేయతావదితత్ప్రకారకత్వ[illegible]వప్రతియోగితావచ్ఛే

॥ భావాది

దకేప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేన (భావత్వే) భావవత్త్వేహి తు సామానాధికరణ్యావిశేషాపిసనశనా

భావవత్త్వప్రయుక్తత్వేనయో అభావవత్త్వేహి తు సమానాధికరణాపత్తిసాంతత్వవత్వ్యాప్తిశాల్వ

ఘటత్వేన ఘటనాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత

యోర్యోరపి తత్సత్త్వే విప్రతిపత్తిధికరణావచ్ఛేదకత్వతావత్త్వాత్ప్రాప్తిరితి చేన్న॥ య

దభావమాత్రనిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావసాధ్యవత్వవత్త్వేతదభావవత్వలక్షణా

ఘటత్వత్తయోస్సమన్నతాభావానామైక్యమతే ఘటత్వేనఘటనాభావీయప్రతియో (భావాఘటనాభావనిష్ఠ)

గితాయాంవావత్త్వపిసత్వాత్తదభావప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావాప్రసిద్ధ్యాఘట

త్వేనఘటనా(భావా)భావవత్వలక్షణాఘటత్వం న సంభవతి ఇతి తత్రావ్యాప్తిరాశంకా-

సత్తె ఘటసమన్నతాభావానామైక్యమతే ఘటత్వేన ఘటాభావపంచత్వాత్సత్వ ఇత్య

చా।ఆ।చక

సంభవదవచ్ఛేదకత్వముచితమితి వాచ్యం॥ ఘటత్వేన వహ్న్యభావప్రతియోగితావ
చ్ఛిన్నస్య యత్ర సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్య ... త్ర
నిష్ఠస్య వహ్న్యుపరదవృత్తితయా నిర్ధూమవద్వృత్త్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం స్య
౪౦ సుఘటమేవ తత్ర చ తత్ర అభావాభావత్వం ప్రతియోగిత్వము తేన గగనాభావస్య గగ
నప్రతియోగిత్వం గగనస్య గగనాభావాభావత్వం వినానుపపన్నమతో ప్రతియో
భావ గితాకత్వేన గగనే గగనాభావత్వం కల్ప్యతే గగనాభావనిష్ఠాయా వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాప్రతి-
యోగితాయా దవచ్ఛిన్నాభావత్వం కల్ప్యతే ప్రమాణాభావాత్ ఘటత్వేన గగనాభావాభావ-
యప్రతియోగినాస్తీతి సూత్రాద్యభావాత్ తథాచ నిర్ధూమవద్వృత్త్యభావప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకప్రతియోగితాకేనాపి ఘటత్వేన గగనాభావాభావో ఘటవత్త్వమితి వాచ్యం జ్ఞేయతావి

శిగగనేన

త్యాయాయః అత్ర

తావదితావదావవ్యాప్తిప్రసక్తిఘటితేవద్విశేషణాద్యమాంశవచ్ఛిన్నాభావవాంశమతెననాభావత్వాం
ఠ వచ్ఛిన్నాభావత్వస్యవిఘటితత్వావచ్ఛిన్ననననాభావనిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావత్వాపినన
నెత్సల్పఇత్వాననాభావప్రతియోగిత్వరూపస్సంచరాత్ననెననాభావాభావత్వ
మస్తినతుఘటితత్వావచ్ఛిన్ననననాభావనిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాభావత్వ
మితివ్యర్థవినిశమంతంవయంనవశావ్యమఇతిధ్యేయం నవ్యాస్తుసాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్త
ధర్మానవచ్ఛిన్న [redacted] సాధ్యనిష్ఠయోఽన్యాశప్రతియోగితాకోయః కస్త్రకాభావోయ
దధికరణావచ్ఛేదేనతత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేనతాద్యశప్రతి
యోగితాశ్రయసమానాధికరణాస్యత్వంవ్యాప్తిః॥ అత్రసాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరి
క్తధర్మానవచ్ఛిన్నత్వవ్యసాదానెధూమవాన్వహ్నేరితత్రత్రవహ్నిధూమయోఃధయోఽభా

వహ్న్యాపి సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితాకత్వయోస్తదా ప్రాప్యాం వ్యాప్యయోర్వ్యధికరణత్వాద
ప్త్రినాశప్రతియోగితాత స్యాః ఏకత్వేనవహ్నినిష్ఠత్వమపి తత్రవర్తతే ఇతి హేత్వధికరణ
వచ్ఛేదేన తాదృశప్రతియోగితాశ్రయవహ్నిసామానాధికరణ్యస్యత్వాద్యభావాదేవేనన
౪౧ త్వాదతివ్యాప్తిః [illegible]తా అనవస్థానాత్ తం గగనరూపేణ ప్రతియోగ్యభావనాప్యం హ్నినిష్ఠ
ప్రతియోగితాయా అపి సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వాత్ త్వాదిలక్షణదర్శనవచ్ఛిన్నతయా
తాదృశప్రతియోగితాశ్రయోయోవం హ్నిః హేత్వధికరణావచ్ఛేదేన తత్రసామానాధిక
రణ్యాన్యాపి గగనరూపేణ ప్రమేయసామాన్యాభావత్వాత్ అతివ్యాప్తితాదవస్థ్యం । అ-
తో సాధ్యనిష్ఠ[illegible]ప్రాదానం తథా చ గగనరూపేణ ప్రమేయాభావీయప్రతియోగితా
యాః ప్రత్యేకాశ్రయవచ్ఛేదేన భిన్నత్వాత్ తద్వియోయా సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితాతదా

శ్రయోఽనవచ్ఛిన్నః కింతు ధూమ ఏవ తస్య సమానాధికరణ్యామయోగోళకత్వావచ్ఛేదకతా
కృశాభావే అసత్త్వాన్నాతివ్యాప్తిః ౹ అత్ర జనకరూపేణ ప్రమేయాభావస్య ప్రతియోగి
తాయాః సమానాధికరణధర్మానవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావీయచ్ఛిన్నత్వయోగ్య
దిత్రత్వాత్రయచ్ఛేదకత్వం తదా తాదాత్మ్యసంబంధేన ప్రమేయవానిత్యవత్త్వాల్లో
కంబుద్ధ్యాదిమత్త్వాదేః పటత్వాదిత్వ్యాదౌ జనకరూపేణాప్రమేయాభావీయప్రతి
యోగితాశ్రయ సర్వ ఏవం జనకరూపేణ ఘటాభావీయప్రతియోగితాశ్రయసర్వతే
త్రఘటాదేః కస్యాపి కేనాప్యధికరణావచ్ఛేదకత్వాత్ సత్త్వాదవ్యాప్తిరితి సాధ్యతా
వచ్ఛేదకాతిరిక్తధర్మానవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకైయత్వం యదభావీయ యదధికరణా
వచ్ఛేదేన సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగి సమానాధికరణాన్న
తాశ్రయ

త్వమితి చేద్వహ్నిప్రతియోగితాయాం యత్కించిత్త్వఘటితవ్యాప్తేః తాత్పర్యాత్ తదభావగగనరూపే
ణాప్రమేయాభావస్యగగనరూపేణ ఘటత్వాభావస్యయో సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితాత
దాత్మ్యంయస్యహేత్వధికరణావచ్ఛేదేన సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన సత్వేన తత్రావ్యాప్తిః
౪౨ నహిప్రమేయవాన్ వహ్నిత్వాదిత్యత్ర సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకో యః
ప్రమేయాభావః తస్యాపి సాధ్యతావచ్ఛేదకతాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత
యాహేత్వధికరణావచ్ఛేదేన తద్భావే సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగ్యధి
కరణావృత్తిత్వస్యసత్వాత్ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావం వినా తత్రలక్షణాసమన్వయః
ఏవం వహ్నిమాన్ ధూమాత్ ప్రమేయవాన్ వహ్నిత్వాత్ జ్ఞేయత్వాదిత్యాదౌ సమవాయ
సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవహ్న్యభావస్య సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగి

తాఽకిచా వలత్వాదేల భావనైల నాధలతావచ్ఛేదకసంబంధేన హేత్వధికరణాం
వచ్ఛేదేనప్రతియోగిన్యాసామానాధికరణ్యాసంభవాత్ విన్నైవ వృధికర
రణాధర్మావచ్ఛిన్నాభావ (సక్షత్త) సత్త్వత్రలక్షణాసమన్వయసంభవేత్ప్రతి
యోగివృత్తిత్వైత్యాదిగ్రంథస్య వృథితి న స[illegible]సంభవతి కింతు మేతాదృ
శనిరుక్తిమాత్రతల అతఎవేత్యాదిగ్రంథస్సంగచ్ఛతే నను ప్రత్యేకసం
యోగసామాన్యాభావే మానాభావాదితి చేన్న సంయోగసంబం
ధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్త్రిమి యసామాన్యాభావస్యైవ గగనే-

అనిత్వాత్త్రిమెయన్నాధుల కణ్ఠిలెకెతం హేత్వధికరణావష్టెదినత్రేతి
యోంగినాయూనాధికరంణ్యామితి [illegible]వం ఏవముపిత్రమెయనలయః
౪౨ క్షాలికసంబంధావచ్ఛన్నత్రేతి యోగ్యాతాక్షాభావన్త్వనల గగనస్వరూప
సంబంధినవత్తసమానత్వాల్ జుష్టిమకాలికసంబంధినవత్తసమాన
త్వాల్ హేత్వధికరణావష్టెదినత్రేతయోంగల ధికరణావృత్తిత్వమత్నైవవేతి
[illegible]నత్రేతి యోగ్యావలధికరణావృత్తిత్వనల ఆధేయతావష్టెదకసంబం
ధభేదినభంన్నత్వాల్త్రేతియోగ్య్వధికరణావృత్తిత్వంన్నైకనప్పనాధా

రణం సంభవతి తత్సంబంధావచ్ఛిన్నాయాః తత్సంబంధస్వరూపత్వాత్
స్వస్వాధారణాసంబంధత్వస్య చ కైస్యాద్యోగతత్త్వాభావాత్ అతః ప్రతియో
గివధికరణత్వం యోగికత్వే కవిశేషణతావిశేషప్రతియోగికత్వ
రూపత్వమేవ అతః ప్రతియోగ్యధికరణావృత్తిత్వం నివిష్టం తథా కా
లికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వమియాభావస్య జన్యాను-
యోగికస్వరూపత్వప్రతియోగిత్వరూపత్వాత్ సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్న ప్ర. ౨౦
త్వమియాభావస్య ఘటాదినమతి గగనప్రతియోగికస్వరూపసంబం

విశరాలా నుయో

౨ ఘటత్వావచ్ఛిన్నగుణత్వసకలబుద్ధిత్వావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగితాయాం తత్ర ౨

ధర్మప్రతియోగితావిరహాత్ కించిత్ప్రతియోగికేన సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్న

చం।ఖ।చు ప్రతియోగితాకత్వమియాభావస్య విశేషరూపేణ సంసర్గతాత్పర్యే అ తత్సు॥

త్రమతే అభావాత్ తత్ర సద్వృత్తికరణాధర్మావచ్ఛిన్నాభావః వినా లక్షణాగమ

నంసంభవతి ఏవం గురుధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వానంగీకారే కం

బుద్ధ్యాదిమాన్ ఘటాదిత్యత్ర లక్షణాగమనం సంభవతి కిం తు గగనరూ

పేణ ఘటాభావమాదాయ ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్రాతివ్యాప్తివారణం

స్వప్రతియోగితాయాం స్వాధికతావచ్ఛేదకపర్యాప్త్యవచ్ఛేదకత్వనివేశే విశేషం

౧ వక్ష్యమాణ తత్రాపి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాసంగతేః అత ఏవ ... భావ ...

భవత్ప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తధర్మావచ్ఛిన్నత్వనివే
శనమనుచితమిత్యపి నిరస్తం ధర్మైనప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వా
సంగ్రహాత్ కించ బుధ్నాదిమత్త్వాన్ఘటాదిత్వాదావత్ర సిద్ధేః న చ కేవలం ధ
ర్మావచ్ఛిన్నత్వం ప్రతియోగితాయాం నివేశనీయం తథా సధర్మావచ్ఛిన్నప్ర
తియోగితాకో యుక్తం చేదభావో యదధికరణావచ్ఛేదేన సాధ్యతా
వచ్ఛేదకసంబంధేన సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితాశ్రయసమానాధికరణ
త్వమితివదవ్యాప్తిప్రసక్త్యాసిద్ధితాం నిష్ప్రతిగకనరూపేణ సాధ్యాభావ

మాదాయ లక్షణాగమనసంభవాత్ ధూమవాన్వహ్నేరిత్యత్ర అసిద్ధితా గగ
నరూపేనాత్రమే. యుక్తామానాభావసత్ప్రతియోగితా యాంత్రత్వేత్య
భేదేన భింత్వాత్ తదియాం యాం సాధ్యనిష్ఠాప్రతియోగితాహేతు ధికర
౪౫ — ణావచ్ఛేదేన సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన తద్వాన్యసామానాధికరం
ణ్యవిరహో న్యాతివ్యాప్తిః నహ్యేవమపి ద్విత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగి సామానా
ధికరణ్యవిరహోఽసిద్ధేత్యాదిగ్రంథవిరోధః ద్విత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాః
ద్విత్వవచ్ఛిన్నతయా ఏతాదృశవిశిష్టతాదృశోభయాభావసులక్షణాఘ

టకతా

ఛేకత్వానుపపత్తేరతో దీధితిగ్రంథలాఘవార్థం అత్రోక్తో భావసంబంధప్రతి
యోగ్యార్థకే ఽభావత్వే తు వాచ్యం ధర్మానవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకేన యేన సంబంధేన
యో వృత్తిమాన్ తన్నిష్ఠాయాః తత్సంబంధావచ్ఛిన్న అవచ్ఛేదకతాయాః తదని
రూపకత్వసంబంధవిరక్తత్వాత్ తథా సంయోగేన ద్విత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాక
ప్రతియోగితాకో యో ఽభావస్తస్య సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నద్విత్వా
వచ్ఛిన్నద్విత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపకతాయాః తదభావవిరహేఽపి వ
ర్తమాన దీధితిగ్రంథస్య సంగతిరితి చేత్ప్రకృతే గగనరూపేణావచ్ఛిన్నాభా

వసత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యథా గగనం భవతి తత్ప్రతియోగకంశి
ప్రకారకభూతో ధర్మో వహ్నిత్వం భవతీతి మతే గగనరూపేణ వహ్న్యభావీయ
ప్రతియోగితాయా అపి వహ్నిత్వరూపధర్మావచ్ఛిన్నతయా న తద్రూపాభా
వస్య లక్షణాఘటకత్వం సంభవతి అతః స్వాధికరణావచ్ఛేదకాతిరిక్తత్వోపా
దానం తథా గగనరూపేణ వహ్న్యభావీయప్రతియోగితాయాః వహ్ని
త్వాతిరిక్తధర్మానవచ్ఛిన్నతయా లక్షణాఘటకత్వేన [illegible] ప్రవృత్తిః నన్వేవం సతి క
ంబుగ్రీవాదిమత్త్వావచ్ఛేదకతాదితవత్ర గగనరూపేణాన్యవపి లక్షణాఘటక

౨ న స్యాత్ తదీయవ్యక్తిప్రతియోగితాయాః క్షేం బుద్ధివాచ్యత్వరిక్తే నాఘటత్వధర్మే
ణావచ్ఛిన్నత్వయా ఇతి నవసాధ్యాభావలక్షణే నాఘటత్వం సంభవతీతి చేన్న సా
ధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తత్వత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వదేన సాధ్యతావచ్ఛేదక
వ్యాపకత్వసంబంధవివక్షితత్వాత్ తాదాత్మ్యఘటత్వసంబంధం బుద్ధి[illegible] వ్యాపకత్వా
త్ సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తత్వం న ఘటత్వసంబంధం కింత్వపేఘటత్వాభావతదన
వచ్ఛిన్నత్వసంబంధగగనరూపే నాఘటాభావవ్యక్తిప్రతియోగితాయా వచ్ఛేత
మేవ ఏతేన సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తత్వం యదిసాధ్యతావచ్ఛేదక

ఖ్యాత్వం తదాత్రాపి యద్వధ్వాన్నాచత్వాదితలత్ర సాధ్యంతాద్వహ్నిదకత్రాపి
యాంతిరికే అత్రసిద్ధేరితి త్రత్యుక్తం తత్రాపిత్రాపి యద్వ్యాధకతాంతిరికేస్త్యఘ
౪౨ ఘటత్వాద్వాప్తిసిద్ధిసంభవాదిత్యాశయః అత్రేదం ఖంతవతేన్నాధవతా
వహ్నిదకాతిరిక్తధర్మాన్వత్త్వాదిషేయాయానసంబంధేనయోర్వృత్తిమాన్
త తత్సంబంధావచ్ఛిన్ననిష్ఠావహ్నిదకతాకత్వసప్రతియోగితాయాం
నివేశన్యైవలాఘవం తథా వగగనరూపిణాధూమాభావియత్రతి
యోగిత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యలక్షణాఘటత్వాదితతమాదాయసన

వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిః ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర తు గగనరూపేణ
ధూమాభావీయప్రతియోగితాశ్రయస్య వహ్నిత్వాధికరణావచ్ఛేదేన
సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేనాసత్త్వాన్నాతివ్యాప్తిః ఏవం చ గగనావచ్ఛి
న్నప్రతియోగితాకో యత్కించిదభావో హేత్వధికరణావచ్ఛేదేన-
సాధ్యతావచ్ఛేదసంబంధేన సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగిత్వాశ్రయసమా
నాధికరణస్థిత్వమితి వక్తవ్యమితి ఫలితం జాతం ఏవం చ సమవా
యితయా వాంచకత్వాభావో ఘట ఏవ ప్రసిద్ధ ఇతి మూలం ఏత-

సంసతం సమవాయిత్వనివృత్తిత్వవిరహాలోఽతస్సంయోగేనఘవ. వాయు
ష్టైనయూలాభిత్రితమితి వక్తవ్యం తథా పతసౌగాఘటతావచ్ఛేదకాతిరిక్తధ
౪౮ ర్మానవచ్ఛిన్నత్వం యథా వర్తతే తథా అవృత్త్యవచ్ఛిన్నత్వమపి వర్తతే ॥
తనయూలాసంగతిః అతో ధూమవాన్ వహ్నేః ఇత్యత్రవ్యాప్తిమయువ
తోఽయస్సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకోఽభావస్త
స్యత్రిమియుక్తేన గగనావచ్ఛిన్నతయా ఏవం గగనత్రిమి యాన్యతర
రూపేణాత్రిమియాఽభావస్యాపి అన్యతరరూపత్వేన గగనావచ్ఛిన్నతయా-

తదీయప్రతియోగితాయాః వృత్తితయా హేతుభూతవహ్న్యధికరణావ
చ్ఛిన్నతాద్వ్యాప్రతియోగితాశ్రయనిమానాధికరణతయాధూమవాన్
వహ్నిరితవత్రాతివ్యాప్తిరత సాంధులతా వహ్నిదేశాతిరిక్తధర్మావచ్ఛిన్నప్రతి
తియోగితాయాం నివేశితం తథా పత్రమియపదభావయప్రతియో
గితాయాః గగనవద్వృత్తితరరూపేణాత్రమియాభావయప్రతియోగ
తాయాః సాధ్యతావచ్ఛేదకీభూతధూమత్వాతిరిక్తమియత్తేనావ
చ్ఛిన్నతయానతాదృశాభావయప్రతియోగితాత్రలక్షణఘటకత్వ

సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తధర్మానవచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాకో యన్నిష్ఠాధికరణనిష్ఠా యాం ప్రత్యప్రతియోగితాకో యత్కిం
చిదభావోయదధికరణావచ్ఛిన్నదేసత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేన
౪౬ ప్రతియోగితాశ్రయసమానాధికరణాక్తత్వమితి భావ జనదోషాన్త
రం కల్పియంత్తి తథాచవాచ్యం జ్ఞేయత్వా దిత్వాదిత్యాదౌ సంయోగసం
బంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవాచ్యత్వాభావీ నలక్షణాఘటకః కిం
తు సగనన్వరూపేనాన్యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవాచ్యత్వా

నవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావం వినావ్యధికరణసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతి
యోగితాకాభావమాదాయ లక్షణసమన్వయః ఏతన్మతే వృత్తినియామ
కసంబంధస్యావృత్త్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం మతత్వం అన్యథా
స్వామిత్వసంబంధేన సాధ్యతాయామపి కాలవ్యాప్త్యాపత్తేః నచ సా
ధ్యతావచ్ఛేదకతాత్వాదిత్వా యోవృత్తిమాన్ తన్నిష్ఠాయాం సం [illegible] సాధరణే
భూతావచ్ఛేదకతా నిరూపకత్వమేవ ప్రతియోగితాయాం దాతవ్యం తథా
చ సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నతయాత్వాభావీయప్రతియోగితా తస్యాం

వాచకత్వాతిరిక్తో యో వృత్తిమాన్ సంయోగనిష్ఠసంసర్గతానిరూపకతా
వచ్ఛేదకత్వేన నలక్షణాఘటకత్వేతి నవ్యధికరణాసంబంధమాదాయ లక్షణా
శ్లో౦ సమన్వయః ఇతి వాచ్యం ఏవం సతి వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదౌ గగనరూపి
ణి వహ్నేః యస్య యోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్త్వదీయప్ర
తియోగితాయాం చ వహ్నిత్వాతిరిక్తో యో వృత్తిమాన్ సంయోగస్తన్నిష్ఠ
సంసర్గతాకత్వావచ్ఛేదకతానిరూపకత్వేన తదభావస్యాపి లక్షణాఘటకత్వా
న్నవ్యాప్తిః నివి సాధ్యతావచ్ఛేదకతాతిరిక్తో వృత్తి సాధ్యతావచ్ఛేదకతా సంసర్గ
రూప

తాయాస్సత్త్వాత్ ససాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తత్వం కింత్వసమవాయ। ఇత్యవచనేన

సంసర్గప్రకారక ~~...~~ సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నభేదవదవృత్తిత్వే నీయః

తథా చ తద్ధర్మస్సాధ్యతావచ్ఛేదకతాసంసర్గ... సాధ్యతావచ్ఛేదకతాసంసర్గ కూడు

తాయాం స్సత్త్వాత్ సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తత్వం కింత్వసమవాయస్యైవ తత

త్రిత్రో వచ్ఛేదకతాగురూ రతిత్వసంబంధగగనాభావరూపేణ సంయోగసంబంధావ

చ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవహ్న్యభావీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వాత్ గగనరూ

పేణ సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవహ్న్యభావానలక్షణా

శ్రీ

ఘటక ఇతి వాచ్యం ఏవం సతి సంయోగస్య యత్ర సమవాయేన సాధ్య
తా ఘటకత్వం హి యస్తత్ర వృత్తిమాన్ ఘటస్స ఖలు తాదృశ యువిత్వేన సమవా
యసంబంధేన సంయోగస్యాత్ర వృత్తిస్సత్వాత్ తత్ర సమవాయిన స్సంయో
౨౧ గసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్త దియ్యాయోస్సమవాయిధ
ర్మావచ్ఛిన్న సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్యాపి నిరు
క్తసాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తధర్మానవచ్ఛిన్నత్వే తత్ప్రతియోగితాయా అవి
లక్షణా ఘటకతయా తత్ప్రతియోగితాకాభావస్య సమవాయరూపవృత్తి

యోంగనిం రూపస్సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వయోనతయాం
అతివ్యాప్తిశ్చరిత్తేః యదివగాంధవతావచ్ఛేదకసంబంధాతిరిక్తో యోవృ
త్తిమాన్ తన్నిష్ఠసంసర్గతాశ్రీకారకగాంధవత్త్వం న్యావచ్ఛేదకతానిరూపకత్వమే-
వగాంధవతావచ్ఛేదకాతిరిక్తధర్మానవచ్ఛిన్నత్వం వక్తవ్యం తథా చ గంధం యోగసం
బంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వాభావియత్రతి యోగితానలక్షణా
ఘటకతా తస్యాపి గాంధవతావచ్ఛేదకస్వరూపస్సంబంధాతిరిక్తో యోవృత్తి
మాన్ స యోగసంబంధస్తన్నిష్ఠసంసర్గతావచ్ఛేదకతానిరూపకత్వాత్ లక్షణాఘటకతేతి॥

వృత్తికరణధర్మేణావృత్తికరణాసంబంధ తయాదాయోలక్షణాగమనంగగనయోద్వే
ణావత్తా యస్యాం యోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్తదీయాత్ర
అ౨ తియోగితాయాస్సాధవతా వృత్తిదేశసంబంధాతిరిక్తో యోవృత్తిమతా
త్వన్నిష్ఠసంసర్గప్రకారకజ్ఞానధీరుచరన్నివర్తి[illegible]దేశత్వానియామకత్వేన
లక్షణాఘటకీతితత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదాయాలక్షణానిమన్నయుక్కసంయో
గిసాయత్ర నమవాయసంబంధేనతత్రనిమవాయిసాయస్యాంయోగ
సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్తన్నిరూపితప్రతియోగితాయా

స్వాధికరణతావచ్ఛేదకీభూతావచ్ఛేదకీభూతాయాః సమవాయసంబంధస్తదతి
రిక్తో యో వృత్తిమాన్ సంయోగస్తన్నిష్ఠసంసర్గతావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాని
రూపకత్వేన లప్రతియోగితాలక్షణాఘటకత్వేన తత్రావ్యాప్తిః ధూమవాన్
వహ్నేరిత్యత్ర తు గగనరూపేణ సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక
ధూమాభావో న లక్షణాఘటకః ఇత్యవ్యాప్తి తదావయం న విక॥ ఇతి ప్ర
ఇతిశ్రీ పక్షధర్మ లక్షణవిచారః సమాప్తః

ఇతిశ్రీ ... లక్షణవిచారః

శ్రీగణాధిపతయే నమః అత్ర సాధ్యవ్యాపకే ప్రతియోగితాకా ఇత్యుక్తౌ వహ్నిమా
న్ధూమాదిత్యాదౌ త్రిదణ్డవిశిష్టప్రవృత్త్యాభావస్యాపి సాధ్యవ్యాపకప్రతియో
౩౪ గితాకత్వయా యావదంతర్గతత్వేన తత్సాధ్యవిశిష్టహేత్వధికరణావృ
త్తిత్వదణ్డవిశిష్టప్రవృత్త్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసమా-
నాధికరణత్వాత్ దణ్డా దవ్యాప్తిః ॥ అతస్సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాకత్వమభావే నివేశితం న స్వప్రయుక్తసాధ్యవ్యాపక-
త్వం సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగిత్వం తదా విశిష్టాభావాభావ

భావమాదాయ తన్నిష్ఠమేవ సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగిత్వాపత్తేః న హి
సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగిత్వరూపవ్యధికరణత్వనిధిః యది తు సాధ్య
వన్నిష్ఠతద్వంతాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణధర్మభి
న్నధర్మధర్మవత్త్వం వ్యధికరణత్వం తథా చ తాదృశాభావవచ్ఛేదకతాప తియోగితా
ర్యాప్త్యధికరణభిన్నం యత్ర వృత్తిత్వం తద్వత్త్వసంబంధవృత్తిసత్త్వేన వ్యధి
కరణత్వాత్రసిద్ధిరేవ ప్రతీతదాత్రమేయత్వసాధ్యేనిరుక్తప్రతియోగితావ వి
చ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణాభిన్నత్వయాం తద్వతో ఘటసాధ్య ॥

భావాది నిరుక్తసాధ్యవ్యాపకత్వప్రతియోగితాకేతి [illegible] భావయోరాద్యా
సంభవసంభవేత్యత్ర దత్త విశిష్టత్రవృత్త్యాభావమాదాయ వ్యాప్తిదానసంభ
౨౪ సందర్భవిరోధాపత్తేః నత్ర ప్రతియోగివృత్తికరణసాధ్యవద్భిన్నత్వాభావాత్ర
ప్రతియోగిత్వం వ్యాపకత్వం ఏవం చ విశిష్టాభావే భయాభావసాధ్యవ
ద్భిన్నత్వేత్ర ప్రతియోగివృత్త్యధికరణం [illegible] సత్ప్రతియోగివృత్త్యధికరణంసా
సాధ్యవద్భిన్నత్వాభావాత్రప్రతియోగిత్వస్య అత్ర సిద్ధాంతవాక్యం ఏవం చ తత్ర
మయమిత్యాకారకయత్నం జన్యజ్ఞానవిషయత్వాభావసాధ్యప్రతియోగిత్వ

కేరణసాధవవన్నిష్ఠాభావాప్రతియోగిత్వే సత్తత్ప్రతియోగికయత్వం విజన్య
జ్ఞానవిషయత్వాభావస్యాదిలక్షణఘటకతయాతాదృశాభావమాదాయ
స్వత్ర లక్షణానిమన్వయసంభవే అత్రాదిలక్షణేత్రతిస్వవృత్తిత్వాదిగ్రంథానుపపత్తి
తాదవస్థాపత్తేః అత ఏవ గ్రంథకృతేదముత్రావధేయమిత్యాదినా ప్రతియో
గివృత్త్యధికరణం న్యాఘటితమేవవ్యాధికత్వమత్రనివిష్టమిత్యేసాధవ
వ్యాధికతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వమేవసాధవవ్యాధికత్రతియోగితాకత్వ
మితలభ్యతే యేనేదం వస్తు తస్తు సాధ్యాధికరణావృత్తిప్రతిక్ష్ప్యాసవృత్తి

ధర్మానవచ్ఛిన్నసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావప్రతియో
గిత్వం సాధ్యవ్యాపకత్వం ఏవంచవ్యభిచారిని వ్యభిచారిత్వలాన్నవ్యాప్త్యాభావమా
౫౩ దాయ్యైవనాతివ్యాప్తిః వహ్న్యాదేః త్రితయేకంప్రి కృష్ణతే వ్యాపకతావచ్ఛేదకతాసు ప్ర
సరణిదివ్యాపకతాఘటక అవచ్ఛేదకతాయాం వైశిష్ట్యావనవచ్ఛిన్నత్వనివేశ
నసంభవ అవన్యకత్వాదితి ధ్యేయం తథామత్రితయవృత్తిత్వవిశిష్టప్రత్యేకాభావ
యూర్వ్యంయూప్రతియోగితా తస్యాపి సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛే
దకత్వేనతాదృశాభావో లక్షణఘటక ఇతి తస్యస్వవిశిష్టహేతుధికరణావ

విశిష్ట

వ్యాప్తి

జుదినస్వ్రేదవృత్తిత్వత్రవత్త్వరూపప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామా
నాధికరణ్యవిరహాదవ్యాప్తిరతః సాధ్యతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నత్వేన
సమ అభావావిశేషితః స్వాదవృత్తిత్వవిశిష్టత్రవృత్త్యాభావః స్వవ్యాప్యసమ
న్యా పితత్వేనస్వాదాన్యాసమవేతాభావఏవతిన్నయనియతాభావానా కం
త్వాంభాత్వాప్రేకిమతిస్వాదవృత్తిత్వవిశిష్టత్రవత్రప్రతియోగితావచ్ఛేదకం స్వవ్యా
ప్యసమనియతత్వమభివ్యక్తితదవచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యసమ
స్వాదవృత్తిత్వవిశిష్టత్రవత్త్వాభావేనత్వాత్వథమవ్యాప్తిః నవప్రతియో

గతాయాం యావత్త్వనివేశనవిశేషితాం తాదృశాభావీయయా ప్ర-
తియోగితాం తాఃఖాతత్ప్రదవృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకిజాతా
తదవచ్ఛేదకతావర్యాప్త్యధికరణాధర్మావచ్ఛిన్నసామానాధికరంణ్య
౨౬ హేత్వధికరణావచ్ఛేదేనవిరహాద్వ్యాప్తిత్రినం గతితాపవం ఏవం నిషే-
టత్తినవక్ష్యాభావవక్షిత్వేన ఘటాభావయోర్వికలవిసాధ్యతావచ్ఛే-
దకావచ్ఛిన్నవ్యాపకత్రప్రతియోగితాంతర్గతాయాం ఘటత్వావచ్ఛిన్నా
వక్షినిష్ఠప్రతియోగితాతదవచ్ఛేదకీభూతఘటత్వావచ్ఛిన్నస్య-

కేవలాన్వయిభఙ్గస్థలే పృథక్ః

హేత్వధికరణావచ్ఛేదేన అన్యోన్యాభావత్వమనియతాభావ్యైకత్వమితి ఘటత్వేన
వచ్ఛిన్నాభావమాదాయావ్యాప్తిసంభవాత్ [illegible] ప్రత్వాదిమతే దూషణా
సవసంబన్ధవిరోధావృత్తివితమేన యత్ప్రతియోగితాకాభావే స్వా
వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యదేగద్వృత్తిభిన్నత్వఎతదుభయా
భావః తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యమితి
తత్కల్పాభిప్రాయేణాయం గ్రంథః తథా చాత్ర వ్యాప్యాన్యనమవతత్వే
వచ్ఛిన్నప్రదానమవేతనిష్ఠప్రతియోగితాకాభావే తత్ప్రతియో

గతావష్టదశభూంతత్రవ్యాన్యానసమవేతత్వావష్టన్నాదిక్షరణీభూంతత్త్వభావి
ర్త్తిత్వజగద్వృత్తిధంన్మిత్వతదు[illegible]యోన్యత్వాన్వతాత్రవృత్రితయోగతాల
౫౭ క్షణఘటకాయుధాఘటత్వావష్టన్నవత్త్వానిష్ఠప్రతియోగితాలక్షణఘ
టకాతథావత్త్వాత్వావచ్ఛిన్నఘటనిష్ఠప్రతియోగితాదిలక్షణఘటకే
త్తిసమనియతాభావ్యత్వమితి తదవచ్ఛేదకావత్త్వాత్వావచ్ఛిన్నస్యామా
నాధికరంణ్యస్యత్వానవచ్ఛేదకరణాద్ధర్మావచ్ఛిన్నాభావసాధ్యాయాం వ్యా
ప్తిస్సంభవతీత్యతో విశిష్టాభావేంభయాభావసాధ్యాయాం వ్యాప్తిదానం

అత్రేదమవధేయం॥ నిమనియతాభావానాంప్రకృతిమతి యత్రతియో
గితాంశాభావే స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యవ్యధికరణాధ
ర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వమేతదుభయాభావః తత్రతియోగితాంశాభా
వే స్వవిశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదేనతాదృశప్రతియోగిత్వాశ్రయసామా
నాధికరణ్యమిత్యుక్తౌ [illegible]వసామంజస్యప్రతియోగితావచ్ఛేద
కావచ్ఛిన్నత్వవద్వృత్తిత్వనస్సంభవతి తత్ర హేత్వావచ్ఛిన్నైకత్వఘట
నిష్టప్రతియోగిత్వాశ్రయస్య హేత్వధికరణావచ్ఛేదేనసత్త్వాదితి

వచ్ఛిత్వేన ఘటాభావీయయా ఘటత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛిన్ననిష్ఠప్రతియో
ప్ర గితా తదాశ్రయాధికరణానుబహేత్వధికరణావచ్ఛేదేన సత్త్వాత్ తద్ఘటం
౫౮ తువ్యధికరణాధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాః ప్రతివృత్తిభేదేన భిం
న్నత్వేన కస్యాపి ప్రతియోగితాయాః స్వాశ్రయాధికరణావృత్తిత్వస్వప్రతి
తియోగితావచ్ఛేదకీభూతసంయోగసంబంధేన హేత్వధికరణా
వచ్ఛేదేనాసత్త్వాత్॥ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వనివేశనం తథాప
స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూత వహ్నిత్వ[illegible]కత్వత్వదవచ్ఛిన్నాధిక

ణాతాయాః హేత్వధికరణావచ్ఛేదేన నిత్యత్వేనావ్యాప్తిః నను ఘటవృత్తిత్వవిశి
ష్టత్రవృత్త్యాభావో యథా వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్ర సాధ్యవ్యాపకతావ
చ్ఛేదకత్వప్రతియోగితాకో భవతి తథా వాచ్యం జ్ఞేయత్వాదిత్యాదౌ [illegible] ఘట
వృత్తిత్వవిశిష్టవాచ్యత్వాభావో న భవతీతి తత్ప్రతియోగి [illegible] ఘట [illegible] వృత్తి
త్వవిశిష్టవాచ్యత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతాయాః హేత్వధికరణావచ్ఛే
దేనాప్రసిద్ధేరసంభవ ఏవ వక్తుముచితః [illegible] ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టవా
చ్యత్వం నాస్తి తత్ర ప్రతి తేః ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టవాచ్యత్వప్రతియోగిత్వం

వస్తుత్వే ఖాంవ

ణావగాహిత్వేపరం తు శబ్దవిషయక్షే ఇతి ప్రతీత్యర్థాత్ స్వవృత్తి శబ్దానిష్ఠప్ర
తియోగితాకత్వసంబంధేన శబ్దనిష్ఠత్వం చేత్ అవగాహిత్వే తథా సామానాధి
౫౯ కరణ్యసంబంధేన స్వవృత్తి యద్ఘటత్వం తన్నిష్ఠప్రతియోగితాకత్వసం
బంధేన అభావవిశేషణత్వమవగాహిత్వే తథా ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టా
భావ మపర్యాప్త్యనధికరణత్వవిశేష్యత్వమాదాయ ఆర్తిరుపపత్తి తథా తుల్య
యుక్త్యా పర్యాప్త్యవృత్తిత్వవిశిష్టప్రవృత్తాభావో విపక్షామాన్ధూమా
దితాపదే ఘటేనాఘటక ఇతి చిన్త్యత్వాత్ స్వత్వవిశిష్టప్రపత్వం న్యక్తం తి
తావచ్ఛేదకప్రతియోగితాక॥

త్రితత్వాశ్వేసమానాధికరణవృత్తితావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వసంబంధే

వా న ౭భావగాహినను సైకత్వావృత్తివిశిష్టత్రవృత్త్వం న్యాన్యత్రిత్రత్వసుద

వత్త్వేః వత్త్వతావృత్తివిశిష్టత్రవృత్తినిష్ఠప్రతియోగితాకత్వస్యవతాద్వత్రి

త్వావిషయీకరణాత్ తాదృశప్రతియోగితాయాస్త్వేవ షష్ఠ్యావచ్ఛి

కతావచ్ఛేదకతయా తాదృశాభావమాదాయ వష్ఠ్యమాన ధూమా

దిత్వాదావవ్యాప్తిస్సఘటత్వాత్॥ ననుగాథలతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నావ్య

వకతావచ్ఛేదకం యత్ర వత్త్వత్వం తదవచ్ఛిన్నత్రితియోగితాకాభావః

శిష్టతాన్యత్వవిశిష్టప్రవృత్త్యాభావోపి ఏవం ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టదామ్నవృత్త్యా
భావోపి తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యత్ర వృత్తిత్వదామవత్త్వాదికం తద త్వ
౬౦ వచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్యతాదృశాభావే సత్త్వాదితలక్షణాస్యాపి వ్యధి
కరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావం వినా సర్వత్ర లక్షణాసంగమనసంభవాత్ప్రతి
యోగ్యవృత్తిత్వేతి గ్రంథానుసరవృత్తితాదవచ్ఛిన్నం న మముఖ్యానన్నియవ
ష్ఠిమాంశధర్మాద్రితి వల ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టదామవత్త్వాంశ్ఛేయత్వా
దిత్యాదౌ తాదృశాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతవహ్నిత్వవ్యా

త్వత్వావచ్ఛిన్నత్వసామానాధికరణ్యనిత్వాద్వ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిరతః ప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యమిత్యత్ర ప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణతావద్వృత్తిత్వంవ
క్తవ్యం ఏవంచ స్వవిశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదకప్రతియోగితావ
చ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణీభూతమహానసీయత్వవహ్నిత్వం ఏతదు
భయావచ్ఛిన్నాధికరణతాయా అసత్త్వాన్నాతివ్యాప్తిః ఏవం ధూమవాన్
ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపా

వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకేమహానసీయవహ్న్యభావస్యవిశిష్టవైయధి
కరణావచ్ఛేదేనప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్తేర్వ్యధికరణధర్మావచ్ఛి
౮౧ న్నసామానాధికరణ్యవిరహాదవ్యాప్తేరతః తాదృశవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూ
పావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావపదేనతాదృగ్వ్యాపకతావచ్ఛేదక
రూపాపర్యాప్త్యవచ్ఛేదకత్వం వ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపేతరానవచ్ఛిన్న
ప్రతియోగిత్వార్థకేఏవావశ్యం వక్తవ్యం తథాచఘటవృత్తిత్వవిశిష్టావ
చ్ఛిన్నాభావస్యమహానసీయవహ్న్యభావస్యచతాదృశవ్యాపకతా॥

వచ్ఛేదకీభూతవిశిష్ట్యత్వావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకత్వవిరహాన్న లక్షణ
ఘటకతా। కింతు వా వృత్తిత్వేన జ్ఞేయత్వాభావస్యైవ లక్షణఘటకతేతి
తి న. వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావం వినా లక్షణాసంగతిరితి వాచ్యం వ్య
భిచారిణి మహానసీయవహ్న్యభావస్య చ పర్వతభేదాభావస్య చ వహ్నిత్వ
భేదత్వరూపప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నానామనాధికరణం ద్వే
త్రేరపి యాం వదం తదా తద్వ్యభిచారిణ్యపి భేదవృత్తేః తద్వ్యక్తిత్వేన అభావ
స్య చ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూత తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నానామనాధికరణం

త్వవిరహేణాతివ్యాప్తివిరహాత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధి
కరణధర్మావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యాప్రతివిశ్వప్రయోజనవిరహేణావ
౬౨ హానన్యవృత్త్యభావాధికమాదాయాతివ్యాప్తివిరహాత్ వ్యాప్యతావ
చ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యవచ్ఛేదకతాకత్వత్రవిశ్వత్రయోజనాభావాత్ విశిష్టా
భావీయభియాభావమాదాయ లక్షణగమన్వయః ఏవం వ్యభిచారి
ణి వ్యభిచారిత్వం భేదవృత్తిస్తాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నసాధ్యవ్యాపక
తావచ్ఛేదకతయాతదవచ్ఛిన్నభేదస్యాపి నిరుక్తయావదంతర్గ

తత్తయా తన్నిష్ఠతాదృశభేదరూపప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నస్వాశ్ర
యైకతాఘటకతాదాత్మ్యసంబంధేనాధికరణే వృత్తిమాత్రేణ లభ్యంత్వేవ
ర్తమానత్వాదతివ్యాప్తివారణేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాఘటకవ్యాప్త్యధి
కరణాధర్మావచ్ఛిన్నత్వమపి విశేష్యమితి ప్రతియోగితాయాం యావ
త్త్వాని విశేషణాని యోగోలక్షణస్వరూపస్య యోగోలక్షణం న్నభే
దనప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యథా యోగోలక్షభేదవృత్తిః తథా
యోగోలక్షభేదానాం తత్ప్రతితిసిద్ధాభావప్రతియోగితావచ్ఛే।

దకీభూతభేదత్వమపి తత్తదవచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యాన్యాన్యవిశిష్ట
తా వ్యధికరణావచ్ఛేదిన అయోగిలక్షత్వస్వరూపాభావేన స్వాదతివ్యా
ప్తిః [illegible]యత్రేతి యోగితాకాభావే స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానా
ధికరణ్యవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వ ఏతదుభయాభావ
ఇత్యత్రస్వావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వస్వత్రియోజనాభావాదయో
గిలక్షభేదత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాన లక్షణాఘటకా తత్ప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకీభూతభేదత్వావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యవ్యధికరణధర్మావచ్ఛి

ఆది

న్నాభావభిన్నత్వ ఏతదుభయస్మిన్వాయోంగోలక్షణ్వృత్త్వాభావేన త్వాదిష్వ
తి తదావచ్ఛిన్నమార్గధూమాదివ్యాప్త్రనిరుక్త్యాపదం తద్గతత్రోదాన్యత్వవి
శిష్టత్ర వృత్త్వాభావస్యంయాత్రోదాన్యత్వవిశిష్టత్రవృత్త్వాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియో
గితా తదవచ్ఛేదకీభూతత్ర వృత్త్వాత్వావచ్ఛిన్నకానాయాంనాధికరం న్యూనవృధికరణ
ధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వ ఏతదుభయస్మిన్వర్త్తాం వృత్తాంభావేన త్వాన్నిరుక్త్
యాపదభావాంతర్గతతాదృశత్రితయోర్నిత్యాత్రసిద్ధేవాక్షరన్నా-
యసాధకతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకమాదియస్వత్త్వవచ్ఛే

దక్షతాకత్వం న విశేషణీయ్యం॥ నను యత్ర ప్రతియోగితాకాభావే స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛి
న్నసామానాధికరణ్యవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వ ఏతదుభయా
౬౪ భావస్సాధవత్తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యధికతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియో వ
గితాకాభావే స్వవిశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదేన తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకా
వచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యవివక్షేయాం వ్యాప్తి న విశిష్టావ్యాప్తిః దలప్ర
యోవినస్సంభవతి ప్రదాన్యత్వ విశిష్టత్వవ్యత్వావచ్ఛిన్నాऽయా ప్రతియోగితా
తదవచ్ఛేదకీభూతత్వవృత్త్వావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యవ్యధికరణ

ధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వ ఏతదుభయోరేవ తాదృశవిశిష్టాభావే సత్త్వా
దితి తాదృశవిశిష్టాభావమాదాయాఽవ్యాప్తిర్న సంభవతీతి వాచ్యం ఏవం
సతి పర్యాప్త్యనివేశే వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావం వినా విశిష్టాభావో
భయా[illegible]భావమాదాయ లక్షణాసంగమనాసంభవాన్నప్రతియో
గివృత్తిత్వాదిగ్రంథానుపపత్తిః [illegible] తత్ర ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టవహ్న్యభా
భావస్సత్త్వేతి యోగితావచ్ఛేదకం లాఘవాద్ఘటవృత్తిత్వవైశిష్ట్యమేవ య
త్ర ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టవహ్నిత్వం నాస్తి తత్ర తేన జ్ఞాయతే తత్ర ఘటవృ

త్త్వవిశిష్టో నాస్తీతి ప్రతీతేరనుభవసిద్ధత్వాత్ ఏవం చ వాచ్యత్వ ఘటోభయా
భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం ఘటత్వమేవ ఏవం వాచ్యం జ్ఞేయత్వాదిత్యత్ర
సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదకేన ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టం కిం తు వా
చ్యత్వమేవ తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్య ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టవాచ్యత్వాభా
వేన తత్రాప్యేవం జ్ఞేయత్వాదిత్యత్ర విశిష్టాభావో భయాభావమాదాయ
ల[illegible]వ్యాప్త్యయః సంభవతి॥ ప్రతియోగితాయాం యావత్త్వనివేశే ఇతి
ప్రతియోగితాయాం యావత్త్వనివేశే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న

ధికరణాధర్మావఛిన్నత్వ నైవవ్యావృత్త్యసంభవేనత్రితయోర్వ్యత్యస్తేత్యాదిగ్రంథా
సంగతిః॥ అత్ర వక్షే త్రితయోర్వైయధికరణ్యం న్యాఘటిత వ్యధికరణత్రివిష్టా
సాధ్యాధికరణే త్రిత్వైకవిశేష్యతావిశేషసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య అభావాదివి
భావభిన్నః ఏతదభావసత్త్వాన్ జాతిత్రితయత్రసత్త్వాభావసాధ్యాధికరణేఽ
వర్తమానత్వాత్ తథాధికరణే త్రైకవిశేష్యతావిశేషేణ వర్తమానోఽథ
॥౨ ఇతి తేర్యుక్తిలక్షణవిచారః సమాప్తః

చ౦॥ఆ॥చతు॥
ప్రథమం॥

౯౯

శ్రీరస్తు॥ యాం వ్యాప్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్ననిరూపకత్వావచ్ఛిన్నయాం వ్యా
ప్తిప్రతియోగితాశ్రయాధికరణత్వనిష్ఠ అవచ్ఛేదకతా ~~[illegible]~~ నిరూపితప్ర
తియోగితాకభేదవత్త్వం హేత్వధికరణనిష్ఠతా వ్యాప్తిప్రతియోగితాసమా
నాధికరణవృత్తిత్వేన తాం వ్యాప్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాభావవత్త్వం
సాధ్యతావచ్ఛేదకే వివక్షితే న్యూనత[illegible]శంకాపోహ ఘటవాన్ మహాకా
లత్వాదిత్యాదౌ ఘటత్వేన ఘటాభావీయప్రతియోగితాస్యైవ యాం వ్యాప్తి
ప్రతియోగితావచ్ఛేదకధర్మవ్యాప్త[illegible]హేయాం వ్యాప్తిప్రతియోగితావచ్ఛే

౧ ఇతి నత్తత్రావచ్ఛిన్నత్వం నను యుక్తాస్య ఘటత్వావచ్ఛిన్ననిరూపితాకత్వేన ... [illegible]
పటాధికరణత్వానపత్రావివతన్తి

దేశం యుక్తత్వాదికం తదవచ్ఛిన్ననిరూపితాకత్వే సత్యధికరణసంబంధావచ్ఛిన్నత్రా

న వివవర్తతత్తాస్య ఘటత్వేన పటేపవర్తతే తత్త్వాయాం వృత్తిత్వయోగి

తావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితయాం వృత్తిత్వియోగితాశ్రయ

నిష్ఠావచ్ఛేదకతాకభేదవత్త్వస్య హేత్వధికరణే ఏవ పటేనేతి కాపో

ఘటవాన్ మహాకాలత్వాదిత్యత్ర ఘటత్వేన పటాభావమాదాయ

లక్షణాసమన్వయసంభవాత్ యా వృత్తిత్వియోగితావచ్ఛేదకా

వచ్ఛిన్నస్య వ్యాప్యత్వాదిగురుతరలక్షణం కథం కృతమితి చేన్న భేదస్యావచ్ఛే

చం॥౹౩౹౹చక్రము

వృవృత్తిత్వమత్రైక విసంయోగ ఏతద్వృక్షేత్వాదితచత్రైక విసంయోగాభా
వప్రతియోగితావచ్ఛేదకైక విసంయోగత్వరూప విశేషకవిసంయోగత్వని
త్వావచ్ఛేదకతాక భేదూవివృక్షేవర్తతే ఇతి తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ
౬౨ సాధ్యతావచ్ఛేదకే సత్వాదవ్యాప్తిరతః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న
త్వాది ప్రవేశః॥ ఏతావతా వావృత్తిత్వ ధికరణతాయా ప్రతివావృత్తిత్వ కపిసంయోగత్వా
వచ్ఛిన్నయత్వే కపిసంయోగాధికరణతావచ్ఛేదకవృక్షేనాస్తీతి నావ్యాప్తిః ఏవం
సత్తీయా వృత్తిప్రతియోగితాశ్రయాధికరణత్వ భావవత్వం హేత్వ
ధికరణ ఇత్యాదిక్రమేణ నివేశన్యో వివృత్త్యా వృధికరణధర్మావచ్ఛిన్న

యద్వా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న

వచ్ఛేదకతాకత్వే భేదసమ్భూరితశ్చ అధికరణతాగద్దిదపర్యంతానుధావన
స్యసందర్భవిరోధాపత్తేః నను వహ్నిత్వేన పర్వతీతాకాలీనతాసాంసభ
ంనాస్తీతి ప్రతీతియన్దాబాయతేతాదా వహ్నిత్వేన తానాంసభయ
వాన్ధర్మప్రతి ఇతి ప్రతీతేశ్చాయ తేతథా వహ్నిత్వావచ్ఛేదకతానిరూపి
తాయాంతాదృశో భయనిష్ఠావచ్ఛేదకతాతాదృశావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదక
వత్వం వహ్నిత్వే పర్వతీయత ఇతి తాదృశప్రతియోగితాసమానాధికరణ
వృత్తిత్వేన అవచ్ఛేదకత్వస్య వహ్నిత్వేనత్వాదృశో మాన్యధూమాదితావ్యా
వ్యాప్తిరితి యాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నయత్త్వాదిత్ర వేదః

తథాచ వష్ఠ్యర్థావచ్ఛిన్నవ్యుత్పత్తౌ న వష్ఠ్యర్థాభావప్రతియోగితాశ్రయాధిక
రణతావచ్ఛేదకీభూతానాం తాన్యోన్యాభయాభావప్రతియోగితాధి
కరణతాశ్రయాశ్రయాధికరణతావచ్ఛేదకసంబంధవృత్తితాదావసత్త్వాన్నా
వ్యాప్తిః సత్త్వేవమపి వష్ఠ్యర్థావచ్ఛిన్నవ్యుత్పత్తౌ న తానాం తాన్యోన్యాభయ
త్వావచ్ఛిన్నాధికరణతావచ్ఛేదకసంబంధవృత్తి అసత్త్వాత్ వ్యాప్యత్వేన తాదృ
శోభయాభావస్యాపి లక్షణఘటకత్వం దుర్వారమేవేతి చేన్న యాదృ
శప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నయత్త్వేన యాదృశప్రతియోగితాశ్ర

యు యధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణతావదన్యత్వం హేత్వధికరణేతధర్మవ్య
తిక్తే • నతాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాభావస్యసాధ్యతావ
చ్ఛేదకేవివక్షితతాపేత్తథాత్వవత్త్వాభావస్యప్రతియోగితావచ్ఛే
దకతాయాః తాన్నానతాన్నోధయవృత్తిత్వేన అభావస్యవి
శిష్టత్వే [సత్తా] స్యాద్వ్యాప్తిః నన్వేవం యాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛి
న్నవ్యాప్త్యేన యధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణతావదన్యత్వం హేతుమ
తఇత్యాదిక్రమేణైవలక్షణం నసమంజసం యాదృశప్రతియో

హాం|జు|పత్ర॥

గితాశ్రయత్వనివేశనమితివాచ్యం తథాపి తి పక్షాత్వేన పక్ష్యాభావ
యా య్యాప్తిప్రతియోగితాతదవచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వేన ఘటత్వావచ్ఛిన్నాధికరణ
లే తావదన్యత్వ[illegible]మాత్వధికరణేనివేశనీయమితి గౌరవం యాదృశప్ర
తియోగితాశ్రయనిరూపితత్వన్నివేశేన పక్షాత్వేన పక్ష్యాభావ
య్యాప్తిప్రతియోగితాశ్రయనిరూపితత్వనిఘటత్వావచ్ఛిన్నాధికర
ణతాయాం శరీరకాల్ పక్ష్యాభావ్యాప్తిప్రతియోగితావచ్ఛిన్నత్వ పక్షితా|
త్వేనఘటత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతావచ్ఛేదకనిబలఘ లాఘవ పక్షాత్వ

ఏతం చంయా ద్వశిత్వేతిం హోం గతాం షష్ఠేద కేంయ ధర్మేణ బల్లా నతిరిక్త వృత్తిత్వం వి
వక్షణీయత్వం లానల భాం వష్ఠీ భావిఝ్యృత్రితింయోం గతాం వష్ఠే దకేం యద్వష్ఠీ
త్వం తదవ్ఘు ష్ఠేయ త్త్వేన మహానసీయ వష్ఠీ తాప యఘన్నా ధికరణాదౌ ష్ఠేద
ష్ఠ ష్ఠ్వ త్వేన వాలె మహానసీయ వష్ఠీ త్వసవ ష్ఠీత్వా నతిరిక్త వృత్తిత్వయోం
మహానసీయ వష్ఠీ వృత్తిత్వేనా వి వష్ఠీ త్వా క్ష్మీ త్రితయోం గతాం వష్ఠేద కేతా
యాంః వష్ఠీ త్వస త్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకే ఏవం చ సామాన్య ధర్మేణ విశేషా
భావస్వీకారే విన కోపి దోషః ఏవం చ వష్ఠీ సామాన్యాభావ ఇత్యుత్రతి
సావాం

చా।అ।చ౹ఋ॥

యోనితాం యోంకిప్రతాన్యౌత్రయంఖిష్ఠం యది తదా వష్ఠాస్తామాన్యాభావీయ్యవ
ష్ఠా నిశ్చిత్ర తియోనితాంయోంకి వష్ఠాత్వావచ్ఛిన్న ల్యుత్పైగ తత్ప్రతియోనితాశ్రయా
శతావ్ర ధికరణితావచ్ఛేదకన్యవర్తృతాదౌ వష్ఠాత్వేన వష్ఠాస్తామాన్యాభావమాదాయ
౧౦- వివష్ఠామార్గధూమా విత్యాదావవ్యాప్తిస్సంభవాత్ ఏతేన వహితాస్తం వష్ఠా
త్వేనతాధ్వంసప్రతియోగితా యాననతిరిక్తవృత్తిత్వ విరహాత్ ఏవం వష్ఠా
మవాన్ వష్ఠారిత్యాదౌ ధూమాభావీయ్యప్రతియోగితాయాం అవిప్రతాత్ర
యభిదేన భిం న్లత్వాత్ ధూమత్వేవితా ధ్వంసప్రతియోగితా యాననతిరిక్తవృత్తిత్వే

సతు సవచ్ఛేదకత్వం ఘనం భవతీతి ధూమసామాన్యాభావీయప్రతియో
గితాయాః లక్షణఘటకత్వం న ఘనం భవతి కింతు వహ్న్యభావీయప్రతి
యోగిత్వేవ తాదృశప్రతియోగితాసమానాధికరణత్వేన అవచ్ఛేదకతాప
భావస్య ధూమే సత్త్వాదతివ్యాప్తిః ఇత్యవధిప్రత్యక్షః యాదృశప్రతియో
గితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నీయత్వేన తాదృశప్రతియోగితాశ్రయ నిరూపితధ
మా[illegible]వచ్ఛిన్నాధికరణతావచ్ఛేదకత్వం హేత్వధికరణస్య తద్ధర్మానతిరి
క్తవృత్తిత్వస్య తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య వివక్షితత్వాత్ ౫౫

తథాచ ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర ధూమత్వావచ్ఛిన్నీయవ్యుత్పత్తేన ధూమా
భావీయవ్యాప్తిప్రతియోగితాశ్రయనిరూపితధూమత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతా
వద్భేదస్యాయోగోలకేసత్వాత్ ధూమత్వావచ్ఛిన్నాంశే తాదృశధర్మానతిరి
క్తత్వస్య ధూమత్వరూపవిశిష్టప్రతియోగితావచ్ఛేదకేన తాదృశధూమత్వేన
ధూమాభావీయవ్యాప్తిప్రతియోగితాశ్రయవద్భేదస్యాప్యధికరణేసత్త్వే
న లక్షణాఘటకత్వం సంభవతీతి నాతివ్యాప్తిః అధికరణత్వంచ అధికర
ణతాభేదేపి ఏకధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణతాయాః అపేక్షాబుద్ధివలతేనాన

వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్ర వహ్నితావచ్ఛిన్నీయత్వేన వివృతనిష్ఠస్వవ
హ్నితావచ్ఛిన్నాధికరణతావచ్ఛేదకస్వసమానాధికరణతావన్నావ్యాప్తిః తాదృశ
భేదస్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాద్వయానిరూపితప్రతియోగితాకా
ప్రాభావః తత్త్వేన వహ్నితావచ్ఛిన్నీయత్వేన వహ్నితావచ్ఛిన్నాధికరణత్వఘ
టితోభయవాన్ వివృతః న చ తత్త్వాకారకభేదమాదాయ వహ్నిమాన్ ధూ
మాదిత్యత్ర అవ్యాప్తిః న చ యాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యధర్మా
నతిరిక్తవృత్తిత్వం యదియధర్మస్య మానాధికరణత్వేన తి యధర్మాభావ

చం౧౫౬-చ శ్రు॥

౮ పదవృత్తియత్త దనవరూపం తదా మహానసీయవ్యాప్తిమాన్ ధూమాది
త్యాదౌ మహానసీయవ్యాప్త్యభావవ్యాప్త్రతియోగితావచ్ఛేదకే మహానసీయ
త్వేవచ్ఛిన్నే మహానసీయత్వస్య సమానాధికరణత్వేన తి మహానసీయవ్యాప్త
౨౨ భావవదవృత్తిత్వమక్షతమిత్యక్షాంశత్వం నాస్తి సాధ్యాభావోన లక్షణాఘ
టకే ఇతరభావాంతరమాదాయాంతివ్యాప్తిరితివాచ్యం యాదృశప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకభావవచ్ఛేదకం యోధర్మః తద్ధర్మావచ్ఛిన్న
సమానాధికరణాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వమితి తద్ధర్మావచ్ఛిన్న

సమానాధికరణం యత్ర దనవచ్ఛేద విశేషణే వ్యుత్పావేః తు యత్ర యాదృ
శప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవత్వ యాదృశప్రతియోగితాశ్రయాధికర
ణ వృత్తదుభయాభావవత్వం హేతృధికరణే తాదృశప్రతియోగితాసమా
నాధికరణావృత్తిత్వేన తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావాభావం నాదృతా
వచ్ఛేదకే వివక్షితే వ్యుః తదా వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్ర వహ్నిత్వేనధూ
మాభావీయయోః ప్రతియోగితా తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకవి
శిష్టసబహేతృధికరణే సత్వేపి తాదృశప్రతియోగితాశ్రయాధికరణాత్వే-

విరహోల్లాదృష్టోంభయోంభావస్యహి ప్రధికరణే సప్తైన వక్షొమాన్ధూ
మాదితపత్ర వక్షొత్త్రైనఘటాభావసల క్షణోఘటకతయా తదభావమా
౭౭ దాయావ్యాప్తివారణాయ న్నామానాధికరణం న్స్వాదానం నిరర్థకం
కాలికోఘటవాన్మహాకాలత్వాదితపత్ర మహాకాలానవచ్ఛిన్నవిశిష్టఘటా
భావమాదాయ లక్షణాసింగతిః॥ అత్రయద్యపిఎక ధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియో
గితాకత్వాత్రయభేదేన నానా తథాపవక్షొత్త్రైనవ ప్యాభావస్యాయామ
హానియపక్షొనప్రతియోగితా తదాశ్రయధికరణాత్మ నవచ్ఛిన్నత్విరహ

ఘటనిష్ఠా

తథాచావ్యాప్తిః యదివ ప్రతియోగితాభేదేపి ఏకధర్మావచ్ఛిన్నప్రతి
యోగితా ఏకా తదా వహ్నిత్వేన ఘటాభావీయప్రతియోగితా నైవ వ
హ్నిత్వేన ధూమాభావీయా ధూమనిష్ఠప్రతియోగితాతి వహ్నిత్వేన ఘటా
భావీయప్రతియోగితాశ్రయీభూతధూమస్యాధికరణత్వం ధూమ
వత్యస్తీతి వహ్నిత్వేన ఘటాభావస్య లక్షణాఘటకత్వే సామానాధి
కరణ్యఘటితవ్యాప్త్యర్థస్య మతిజనకత్వేనోక్తం వహ్నిభిన్నజలవాన్జ
లత్వపదితత్ర వహ్నిభిన్నత్వేన వహ్న్యభావీయాయాం ప్రతియోగితా న

జలమీనాదినిష్ఠావృత్తిభిన్నత్వేనవృత్తీనాంస్తితత్ప్రతీతేః ప్రసాదాజ్జాయ
తేతత్రప్రమీనోనాస్తీతివృత్తిభిన్నత్వేనప్రతీత్యనుదయాత్ తథావృత్తి
౨౪ భిన్నత్వేనవృత్తిజ్ఞానమాన్యాభావయోర్వ్యాప్యయోర్వృత్తినిష్ఠాప్రతియోగితా
తదాశ్రయాధికరణత్వస్యచ్ఛేదివిరహాద్వృత్తిభిన్నత్వేనవృత్తిజ్ఞానమా
న్యాభావస్యేతిలక్షణఘటకతయాతదాదాయవ్యాప్తివారణాయ
జ్ఞానమానాధికరణ్యపదస్యసార్థక్యంసంభవతీతికథంజ్ఞానమానాధి
కరణ్యపదస్యవైయర్థ్యమితిజగదీశోక్తమసంగతమితిచేన్న

వష్ఠీభావియష్ఠ్యాంయాప్రత్తియోగితాస్యైవషష్ఠీభింనత్వేనషష్ఠీమినో
భయాభావియష్ఠ్యాఙితివక్తవ్యంశక్యతఇతితత్ప్రతియోగితాశ్రయీభూ
తషష్ఠ్యానాధికరణత్వస్యబలేనలాభాత్ షష్ఠీభింన్నత్వేనషష్ఠీభావోవి
లక్షణఘటకోనష్ఠ్యాధితిష్ఠామానాధికరణ్యేనేతద్విశిష్టయష్ఠ్యధకరవమే
వఅత్రఅవ్యాప్తియా ధృష్టప్రతియోగితావచ్ఛేదకవత్త్వవిశిష్టయాదృష్టప్ర
తియోగితాశ్రయనిరూపితయధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణత్వవతడు
భయాభావవత్త్వంహివ్యధికరణవృత్తిధర్మవృత్తిషైనతాదృశప్రతి

చం।జూ।వత్రుత

భావ

యోగినాం వ్యుత్థితదశ త్రాసవివక్షే యాం వస్థాభిం న్నత్వేనవస్థా మానోభ
యాంభావ యత్రేతి యోగినాం శ్రుంయ నిరూపి తవస్థా త్వావస్థానా ధికరణాత్త
౭౫ స్యప్రాదివిరహాల్ తాదృశాభావో నవషేనా ఘటక ఇతి తత్రా వ్యావ్యి
వారణార్థం తధర్మవృత్తిత్వేన తాదృశావస్థైదశిత్వాభావం నత్తి విశిష్టా
దృశావ్యాప్తి వారణాం సంభవతీతి తాదృశశక్తివిశేషం భవతి ఇతి వాక్రమేవ
లక్షణా విమారక్ష్యమాత్రః

శ్రీగణాధిపతయే నమః యత్ర యావన్నాధికరణసాధ్యాభావవత్త్వ యాం సాయాం నైవ
సాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వం నాస్తి తత్త్వం వ్యాప్తిరితి సర్వత్ర లక్షణే సా
ధ్యాభావవవిదేన యది సాధ్యవత్త్వేతి యోనితా కాభావః తదావ్యధికరణధ
౨౬ ర్మావచ్ఛిన్నాభావం విన్యైవ విశిష్టాభావమాదాయ లక్షణసమన్వయసం
భవాత్ త్రితయో స్వవృత్తిత్వైతవత్త్వాదిస్త్రం థా [struck through] సుత్థితప్రసంగాత్
దివా ద్వితీయరీత్యా సాధ్యవదాధికతా త్వైదకరూ [blot] వచ్ఛిన్నాభావో వివ
క్షితః తదాత్రతియోనివృత్యధికరణాన్యక్షటితసాధ్యవద్వికత్వత్రవేశి

కే విశిష్టం యో—గ్నిత్వాదిత్యత్రాఽవ్యాప్తిః తత్ప్రతియోగివృత్త్యధికరణస్యాభావ ఇ
తస్యాధికవ్యావిశిష్టతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకాభావో న సంయోగస్యాభావః
కిం తు తత్ర వృత్త్యభావ ఏవ తత్ప్రకారకప్రమాయాః ప్రామాణ్యభావానవసా
హితయోః సంయోగవత్త్వజ్ఞానావిరోధిత్వాల్ [illegible] ప్రతియోగివృత్త్యధి
కరణన్యాఘటితవ్యాపకతాకల్పనే సంయోగస్య వృత్త్యభావాత్ అత ఏవ కవి
శిష్టం యోగి ఏతద్వృత్తిత్వాదిత్యత్ర కవిశిష్టంయోగాభావవ్వృత్తితాదృశతావ
ల్గునావిశేష్యకతత్ప్రకారాయాం గుణాస్యంయోగేతి జ్ఞానప్రతిబం

ధకతావదవ్యాప్తి వారణాయం యద్ధర్మావచ్ఛిన్న వహ్నినిష్ఠప్రకారతాకత్వకం హే
తుసమానాధికరణాదలం త్రివిశేషణముక్తం తదాత్రమేయవిత్వాకా
రకసామాన్యలక్షణాంజన్యయత్వం చిద్విషయత్వాభావమాదాయ
౭౨ ద్వితీయలక్షణే సాధ్యాభావనివేశేపి లక్షణసమన్వయసంభవత్రితయో
గవృత్తిత్వాదిరంగానువృత్తితాదవక్షిలం నవసాధ్యాభావత్రకా
రకత్వం నిరవచ్ఛిన్నవిశేషణతావిశేషసంబంధావచ్ఛిన్నమవత్వంత
త్వం అనవస్థావృక్షేధర్మికమూలావచ్ఛేదవ్యర్థవిశేషణమాయా

విసంబంధేనకపిసంయోగవత్త్వబుద్ధింప్రతియోః లాఘవన్నైవృత్త్యా విశిష్టవిశేషణ
తయాకపిసంయోగాభావప్రకారకవృక్షధర్మికనిశ్చయస్య విరోధితయాః
దీధితికారసమ్మతతయాప్రమాయాం హేతుమద్విశేష్యకత్వాంశాదాని
విశేష్యకపిసంయోగాశ్రితత్వాదిత్యత్రావ్యాప్తివారణాయావశ్యకమవతథాపత్రి
మేయవిత్వాప్రకారకయత్కించిజ్జ్ఞానవిషయత్వాభావస్యనిరవచ్ఛిన్నవి
శేషణతావిశేషసంబంధేనప్రమేయా ప్రతిబంధకత్వాపన్నవృధికరణ
ధర్మావచ్ఛిన్నాభావం వినాలక్షణసమన్వయ ఇతిచేన్నకంబుగ్రీవాదిమ

ద్వ్యణుకత్రుపృత్వాదిత్వత్రో వ్యాప్తిఘ టత్వావిశేషేయాగురుత్వైకత్వం బుద్ధిరాదిమ
త్వావచ్ఛిన్నాభావాత్రని ధ్వనాధ్వాభావః ఘటత్వావచ్ఛిన్నాభావ ఏవ తత్ప్రకా
౮౫ రకప్రమాయాఃగ్రాహ్యాభావానవగాహితయాఽకం బుద్ధ్యాదిమత్త్వాజ్ఞా
నా విరోధిత్వాత్ ఘటవిషత్వత్ర్యాబుధింత్రితతదభావనిష్టస్వత తద్వ్య
వచ్ఛేదకావచ్ఛేదకధర్మాభావః విరోధి అతఏవమాధుమికగ్రంథే నాధ్వా
భావ ద్వ్యాదిద్వ్యవృత్తినేతపత్రాదినా నాధవద్వ్యవచ్ఛే భావస్వోవిప్రహావ
చ్ఛిన్నజగదిశనపె దివమువిశేష ఘటత్వావచ్ఛిన్నం త్రితసమానాధికరణా

వభీస్తా   రమానితా

భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకీయాంశురుతరకంబుగ్రీవాదిమత్త్వా
వచ్ఛిన్నసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వతావచ్ఛిన్నప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకతావత్త్వనిర్ధార్యకంబుగ్రీవాదిమత్త్వావచ్ఛిన్నసమానాధిక
రణాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకధర్మావచ్ఛిన్నాభావవానితిప్రమా
త్మకజ్ఞానాత్ప్రనిర్ధార్యకంబుగ్రీవాదిమత్త్వావచ్ఛిన్నసాధ్యకత్వలిసధేతావచ్ఛ
త్రిశివయుదివఘురుధర్మత్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వమంశేకృత్వ
వశోధిలక్షేణాంలతవవయుప్రుషయక్త్వైలింగజ్ఞానత్వాసుమితవిరో

రోధిత్వం తత్వమితి హేత్వాభాసలక్షణే త్రోదోం దాహజనకేతిజస్త్వేత్ర వక్షా
త్వావిషేంయాం గురుతరదాహజనకేతిజస్త్వావచ్ఛిన్నాభావవత్ప్రదస్వావి హేత్వాభా
సత్వ వయుక్తం జగదీశేన వక్ష్యోభావవత్ప్రదసివతు తత్ర హేత్వాభాసతానసంభ
౬౯ వతి తాదృశజ్ఞానస్య దాహజనకతిజస్వేత్యాకారకత్ర హేంత్రిత్వసమానా
కారకతయాం లత్రితబంధకేతాపదిపదేవం సిత సాధ్యాభావదిదినసా
ధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియో
గితాకాభావవవివక్షితాం నహితాదృశాభావవివక్షణే గురుధర్మా

వచ్ఛిన్నాభావసంగికత్వమతివ్యాప్తి నియామకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
కాభావాసంగికత్వమతేచ దోషాన్తరమపి సాధ్యతావచ్ఛేదకమాత్రా
వచ్ఛిన్నత్వం ప్రతియోగితాయాం నివేశనీయం అన్యథా సాధ్యసవిశిష్టాభా
వమాదాయ లక్షణాగమనాపత్తేః తత్రాభావ మహానసీయవహ్న్యభావస్య
లక్షణాఘటకతయా సాధ్యతావచ్ఛేదకరూపేణ సాధ్యవత్త్వజ్ఞానాను
క్తా మహానసీయవహ్న్యభావవత్త్వజ్ఞానస్య మహానసీయవహ్నిమత్త్వా
జ్ఞానవిరోధిత్వేన వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిదానమసం

గతమిత్తచేన్న మహానసీయవహ్న్యభావవాన్ వహ్నిత్వేన ఘటాభావవానిత
త్రి మహానసీయాదివహ్నిత్వమాత్రావచ్ఛిన్నఘటనిష్ఠప్రతియోగితాకాభావ
౮౦ ప్రకారతాయా హేతుమద్విశేష్యకత్వాభావప్రమాంశా మాన్యాంతగత
త్వాల్ తత్స్వైక మహానసీయవహ్నిమానితి జ్ఞానప్రతిబంధకత్వేన వహ్ని
మాన్ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్త్యాపత్తేః సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వం ప్ర
వరా యామంనివేశనీయ్యం ఏవంత్రికాలినా సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్ర
తియోగితాక వహ్న్యభావవాన్ పర్వతో వహ్నిత్వేన ఘటాభావవానిత్య

ప్రమాయాం సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రకారతాకవహ్నిమత్తాజ్ఞానప్రతిబంధక
తావద్వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిరతస్తద్వారణార్థం సాధ్యతావచ్ఛేదక
సంబంధావచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టప్రకారతాయాం నివేశనీయం యదుశేచవము విప్రోదోవ
ఖ్రోనామాన్యాభావవాన్ నిర్వహ్నిత్వేన హ్నిత్వేన ఘటాభావవాని తత్ప్రమాయాం
ప్రోదోవహ్నిమానితిజ్ఞానప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకసితాపలోవహ్నిమాన్ధూమా
దిత్యాదావవ్యాప్తితాదవస్థ్యం తథాపి సాధ్యాభావప్రకారతానిరూపితహేతు
మత్త్వవిశేష్యతా ~~నిరూ~~ భిన్నాయా సాధ్యాభావప్రకారతానిరూపితవిశే

తాంతదనిరూపకత్వస్యత్రవ్యాప్త్యాం నివేశాన్న దోషః తథాహి సాధ్యాభా
వత్ప్రకారతానిరూపితతకోతన్నిష్ఠవిశేష్యతాభిన్నాయాం సాధ్యాభావవత్ప్రకా
రతానిరూపితప్రోదనిష్ఠవిశేష్యతా తన్నిరూపకత్వస్యైవ వతత్రసతాప
౮౧ ల్ప్రత్యుమసాధ్యాభావవత్ప్రకారతానిరూపితత్వానివేశేవామపిం జ్ఞేయత్వా
దివత్త్రతోసుతున్నిష్ఠవిశేష్యతాభిన్నవిశేష్యత్వాత్రగిధ్వాలవ్యాప్యావత్తేః
ద్వితీయసాధ్యాభావవత్ప్రకారతానిరూపితత్వానివేశే వహ్నిత్వేనఘటాభా
వవాన్ప్రవృత్త ఇత్యత్ర మూయూమపి సాధ్యాభావవత్ప్రకారతానిరూపిత ॥

ప్రకారతానిరూపిత

హేతుమన్నిష్ఠవిశేష్యతాభిన్నసాధ్యాభావనిష్ఠవిశేష్యతాయాస్సత్త్వాత్తద్వ్యక్రమా
యాస్సని ప్రకారతాత్రితయమోధ్యేతియసాధ్యాభావప్రకారతానిరూపితత్వనివేశః
శేషవత్త్వముఖవిశేషణతాద్వయానిరూపకత్వం క్రమాయాం నివిశేషణ్యా
డోవహ్న్యభావవాన్వహ్నిత్వేనఘటాభావవాంశ్చేత్యుత ఇతి జ్ఞానసల
వారణం సంభవతి తాదృశప్రమాయాః వహ్నిత్వేనఘటాభావవత్త్వేతకాలీ
క్రమా
నప్రోడోవహ్న్యభావవానిత్యాది ముఖ్యవిశేషణతాద్వయానిరూ
పకతాపత్త్వాంవహ్నిమత్త్వేప్రతిబంధకేత్వనితావద్వ్యాప్త్యాపత్తేః
జ్ఞాన

సాధ్యాభావప్రకారతానిరూపితవిశేష్యతాయా నిరూపకత్వం ప్రనవేశం
ప్రమాయాం మితికైవల్యయథార్థతగ్రం థానుకూలధేన హేతుమద్వృత్తిత్వ
తానిరూపితసాధ్యాభావవిషయకత్వమియుప్రకారతాసామానాధికరణ్యత్రా
జ్ఞానప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వం నాస్తి తత్పరతథావహేతునిష్ఠవిషయ
భావప్రకారతాయా అతథాత్వనా వ్యాప్తిరేవం సాధ్యతావచ్ఛేదకమా
త్రావచ్ఛిన్నత్వగుప్రకారతాయాం మనివేశేవి వ్యమానేయవృత్తిభా
వవాచ్యత్వప్రతమా వక్షాత్వైన ఘటాభావవానిత్యత్రమాయుమానేయన్యూ

ష్ట్యాభావప్రకారతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకమాత్రావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
కాభావనిష్ఠవిశిష్టనాభావాత్ వహ్నిత్వేన ఘటాభావప్రకారతాయాం
చ వహ్నిమత్త్వజ్ఞానత్వప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాంశ్వేనధూమాలం
బనప్రకారతామాదాయ ప్రకారతాయాం న సాధ్యతావచ్ఛేద
మాత్రావచ్ఛిన్నత్వనిలవావృత్తిః వహ్నిత్వేన తానార్తా నోర్ణభయా
భావఘయువాన్ వ్యర్థతోం తన్నతి జ్ఞానత్వప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వవ్యర్థ
వహ్నిత్వేన తాన్నార్తా నోర్ణభవాన్ వ్యర్థతత్ ఇతి జ్ఞానీయప్రకారతాయాం

సత్వాల్ అవ్యాప్తివారణాయ తత్ప్రకారతాయాం స్వసాధ్యతావచ్ఛేదకమా
త్రావచ్ఛిన్నవృత్తినివేశనం ఏవం వహ్నిత్వనిష్ఠాభావనీయవన్నియోగసం
బంధావచ్ఛిన్నప్రతి[illegible]తియోగితాకేన్యసమనియతాభావనీ[illegible]త్రిత్వ
౮౭ మతివ్యధికరణతాం విశిష్టతావిశేషతాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగి
తాకాభావనిష్ఠప్రకారతాపి సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగితాకాభావనిష్ఠాంతస్యావిశిష్టతావిశేషణసంబంధేన
వహ్న్యభావమత్తాజ్ఞానప్రతిబంధకతాస్తి ఇతి వ్యాప్తిస్సాధ్యతా

వహ్నిధర్మసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతాయా
మనివేశాత్ తథా వతాంధ్వప్రకారతాయాం విశేషణతావిశేషసంబంధే
నవచ్ఛిన్నమాత్రజ్ఞానప్రతిబంధకత్వే వహ్నిధర్మత్వస్య నిత్యాత్ వహ్నిమాన్
ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిరతః ప్రకారతాయాం స్వాధర్మతా వహ్నిధర్మ
సంబంధావచ్ఛిన్నత్వనివేశనం ఇతి యత్తు స్వాధర్మవత్త్వజ్ఞానవిరో
ధిత్వం తత్తు మనాక్ప్రవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నవిశేష్యకం యత్ స్వాధర
వత్త్వజ్ఞానస్య ప్రతిబంధకత్వరూపం తదంవా మలంగుసన్నొస్కనరుయోః నిత్యత్రమాయాః
తథాచ

విశేషలతా

గుణాన్ సంయోగిత్వాకారక బుద్ధివిరోధిత్వేవి తాదృశ సాధ్యవత్తాది
సర్షాం తు మసాన్యత్రవృత్తి ధర్మావచ్ఛిన్నస్యేతి జగదీశః అత్రహేతుమద్వృ
౮౪ త్తి ధర్మావచ్ఛిన్న విశేష్యక సాధ్యవత్తా జ్ఞానప్రతిబంధకత్వాభావ ఇత్యు
క్తౌ తత్ర మేయత్వ సామానాధికరణ్యేన సంయోగాభావనిశ్చయ
స్యతత్ర మేయత్వావచ్ఛేదేన సంయోగవత్తా బుద్ధిప్రతిబంధకత్వాల్లక్ష
సాధ్యాభావప్రమాసామాన్యాంతర్గత ప్రమేయస్సంయోగాభావ
వానిత్యాకారక తత్ర మేయ సామానాధికరణ్యేన సంయోగాభావావగాహి
త్వ

ప్రమాయాంగానం యోగవానితి ప్రమాత్వావచ్ఛేదేనత్రేతి బంధకత్వస్య
త్వాపలోగానం యోగిత్వావచ్ఛేదకత్వాదిత్యాదావవ్యాప్తిరతో మాత్రవృత్తిధర్మావచ్ఛేద
త్వవిశేషణం తథాచ ప్రమేయత్వస్య హేతుమన్మాత్రవృత్తిత్వాభావాదవ్యాప్తిః
నను హేతుమన్మాత్రవృత్తిత్వం హేతుమదితరావృత్తిత్వం తథాచ
వలంజ్ఞేయత్వాదిత్యత్ర హేతుమదితరాప్రసిద్ధ్యా అవ్యాప్తిరితి చేన్న స్వ
వ్యాపకహేతుకత్వమేవ హేతుమన్మాత్రవృత్తిత్వం తథాచ వాచ్యం ప్ర
మేయాదిత్యత్ర ప్రమేయత్వవ్యాపకత్వస్య వాచ్యత్వే సత్త్వాన్నావ్యాప్తిరితి ప్రమే

చా౹ జ౹ ప్రసగు

యత్వమేవద్వ్యావర్తకహేతుకమితి నను సాధ్యాభావవత్ర మాంసాంమాం నేవతే
ష్ప్రవచ్ఛిన్నవిశేష్యకసాధ్యవత్త్వజ్ఞానప్రతిబంధకత్వాభావ ఇత్యుక్తావేవ
పక్ష త్రమేయత్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యకసాధ్యవత్త్వజ్ఞానమాదాయావ్యాప్తేనం వాక్య
భవేహేతుమన్నాత్రవృత్తిత్వాప్రసాధావనం వ్యర్థం ఇతి చేన్నవహ్నిరితర వహ్నిమ
త్రావ్యాప్త్యాపత్తేః తత్ర వహ్న్యభావచ్ఛిన్నవిశేష్యకవహ్నిమత్తాబుద్ధిం ప్రతి
కస్యాపి జ్ఞానస్యాప్రతిబంధకత్వాత్ వహ్నిమాన్ వహ్న్యభావవానితి
జ్ఞానస్యాప్రతిబంధకత్వాదితి ॥ ఇతి తత్త్వచింతామణౌ ప్రగల్భవిచారకస్య వహ్న్యాప్తేః ॥ లక్షణ

౨-సాంరభ।

శ్రీ౮౫॥ సాధ్యాభావవతి యద్వృత్తిత్వప్రకృతానుమితివిరోధిత్వం నాస్తి తత్త్వం వ్యాప్తిః । సా
ధ్యాభావః ద్వితీయరత్వబోధకః సాధ్యాభావవత్త్వత్ర మతుబర్థో నిరూపి
తత్వం తదనవవృత్తిత్వే అన్వయః యద్వృత్తిత్వం హేతుపరం వృత్తిత్వం చ వృత్తిత్వ ః
సామాన్యపరం విరోధిపదం చ ప్రతిబంధకజ్ఞానవిషయపరం తథా చ సా
ధ్యాభావవన్నిరూపితయన్నిష్ఠవృత్తిత్వసామాన్యప్రతిబంధకజ్ఞానవిషయ
తాభావవత్త్వం వ్యాప్తిః ఇత్థం చ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వహ్నిత్వేన
ఘటాభావవన్నిరూపితధూమనిష్ఠవృత్తిత్వసామాన్యవహ్నిసాధకతా

గ్రంథ్యాదులు

(విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్న)

నుమితివిరోధిత్వాభావో వర్త్తతే తత్ర లక్షణాసమన్వయః యత్ర వహ్ని
ప్తినష్టాభావవద్వృత్తితాయాం సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వమవగాహ్య వహ్న్య
భావవద్వృత్తిర్ధూమ ఇతి జ్ఞానం తస్యాపి ధూమహేతుకవహ్నిసాధకాను,
౮౬ మితివిరోధిత్వే ధూమనిష్ఠవృత్తిత్వసామానివశక్రీకృతానుమితిప్రతిబం
ధకజ్ఞానవిషయతాభావ ఇత్యసంభవ ఇత్యతో అనుమితివిరోధిత్వ
త్వం విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నానుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యా
ప్త్యధికరణత్వపరం తేన ధూమనిష్ఠసిద్ధసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వవిషయి
త్వ

క్ష సాధ్యపక్షావృత్తిత్వేన ఘటాభావవద్వృత్తిత్వ సాధ్యవిషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నానుమి
తిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణతావ్యాప్యభావోऽసంభవః పక్షావృత్తిత్వేన
ఘటాభావవద్వృత్తిత్వ (త్వ) సాధ్యవిషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వప్రకారకజ్ఞానసాధ్యసత్వే [illegible]
పి ధూమహేతుకవహ్నిసాధ్యకానుమితిసంభవాత్ ధూమవాన్ వహ్నేరిత్య
త్ర తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్న ధూమాభావవద్వృత్తితావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న సాధ్య
అనుమితివిరోధితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణతావ్యాప్తిః వృత్తిః ప
వంచకేవలవహ్నినిష్ఠవృత్తితావచ్ఛేద్యానుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదక
త్వ

తాం ప్రత్యుప్త్యధికరణత్వాభావా ధూమవాన్ వహ్నేరితవత్రాతివ్యాప్తిః అతో సాధ్య
భావవతీతి వృత్తితావిశేషణం సాధ్యవహ్న్యభావవదధికరణత్వాద్ వహ్న్యధికరణాను
మతిం ప్రతి విషయతాసంబంధేన ధూమనిష్ఠ వహ్నివృత్తితా విశిష్ట
౮౨ జ్ఞానత్వప్రతిబంధకత్వం ధూమనిష్ఠవ్యాభావవవృత్తితాయాం అతః సాధ్య
విషయతాసంబంధేన తాదృశవిశిష్టేనాప్రసిద్ధిః కింతు వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిష
యతానిరూపిత అభావత్వావచ్ఛిన్నవిషయతానిరూపిత అధికరణా
త్వావచ్ఛిన్న విశేష్యతానిరూపిత ధూమనిష్ఠ వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నవిషయతా

శాలినిశ్చయత్వేన తద్ధేతువహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్రాదివిశేష్యతాసంబంధావచ్ఛి
న్నధూమహేతుకవహ్నిసాధ్యకానుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాదిర్వ్యాప్తిత్వస్యా
ప్రసిద్ధ్యాలివ్యాప్తిక్షసనం భవతి కథం సాధ్యాభావవత్తద్వృత్తి అతివ్యాప్తేరితి
దాభిధానం జగదీశేనోక్తం ఇతి చేన్న అనుమితపేదనీయతత్సాధ్యకతాద్ధేతు
కానుమితిజనకవిరతయా ధూమనిష్ఠవృత్తిత్వవహ్నివ్యాప్యభిధముపదితత్వాకార
క్షామితిరదితా దృశానుమితివిరతావళ్ళాం ప్రతి వహ్నివ్యాప్యధూమా
భావవిశిష్టధూమనిష్ఠవృత్తితాయా విషయతాసంబంధేన విశిష్టం యత్

ఽప్రసిద్ధం తదభావస్య కేవలం ధూమనిష్ఠవృత్తితాంశ,

జ్ఞానం తత్త్వేన ప్రతిబంధకతయా విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నతాదృశాను
మితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతావిర్వ్యాప్త్యధికరణత్వం వహ్న్యవ్యాప్యధూ
మాభావవిశిష్టధూమనిష్ఠవృత్తితాయాంగతాపన్నావ్యాప్తిః కింత్వ ధూ
౮౮ మవాన్వహ్నేరిత్యత్రాతివ్యాప్తిరతో వ్యావృత్తిరభిధానం కృతం నను ధూమ
వాన్వహ్నేరిత్యాదావవివక్షానిష్ఠధూమాభావవద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నస్య విషయ
తాసంబంధేన విశిష్టం యద్జ్ఞానం తత్త్వేన వహ్నిహేతుకధూమసాధ్యకా
నుమితిప్రతిబంధకత్వం సంభవతి ధూమవత్తావినాశిలఘుతావగాహి

అభావాత్ప్రదినాఘటావగాహియత్కించిత్ ధూమాభావవద్వృత్తిత్వజ్ఞానం
తస్యాపి వహ్న్యాహితత్వే ధూమసాధ్యకానుమితిప్రతిబంధకత్వాపత్తాదృశవి
శిష్టస్యతు విషయతాఖ్యసంబంధేనత్రాసత్వాల్ తస్యప్రతిబంధకత్వాపత్తి
స్త్రైః కింతు ప్రతియోగితాసంబంధేన ధూమత్వావచ్ఛిన్నవిషయతానిరూ
రూపిత అభావత్వావచ్ఛిన్నవిషయతానిరూపిత అధికరణత్వావచ్ఛిన్న
విషయతానిరూపితవహ్నినిష్ఠవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నవిషయతా(నిరూపిత)
శాలినిశ్చయస్యైవ తద్ధూమానిరుక్తసాధ్యాభావవన్నిరూపితవహ్నినిష్ఠవృత్తితా

సామానిల అనుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాయాః విషయతాస
ంబధావచ్ఛిన్నాయాః పర్యాప్త్యధికరణత్వాభావో అక్షేతేల పితవ్యా
ప్తిజనకదేశినాం నతిరిక్తవృత్తేరూపావచ్ఛేదకత్వం నివేశితం తత్రానుమి
తిప్రతిబంధకతాయాః విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా
యాః పర్యాప్త్యధికరణత్వస్యోక్తక్రమేణ క్షుత్రాపర్యేస్తత్వాపదత్రాసిద్ధి
నిబంధనావ్యాప్తినాన్నీతికేతం తద్విధానం సంగచ్ఛత ఇతి వాచ్యం
ఏవం సతి వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యత్రాపి ధూమహేతుక వహ్నిసాధ్యానుమితి

ప్రతిబంధకతాయా విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా పర్యాప్త్య
ధికరణత్వనియమప్రసిద్ధ్యసంభవః అతో విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్నత్వ
ంపరిత్యజ్య కేవలమనుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్య
ధికరణత్వాభావో నివేశనీయః ఏవం చ ధూమహేతుకవహ్నిసా
ధ్యానుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వం యథాప
ర్వతనిరూపితనిరూపకభావాభిన్నవిషయతాశాలినిశ్చయత్వప్రసిద్ధం
తథా వ్యభిచారిణ్యపి తాదృశప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్య

~~కేవ్యాప్త్యు~~ధికరణాత్యభావస్య వహ్నినిష్ఠధూమాభావవృత్తిత్వేన తావద
తివ్యాప్తిరతో ననతిరిక్తవృత్తిత్వరూపవ్యధికరణత్వం జగదీశేన నివేశితం ~~*~~
~~*ఈ॥~~ ౪ ~~సా~~సాధ్యాభావనిరూపితవృత్తితాత్వావచ్ఛిన్నయన్నిష్ఠవిషయ
౬౦ తాసామాన్యం అనుమిత్యప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తివిషయతావన్ని ఛ
తత్త్వమిత్యర్థః ఇదం వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యత్ర వ్యాప్తిః వహ్నిత్వేన ఘటా
భావస్యైవ యత్ర వహ్న్యభావత్వేన భ్రమః తాదృశవహ్న్యభావవృత్తిత్వం ధూ
మవృత్తిరిత్యాకారకం యద్జ్ఞానం తదీయవహ్నిత్వేన ఘటాభావవృత్తిత్వ

విషయతాయా అపి అనుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తితాపర్యాప్తసాధ్యాభావవ
ద్వృత్తిత్వవిషయతాసామాన్యానుమితిప్రతిబంధకతానతిరిక్తవృత్తి విషయ
తాభిన్నత్వం మన్తవ్యమితి నవ్యాః సాధ్యాభావవద్విశిష్టాధికరణనిరూపితవ
న్నిష్ఠవృత్తితాసామాన్యావచ్ఛిన్నవిషయతాసామాన్యే అనుమితిప్రతిబంధ
కతానతిరిక్తవృత్తిభిన్నత్వం తత్త్వమితి వక్తవ్యం తథా వహ్నిత్వేన ఘటా
ప్రకృ భావేవహ్న్యభావవత్త్వ[illegible] మేయం వహ్నిత్వేన ఘటాభావవద్విశిష్టాధికరణని
రూపితవృత్తిత్వవిషయతాయాస్తద్వ్యక్తినిష్ఠతాపర్యాప్తసాధ్యాభావవద్విశిష్టాధికరణ-

నరూపితవృత్తిత్వవిషయతాసామాన్యాంతర్గతానవహ్నిసామాన్యాభావ
వద్వృత్తిధూమఇతిజ్ఞానీయవిషయతాకింతువహ్నిత్వేనఘటాభావవద్వృ
త్తిధూమఇతిజ్ఞానీయవిషయత్వైవతసాన్యాంమానుమితిప్రతిబంధకతానతి
రిక్తవృత్తివిషయతాభంగ్నతాదృశాన్యవ్యాపృత్తిరితివాచ్యంఏవంసతిధూమవాన్వహ్నే
రిత్యాదౌధూమాభావవద్వృత్తిర్వహ్నిరితిజ్ఞానీయాయాంవిషయితాసానసాధ్య
తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావ
(వద్వృత్తిర్వహ్నిత్వవిశిష్టాదికరణనిరూపితతదవృత్తిత్వనిరూపితా)

కిం త్తు ధూమవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవద్వృ
త్తి వహ్నిరిత్యాద్యజ్ఞానీయవిషయత్వావచ్ఛిన్నానుమితిప్రతిబంధకతానతి
రిక్తవృత్తివిషయతాభిన్నత్వస్య లక్షణత్వాపత్తివ్యాప్తిర్దుర్వారైవ ఇతి చేన్న సా
ధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకా యావంతో ధర్మాః ప్రతియోగితాసంబంధేన తద్ధర్మా
వచ్ఛిన్నవిశిష్టో యోభావస్తదధికరణావృత్తిత్వవిశిష్టహేతుతావచ్ఛేద
కావచ్ఛిన్ననిరూపితవిషయతాసామానవమనుమితిప్రతిబంధకతా
నతిరిక్తవృత్తివిషయతాభిన్నం తాదృశహేతుతావచ్ఛేదకరూపవత్త్వం వ్యాప్తిరిత్యాశయ [illegible] ॥
అత్ర పక్షత [illegible] ॥

త్వేనస్వేనయోరవంతస్త్వాద్యభావాత్ప్రతిబంధకం తత్తద్వ్యక్తిజాతీయనిష్ఠం తత్తద్వయానాధి
కరణావృత్తియద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వం తథాచావచ్ఛిన్నావృత్తి
కతావచ్ఛేదకం తత్ప్రాగభావత్వమత్యర్థః గుణాన్యవృత్తివిశిష్టసత్తాభావవాన్ త్ర
వ్యావృత్తివిశిష్టసత్తాభావాదివ్యక్తిగుణానవృత్తివిశిష్టాభావాభావత్వాత్తద్వ్య
వృత్తివిశిష్టసత్తాభావాభావత్వేన వానవయానాధికరణగుణయోర్ద్రవ్యావృత్తి
విశిష్టసత్తాత్వేనోభయోరభావత్వవృత్తియద్ధర్మావచ్ఛిన్నసత్తాభావరూపత్ర
తియోగితాకాభావత్వం తద్ధర్మవదేవ ద్రవ్యావృత్తివిశిష్టసత్తాభావత్వ

న్యాదిధర్మణాం కృతయోః తన్నిర్వత్ర వ్యావృత్తవిశిష్టసత్తాభావత్వావచ్ఛిన్నవ్యాపక
కత్వాదతివ్యాప్తిరతో యద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వే సాధ్య
భావసమానాధికరణావృత్తిత్వము విశిష్య సాధ్యాభావవ్యాపకతావచ్ఛేద
కత్వనివేశనం కృతం । జనకత్వేన అనైకత్వాదినా యద్వ్యావృత్తయోస్తద
త్సాధ్యాభావసంబన్ధజాతియన్నిష్ఠత్వమానా [illegible] నోక్తయోః అభావప్రతి
తియోగితావచ్ఛేదకత్వం తద్రూపావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకం తద్రూపవత్వం
వ్యాప్తిరిత్యుక్తావపి యోగ్యత్రమేణ వియోక్తావతివ్యాప్తిసంభవాత్ అభావ

సాధ్యభావసామానాధికరణ్యావిశిష్టాయ సాధ్యభావవన్నిష్ఠాన్యోన్య
ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వరూపసాధ్యభావవ్యాధికరణత్వవివ
క్షేయాం వారణాం సంభవతీతి గుణాన్ వృత్తివిశిష్టసత్తాభావేరూ
సఙి పసాధ్యభావవతి త్రవృత్తివ్యావృత్తివిశిష్టసత్తాభావాభావవద్భేద
సవననిష్ఠిసత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసైవవతాదృశహేత్వభావేన
భవాత్ యత్ర్యాదివచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వే సాధ్యభావవా
వృత్తితావచ్ఛేదకత్వనియంతానుధావనం వృథం తథాపి హేత్వభావే ||

ప్రాగుక్తాన్యోన్యాభావగర్భసాధ్యాభావవ్యాపకత్వస్య నివేశే నిర్ధూమత
త్వవ్యాప్యవ్యాప్తిమాన్నిర్వహ్నిత్వాదితాదాత్మ్యాలినాన్యాయోనవహ్నిస్వరూపతాత్ప
భావే నిర్ధూమత్వవ్యాప్యాభావరూపసాధ్యాభావవహ్నినిష్ఠాన్యోన్యాభా
వరూపప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాత్ తత్ర హేత్వభావేన సాధ్యాభావవ్యా
పకతావత్త్వమస్తి అతో యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వేన సా
ధ్యాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వానుధావనం స్వరూపం తు తెవకం తత్త్వజా
తీయనిష్ఠం యత్తత్త్వమానాధికరణావృత్తియద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియో

చ౹వ్యా౹మ౹శ్రీం౹౹

సంబా

గతాకాభావత్వం తద్ధర్మో యద్ధర్మావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వప్రకార
రత్వం వ్యాప్తిరితి తద్వర్థః ననస్వల్పాది విశిష్టసత్తాభావవాన్ద్రవ్యస్యత్వా
ది విశిష్టసత్తాభావాదివ్యాప్తౌ గుణాన్యత్వావిశిష్టసత్తాభావాభావస్యాత్ర
68 వ్యాప్యత్వాభావస్యావాసమానాధికరణ్యో యో ద్రవ్యాన్యత్వ విశిష్టసత్తా
సత్తాస్వరూపోభావస్తద్వృత్తి యద్ధర్మావచ్ఛిన్నత్రితయోగితాకాభావ
త్వం తద్ధర్మ్యవిదేన ద్రవ్యానత్వ విశిష్ట సత్తాభావత్వస్యాపి ధతుసంశ్లేల
యాం తస్యచ ద్రవ్యానత్వ విశిష్టసత్తాభావత్వావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛే

(విశిష్టసత్తాభావాత్)

దకత్వాదతి వ్యాప్తిరతోయధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వే వ్యా
పకతావచ్ఛేదకత్వానుసరణం వస్తుతో గుణాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావవ్యా
ప్యత్వాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావాదితయత్ర స్వాన్యాభావగర్భస్సాధ్యాభావ
వ్యాపకతాశ్రయీభూతాయాస్సత్తాయాః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్ధ
ర్మతావచ్ఛేదకం తద్బహితు వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాదతివ్యాప్తిరతోయ
ద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వే సాధ్యాభావవ్యాపకతావచ్ఛే
దకత్వే పర్యంతానుధావనం న్యూనత్రావి యత్ప్రతియోగితాకాభావత్వావచ్ఛి

దకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వ వుభయా
భావస్తత్ప్రతియోగితాకత్వమత్యభావివన్నంచత్త్వం అన్యథా ధూమవాన్వ
హ్నేరిత్యత్ర పక్షాసంయోగాభావమాదాయాతివ్యాప్తిః ఏ[illegible]ం ప్రాక్తైక్తక్షయె
హేతౌ విశిష్టసత్తాభావభావరూపవిహేత్వభావితవ్యాప్త్యత్వానిత్తాభావసా
ధికరణాంయుతత్వం విశిష్టసాధ్యనతిరిక్తతయా తద్వృత్తిత్వమస్త్యే [illegible]వం
వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వమస్త్యే [illegible]వతాదృశహేతౌ
భావితాదృశవ్యాప్త్యవృత్తిత్వవిరహాత్తాదృశాభావేం నలక్షణఘటకః [illegible]ంతు

త్ర వ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకమితి నోక్తవ్యాప్తిరి
తి చేదత్ర [illegible] జగదీశమతే ఘటాభావభేదాభావస్యాదాత్మ్య సంబం
ధేన ఘటాభావభేదా [illegible] స్వరూపత్వేన తత్త్వ తాదాత్మ్య [illegible] ఘటాభావభిన్నమ
భావత్వాదిత్యాదౌ న ఘటాభావభేదాభావరూపే నాధ్యాభావే ఘటాభా
ఘటాభావస్వరూపే ఘటాభావభేదనామానాధికరణ్యాద్యధికరణ
త్వాదవచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వేతద [illegible] త్ర
[illegible] త్రభయోర్న్యతావ్యాభ ఘటాభావేభేదాభావే హోదినలక్షణా

చా॥ఖ॥ము॥ గ్రం॥
ఘట ఏకం

ఘ పితు మహాన్తి అతో యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వ సావ
చ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నాధికరణనిష్ఠాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వవ్యధి
కరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వే తదుభయాభావస్య ధర్మ ఏవ యద్రూ
౯౮ పావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం నివేశనీయం తథా చ ఘటాభావ
స్వరూపసంబంధ ఘటాభావభేదో ఘటాభావ ఘటాభావ ఇత్యాది వృత్తా
రాభావాలీకం వ ఘటాభావభేదత్వే ఘటాభావభేదతావచ్ఛిన్నాధి
కరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్య విరహాదితి ఘటాభావ

శ్రీ

సత్వమితి ఘటాభావభేదాభావో విలక్షణో ఘటకః ఏవంచ ద్రవ్యాన్యత్వ
విశిష్టసత్తాభావత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వేద్రవ్యాన్యత్వసత్తాభా
వత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వవిరహాదేవ తాదృశో
భయాంభావసత్వాత్తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతద్రవ్యాన్యత్వవిశిష్ట
సత్తాభావత్వస్యద్రవ్యాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకతాభా
వాత్ తత్వాపరోక్తత్వవ్యాప్తితాదవస్థ్యమితి యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియో
గితాకాభావత్వేనాధావభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వమనస్యూతం ౪

చౌ।జా।మిశ్రం।

తథా చ సాధ్యాభావవతి త్రవైత్రవ్యాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావసత్తాపత్తిప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకమేవ త్రవృత్త్యన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావాభావత్వమితి
న హి త్వభావత్వం సాధ్యాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకమితి న తత్రాతివ్యాప్తిః
ఘ౨ నను సాధ్యాభావవన్నిష్ఠాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వసబల యద్ధర్మా
వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వే నివేశిత్రవ్యాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావత్వేగు భావా
ణాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావాభావత్వం రే సాధ్యాభావవన్నిష్ఠాధికరణతాని ప
రూపకత్వాభావాల్ గుణాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావాభావో [illegible]లక్షణాఘటకః
తావచ్ఛేదక

న భవేతుమహానసీత్వేతి కేచిత్ యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వేనా
ధ్వభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం నివేశనం కృతమితి చేన్న వహ్నిమాన్సద్ధూ
మాదిత్యాదావవ్యాప్త్యాపత్తేః జగదీశమతే వహ్న్యభావవాన్ ప్రోద ఇత్యా
దిప్రతీతేః వహ్న్యభావతాపన్నవిశిష్టసత్తావాన్ గుణ ఇత్యాకారకప్రమాత్మక
ప్రతీతేరభావాత్ తత్ర వృత్తిఘటకాధికరణతానిరూపితానిరూపకతా
వచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణమేవావగాహతే నతు వహ్న్యభావత్వే
విప్రోదీనిత్వాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వనిబతాం ప్రశస్తి

జ్ఞా

చా।జ్ఞ।మిశ్రం॥

త్యాదగాదౌ నాప్యేవం వవచ్ఛ్యాభావత్వేత్రియోర్ణాంభావేన వచ్ఛ్యాభావని

ష్ఠాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్యాభావాద్వ్యత్రాద్యవచ్ఛిన్నప్రతియో

ఆ గితాకాభావత్వావచ్ఛేదకేన వచ్ఛ్యాభావత్వస్య హేతుమత్వక్త్వత్వాల్ నాంధ్యా

నిష్ఠాధికరణతా భావాధికరణతావచ్ఛేదకత్వాధికరణత్వే తదుభయాభావత్వేనతిజ్ఞా

ధ్యాభావసమానాధికరణవృత్తిత్వాతావచ్ఛేదకత్వోక్తౌ తు వచ్ఛ్యాభా

వత్వస్య సాధ్యాభావవచ్ఛేదనిష్ఠాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వే

ద్విసామానాధికరణతావచ్ఛేదకతాభావాన్నిరుక్తోభయాభావత్వస్య

౨

సాధ్యాభావసమానాధికరణవృత్తిత్వనిరవగతాపధ్వత్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియో
గితాకాభావత్వపదినవష్ఠాతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వగసవధత్వం
శేకబత్త్రైన యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వే సాధ్యాభావవ్యాపకే
తావచ్ఛేదకత్వ నివేశాద్విషయాంశారవ్యాప్తిరిత్యుక్తమితి సువేరం యద్రూపావచ్ఛి
న్నప్రతియోగితాకాభావత్వే స్వావచ్ఛేదకాభావభిన్నాధికరణావృత్తిత్వాధికర
ణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్యాధికరణాధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వే తదుభ
యాభావనివేశే ధూమవాన్వహ్నేరిత్యాదౌ ధూమాభావసజాతీయాయో

వహ్నిసంయోగాభావస్తద్వృత్తిసంయోగత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వేనావ
వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణావృత్తిత్వధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వవిశిష్టాగుక్త
యుక్తాఃవిశిష్టాదిరపి అకతాద్వశోభయాభావత్వేన తత్వేన వహ్నిసంయోగాభావ
౯౯ త్వాదాయం తివ్యాప్తివారణాం న సంభవతీతి వాచ్యం యత్రాపావచ్ఛిన్నప్రతియో
గితాకాభావత్వేనావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్తధికరణతానవచ్ఛేదకత్వా
ధికరణతావచ్ఛేదకత్వేతదుభయాభావత్వేనావచ్ఛేదకాభావభిన్నసమా-
నాధికరణావృత్తిత్వధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వభిన్నత్వే

దుభయాభావస్తద్రూపేణ యద్రూపావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం నవివక్షితత్వా
త్తథావవహ్నిసంయోగాభావత్వవహ్నిసంయోగత్వావచ్ఛిన్నాధికరణానిష్ఠా
ధికరణతానవచ్ఛేదకత్వవ్యధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వాభావాదే
వ తాదృశోభయాభావత్వమస్తి ఏతేన స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణ
వృత్తివృత్తిత్వమపవిస్తతవతోన తత్ర తాదృశత్రితయాభావస్తత్రాస్తీతి
వభినాఽరినోన వహ్నిసంయోగాభావాంలక్షేణా ఘటకః ఘటాభావభిన్న
మభావతాపదితవత్రే ఘటాభావభేదాభావత్వే ఘటాభావభేదవిమానాం

చిం॥జా మిశ్రం॥

ఘనిష్ఠ

ధికరణావృత్తిత్వవదధికరణధర్మాభావభిన్నత్వే తదుభయోస్సత్త్వాత్తత్త్వా
వచ్ఛిన్నప్రతియోగివిధయా నిరుక్తవృత్తిత్వాభావవన్నిష్ఠాభావప్రవేశః వదధికరణ
ధర్మావచ్ఛిన్నాభావసంగ్రహాయ వదధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నేతి ధూ
౧౦౦ మవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర ధూమాభావవత్త్వసంగ్రహాయ స్వధర్మితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న
సమానాధికరణావృత్తిత్వప్రవేశః యదవచ్ఛిన్నత్ర సత్తాభావవాన్ ద్రవ్యానవచ్ఛి
విశిష్టసత్తాభావాదిత్యత్రాపి సాధ్యాభావసమానాధికరణావృత్తిత్వస్యహేత్వ
భావేన తత్త్వాదతివ్యాప్తిః భవతీతి ద్రవ్యానవత్త్వవిశిష్టవిశిష్టసత్తాభావ స్వసాధ్య

త్వాను తెంతేన నేరగాం వబధం తథావి విశిష్ట సత్తాభావస్య తాద్వ్య న సాధ్యం